

STRATEŠKA PLATFORMA OPĆINE VOGOŠĆA 2026–2031.

Vogošća, 2026. g.

Sadržaj

Popis tabela	4
Grafikoni	4
Metodologija izrade Strategije prema mladima Općine Vogošća i pristup izradi dokumenta	7
Koordinaciono tijelo i radne grupe	7
Istraživanje o položaju i potrebama mladih	8
Strateško djelovanje prema mladima u Bosni i Hercegovini	9
Principi na kojima počiva Strategija za mlade Općine Vogošća	10
Politike prema mladima u Bosni i Hercegovini	12
2. STRATEŠKA PLATFORMA	14
Izvod iz SWOT analize	14
2.1. Situaciona analiza	19
2.1.1. Obrazovanje mladih	23
2.1.1.1. Pravni i institucionalni okvir	23
2.1.1.2. Iz analize o položaju i potrebama mladih	24
2.1.2. Rad, zapošljavanje i preduzetništvo	32
2.1.2.1. Pravni i institucionalni okvir	32
2.1.2.2. Iz analize o položaju i potrebama mladih	33
2.1.3. Zdravstvena zaštita mladih	42
2.1.3.1. Pravni i institucionalni okvir	42
2.1.3.2. Iz analize o položaju i potrebama mladih	44
2.1.3.3. Zdravstvena zaštita na području općine Vogošća	47
2.1.4. Socijalna briga mladih	50
2.1.4.1. Pravni i institucionalni okvir	50
2.1.4.2. Iz analize o položaju i potrebama mladih	52
2.1.5. Aktivno učešće mladih u zajednici i slobodno vrijeme mladih	56
2.1.5.2. Pravni i institucionalni okvir	56
2.1.5.3. Iz analize o položaju i potrebama mladih	57
2.1.5.4. Aktivno učešće mladih u Vogošći	59
2.1.6. Informiranje i mobilnost mladih	62
2.1.6.1. Pravni i institucionalni okvir	62
2.1.6.2. Iz analize o položaju i potrebama mladih	63
2.1.6.3. Informiranje i mobilnost mladih na području općine Vogošća	66
2.1.7. Kultura i sport	68
2.1.7.1. Institucionalni okvir	68
2.1.7.2. Pravni okvir	69
2.1.7.3. Iz analize o položaju i potrebama mladih	70

2.1.8. Sigurnost mladih	75
2.1.8.1. Pravni i institucionalni okvir	75
2.1.8.2. Iz analize o položaju i potrebama mladih	76
2.2. Vizija razvoja institucionalne brige o mladima u općini Vogošća	80
3. STRATEŠKI CILJEVI	81
3.1. PREGLED STRATEŠKIH CILJEVA S INDIKATORIMA	82

Popis tabela

Tabela 1. Demografske karakteristike populacije mladih na području općine Vogošća	8
Tabela 2. Uzorak za Općinu Vogošća	19
Tabela 3. Stratifikacija uzorka mladih u odnosu na demografske karakteristike populacije mladih Općine Vogošća	19
Tabela 4. Demografske karakteristike uzroka	20
Tabela 5. Srednje obrazovanje	27
Tabela 6. Visoko obrazovanje	28
Tabela 7. Izdvajanja Općine Vogošća u oblasti obrazovanja	30
Tabela 8. Pregled broja nezaposlenih i zaposlenih u Vogošći i u KS	33
Tabela 9. Struktura nezaposlenih osoba po dobi i stepenu stručnog obrazovanja 01.01.2022.g - 31.12.2022.g	38
Tabela 10. Struktura nezaposlenih osoba po dobi i stepenu stručnog obrazovanja 01.01.2023.g - 31.12.2023.g	38
Tabela 11. Struktura nezaposlenih osoba po dobi i stepenu stručnog obrazovanja 01.01.2024.g - 31.12.2024.g	38
Tabela 12. Procjena broja, mjera, preporuka, pripremni postupaka i prekršajnih postupaka prema maloljetnicima po Službama socijalne zaštite općina JU „Kantonalni centar za socijalni rad“ za 2024. godinu	52
Tabela 13. Zakonski i podzakonski akti iz oblasti kulture i sporta koji se direktno ili indirektno tiču mladih.....	69
Tabela 14. Spisak sportskih udruženja i broj mladih (15-30. godina) koji su uključeni kao korisnici	71
Tabela 16. Finansiranje sportskih udruženja.....	72
Tabela 17. Organizacije koje se bave kulturom i njihovo finansiranje	73

Grafikoni

Grafikon 1. Stipendiranje mladih	24
Grafikon 2. Prestanak školovanja	25
Grafikon 3. Pohađanje prakse u okviru redovnog obrazovanja	25
Grafikon 4. Neformalno obrazovanje	26
Grafikon 5. Planirana sredstva za stipendije iz Budžeta Općine Vogošća.....	28
Grafikon 6. Radni status mladih Vogošće	35
Grafikon 7. Vrsta ugovora kod zaposlenih mladih.....	36
Grafikon 8. Najbolje radno mjesto	36
Grafikon 9. Podrška za pokretanje vlastitog biznisa	37
Grafikon 10. Ginekološki pregled	44
Grafikon 11. Zadovoljstvo uslugama koje pruža dom zdravlja	45
Grafikon 12. Konzumiranje duhana i duhanskih proizvoda	45
Grafikon 13. Bavljenje sportom mladih	46
Grafikon 14. Mentalno zdravlje mladih.....	47
Grafikon 15. Način stanovanja	52
Grafikon 16. Doprinos kućnom budžetu	53
Grafikon 17. Ukupni lični prihodi tokom prošlog mjeseca	53

Grafikon 18. Zanimanje za politiku	57
Grafikon 19. Utjecaj mladih na donošenje odluka.....	58
Grafikon 20. Članstvo i rad u organizacijama	58
Grafikon 21. Mladi i putovanja izvan BiH	63
Grafikon 22. Razlozi eventualnog odlaska u inostranstvo	63
Grafikon 23. Korištenje medija	64
Grafikon 24. Društvene mreže koje mladi najčešće koriste	66
Grafikon 25. Percepcija prilika za posjećivanjem kulturnih i umjetničkih sadržaja/sportskih događaja	71
Grafikon 26. Zadovoljstvo sigurnosnom situacijom	76
Grafikon 27. Zadovoljstvo radom policijskih službi.....	77
Grafikon 28. Poznavanje pojmova mobing i buling.....	78

1. Uvod

Usvajanjem Zakona o mladima Federacije Bosne i Hercegovine 2010. godine, kreiranje i usvajanje strategije prema mladima postaje obaveza svih nivoa vlasti (lokalni, kantonalni, entitetski). „Strategija prema mladima“ je dokument institucije vlasti s programskim pristupom djelovanjima prema mladima, što uključuje definirane probleme i potrebe mladih, strateške pravce djelovanja te ciljeve strategije i mjere za realizaciju ciljeva strategije.¹

U kontekstu definiranja strategije prema mladima programski pristup djelovanja kreiraju institucije vlasti u saradnji s omladinskim sektorom koji uključuje omladinske organizacije, organizacije koje rade s mladima, institucije koje se bave pitanjima od interesa za mlade, donosiocje odluka, medije, akademsku zajednicu i druge. Upravo ovakvo razumijevanje omladinskog sektora daje širinu programima djelovanja prema mladima koji se kreiraju na osnovu stručnog istraživanja, jasno definiranih potreba i problema, načina rješavanja problema, ciljeva, rezultata, aktivnosti, vremenskog okvira provedbe, budžeta i odgovornih subjekata koji će provoditi programe. Programi djelovanja se kreiraju i usvajaju za različite oblasti od interesa za mlade.

Cjelokupan proces izrade i usvajanja strategije prema mladima treba biti proveden uz puno učešće mladih i njihovih predstavnika. Dodatno učešće mladih je planirano kroz različite formate sastanaka i događaja kroz koje će se pristupiti kako horizontalnim tako i vertikalnim konsultacijama s ciljem osiguranja učešća ne samo mladih i njihovih predstavnika već i institucija vlasti.

Strategija prema mladima Općine Vogošća predstavlja ključni razvojni dokument politika prema mladima koji usmjerava djelovanje lokalne zajednice u oblasti unapređenja položaja mladih. Dokument će u idućim godinama omogućiti sistemski i dugoročan pristup rješavanju izazova s kojima se mladi suočavaju te postaviti okvir za koordinirano djelovanje općinskih službi, institucija, organizacija civilnog društva i drugih relevantnih aktera. Na ovaj način strategija postaje alat za planiranje politika, programa i mjera koje će mladima omogućiti kvalitetnije obrazovanje, veće i raznovrsnije mogućnosti zapošljavanja, aktivno učešće u društvenom životu, bogatiji kulturno-sportski sadržaj kao i sigurno i poticajno okruženje za lični i profesionalni razvoj.

Istovremeno, strategija predstavlja važan instrument za jačanje razvojnih potencijala Općine Vogošća, jer mladi predstavljaju jedan od najvažnijih resursa svake zajednice. Ulaganje u mlade doprinosi dugoročnom društvenom i ekonomskom razvoju općine, jačanju lokalne zajednice i stvaranju uslova u kojima mladi mogu planirati svoju budućnost u sredini u kojoj žive. Kroz planirane strateške ciljeve i mjere, Općina Vogošća nastoji osigurati okruženje koje će podsticati inovativnost, društvenu odgovornost, poduzetništvo i aktivno učešće mladih u svim društvenim procesima.

Strategija prema mladima također predstavlja poticaj za razvoj novih programa, projekata i mjera usmjerenih na poboljšanje kvaliteta života mladih u općini. Njena implementacija omogućava kontinuirano unapređenje postojećih usluga, razvoj novih oblika podrške mladima, kao i jačanje saradnje između javnog sektora, organizacija civilnog društva i drugih partnera. Kroz sistemsko planiranje i provedbu definisanih mjera, Općina Vogošća potvrđuje svoju opredijeljenost da mladima osigura aktivnu ulogu u razvoju zajednice i stvori uslove u kojima će mladi imati priliku da razvijaju svoje potencijale i doprinose društvenom napretku.

¹ Zakon o mladima Federacije Bosne i Hercegovine, član 4, stav 7, Službene novine Federacije BiH, br. 36/10.

Metodologija izrade Strategije prema mladima Općine Vogošća i pristup izradi dokumenta

Općina Vogošća se prijavila na Javni poziv Instituta za razvoj mladih KULT broj: 23.05.0-N2.1-520 u svrhu provođenja istraživanja i analize o položaju mladih i izrade strategije prema mladima Općine Vogošća sa akcionim planom za period 2026-2031. godine. Nakon završenog odabira aplikacija po Javnom pozivu, Općina Vogošća i Institut potpisali su Ugovor o saradnji i pristupili su izradi trećeg po redu strateškog dokumenta prema mladima općine Vogošća koji se odnosi na period 2026-2031. godine. Nosilac procesa izrade strateškog dokumenta je Služba za privredu, integrisani lokalni razvoj i društvene djelatnosti.

Koordinaciono tijelo i radne grupe

Za potrebe izrade strategije prema mladima općinski načelnik je imenovao Koordinaciono tijelo i radne grupe koje je sa Institutom za razvoj mladih KULT sarađivalo u svim fazama izrade strategije a sukladno ključnim principima izrade strateških dokumenata, kako je definisano članom 3 Uredbe o izradi strateških dokumenata u Federaciji BiH².

Koordinaciono tijelo za izradu Strategije prema mladima Općine Vogošća sa akcionim planom za period 2026-2031 g. činili su Jasmina Fazlić predsjednica i pomoćnica načelnika kao i rukovoditelji radnih grupa sa članovima:

1. Emir Dragolj, rukovodilac Radne grupe za kulturu i sport mladih
2. Adila Žgalj, rukovoditeljica Radne grupe za obrazovanje i nauku mladih
3. Amela Zeherović, rukovoditeljica Radne grupe za rad, zapošljavanje i poduzetništvo mladih
4. Murisa Durmić, rukovoditeljica Radne grupe za socijalnu brigu mladih
5. Nihada Kulovac, rukovoditeljica Radne grupe za zdravstvenu zaštitu i sigurnost mladih
6. Enin Bajramović, rukovodilac Radne grupe za aktivno sudjelovanje mladih u društvu
7. Melisa Kršo, rukovoditeljica Radne grupe za informisanje i mobilnost mladih

Zadatak rukovodioca radne grupe je da koordiniše i rukovodi Radnom grupom iz Rješenja o imenovanju Koordinacionog tijela i radnih grupa za izradu Strategije prema mladima na području općine Vogošća sa akcionim planom za period 2026 - 2031. godina u saradnji sa Predsjednikom.

Radna grupa za rad, zapošljavanje i poduzetništvo mladih:	Amela Zeherović, rukovoditeljica grupe (Stručna savjetnica za pravne poslove iz oblasti privrede) Dalia Šabić, zamjenica predsjedavajućeg OV Vogošća Hajro Senad, Komisija za ljudska prava, mlade i ravnopravnost spolova
Radna grupa za obrazovanje i nauku mladih:	Adila Žgalj, rukovoditeljica (Stručna savjetnica za obrazovanje, kulturu, sport, omladinu i nvo) Lejla Jusufrić, pedagogica JU SŠC Vogošća Aida Karić, direktorica JU OŠ „Porodice ef. Ramić“
Radna grupa za zdravstvenu brigu i sigurnost mladih:	Nihada Kulovac, rukovoditeljica grupe, Dom zdravlja Vogošća Irza Hajdarević, PS Vogošća Samira Čavčić, vijećnica OV Vogošća
Radna grupa za socijalnu brigu:	Murisa Durmić, Viši referent za saradnju sa boračkim udruženjima i za opće poslove Ajša Abazovska, sekretarica, Crveni križ Općine Vogošća Adna Mekić, pedagogica, Služba socijalne zaštite Vogošća
Radna grupa za aktivno sudjelovanje mladih u društvu: (organizovanje, učešće u odlučivanju, slobodno vrijeme, volonterizam):	Enin Bajramović, rukovodilac grupe i predsjednik OU “Aktiva 2014” Fikreta Nazifović, Udruženje “Sahan” Lamija Bašalić, Komisije za ljudska prava, mlade i ravnopravnost spolova Emir Dragolj, rukovodilac grupe i stručni saradnik za kulturu sport i nvo

² Uredba o izradi strateških dokumenata u Federaciji BiH; dostupno na:

<https://fzpr.gov.ba/files/Uredbe/Uredba%20o%20izradi%20strateskih%20dokumenata%20.pdf>, datum pristupa: 15.7.2025.

Radna grupa za kulturu i sport mladih:	Almedin Mehić, rukovodilac sektora zajedničkih poslova i upravljanje sportskom dvoranom JU KSC Vogošća Denis Omerović, Komisija za ljudska prava, mlade i ravnopravnost spolova, Vijećnik u OV
Radna grupa za informisanje i mobilnost mladih:	Melisa Kršo, rukovoditeljica Službe za poslove kabineta Općinskog načelnika Lejla Omeragić, profesorica razredne nastave, JU OŠ „Porodice ef.Ramić“ Nihad Hadžić, predsjedavajući OV Vogošća

Koordinaciono tijelo i radne grupe su u procesu izrade strateškog dokumenta radili na utvrđivanju sistemskih odgovora na potrebe mladih i uspostavljenih mehanizama brige o mladima a zatim kreiranju strateških ciljeva u okviru kojih će se razvijati mehanizmi i mjere podrške u oblastima od interesa za mlade a što su:

1. Obrazovanje i nauka mladih
2. Rad, zapošljavanje i preduzetništvo mladih
3. Socijalna briga mladih
4. Zdravstvena zaštita i sigurnost mladih
5. Kultura i sport
6. Informisanje
7. Aktivno sudjelovanje mladih u društvu: (organizovanje, učešće u odlučivanju, slobodno vrijeme, volonterizam)

Gore spomenute oblasti su također bile predmetom istraživanja o položaju i potrebama mladih, a u svrhu kreiranja strateškog djelovanja prema mladima koje se utvrđuje strategijom prema mladima Općine Vogošća.

Istraživanje o položaju i potrebama mladih

Istraživanje o položaju i potrebama mladih je uz mapiranje postojećih odgovora polazište za izradu situacione analize kao osnova strateške platforme pri izradi strategije prema mladima. Na terenskom prikupljanju podataka u okviru istraživanja položaja i potreba mladih Vogošće radio je tim mladih anketara sa područja općine Vogošća a istraživanje je provedeno sredinom 2025. godine. Ukupno je anketirano 372 mladih sa područja Vogošće, a ispitanici su birani metodom slučajnog odabira, pri čemu su svi ispitanici bili u dobi između 15 i 30 godina. Za formiranje uzorka vodilo se računa o osnovnim demografskim karakteristikama, kako bi se omogućilo uključivanje svih podskupina mladih unutar populacije. Ovaj pristup omogućio je ispitivanje mišljenja svih relevantnih društvenih skupina mladih, čime su se obuhvatile sve relevantne varijable koje mogu utjecati na položaj mladih u zajednici.

Za obradu podataka korišten je statistički paket IBM SPSS, koji omogućava preciznu analizu i prikaz rezultata putem tabela i grafičkih prikaza. Dobijeni nalazi su zatim interpretirani kroz kratka tekstualna objašnjenja radi jasnijeg razumijevanja ključnih rezultata. Ovakav pristup omogućava donošenje pouzdanih zaključaka temeljenih na statistički provjerenim podacima. U analizi su korišteni podaci javnih institucija, uključujući Agenciju za statistiku Bosne i Hercegovine, Zavod za statistiku Federacije BiH i druge relevantne izvore. Po okončanom istraživanju, sačinjena je Analiza položaja i potreba mladih na području općine Vogošća sa ključnim nalazima i preporukama u pravcu unapređenja položaja mladih. Referentni period koji je obuhvaćen analizom stanja je 2022., 2023. i 2024. godina. Istraživanjem je obuhvaćeno deset oblasti koje su grupisane prema srodnosti u radnim u šest radnih grupa 6 cijelina koje su od posebnog značaja za mlade, a i sam dokument analize ima strukturu koja prati tematske cjeline.

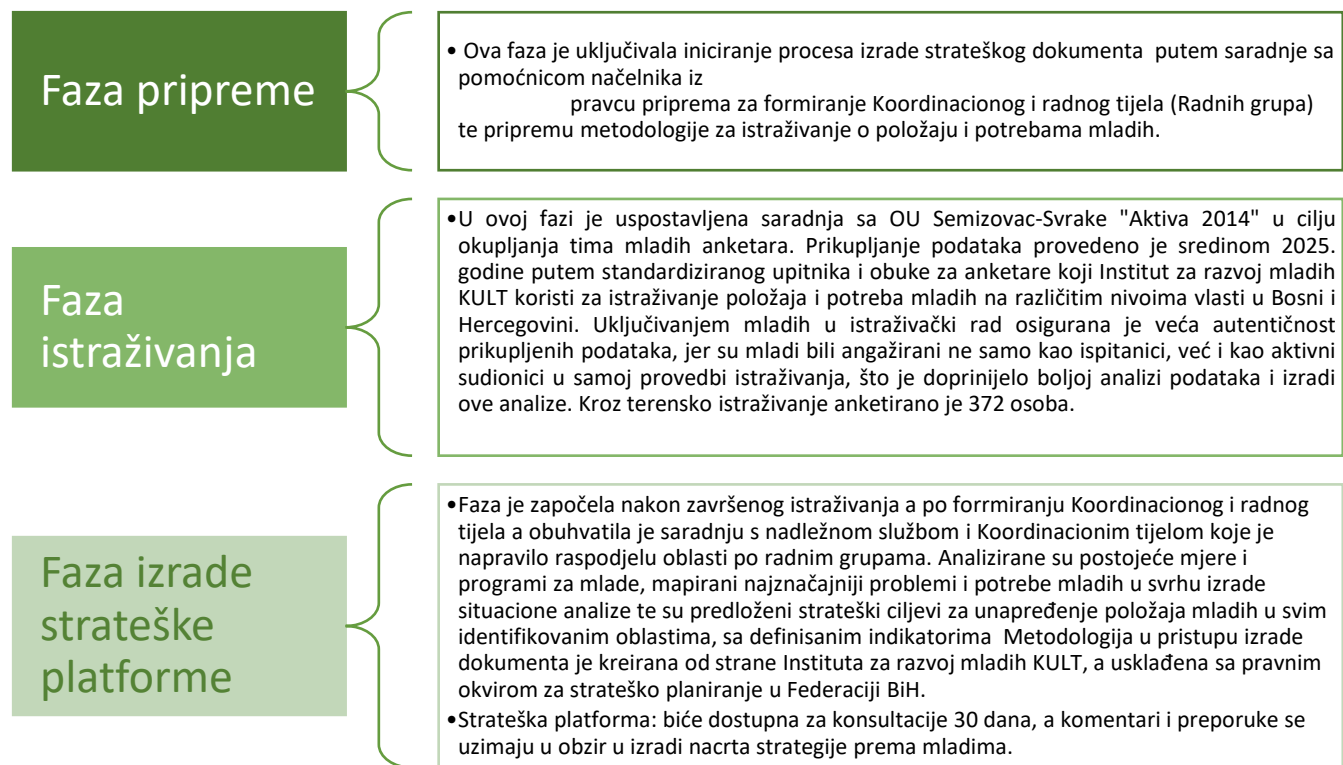
Kao osnova za statističke podatke o populaciji mladih Vogošće korišteni su podaci sa popisa stanovništva provedenog 2013. godine. Iako je popis proveden prije 12 godina te su mnogi njegovi podaci donekle upitni vrijednosti (zbog različitih demografskih promjena na području BiH), podaci su korišteni kao uporište za ovu analizu jer ne postoje oficijelni i sveobuhvatniji podaci o populaciji mladih u Vogošći, te je navedeni popis stanovništva korišten kao referentna tačka za demografske karakteristike mladih u Analizi istraživanja i Strategiji prema mladima. Iako je važno napomenuti da prema Strategiji razvoja općine Vogošća 2023-2027 se procjenjuje da na području općine Vogošća trenutno živi preko 36.000 stanovnika.

Tabela 1. Demografske karakteristike populacije mladih na području općine Vogošća

	UKUPNO STANOVNIŠTVO	M	Ž	15-19	20-24	25-30	15-30	%	UKUPNO ISPITANIH	M	Ž
Vogošća	26.343	12.606	13.737	1.856	1.876	2.618	6.350	24,1%	372	49,2%	50,8%
		47,9%	52,1%	29,2%	29,5%	41,2%					

Izvor: Analiza položaja i potreba mladih općine Vogošća 2025, prema podacima Agencije za statistiku BiH

Proces izrade dokumenta odvijao se u nekoliko faza koje su imale za cilj osigurati izradu dokumenta uz učešće svih neophodnih aktera iz zajednice, a posebno mladih.

Strateško djelovanje prema mladima u Bosni i Hercegovini

Na nivou BiH ne postoji zakonska regulativa za oblasti omladinskog organiziranja i mladih, s obzirom na to da su nadležnosti po pitanju mladih u većem dijelu ustavno na nižim nivoima vlasti, tako da na nivou BiH zasad ne postoji strateškim ili drugim dokumentom definirana institucionalna briga o mladima kao ni njihova prava i obaveze.

U Republici Srpskoj (u daljem tekstu RS) primjenjuje se Zakon o omladinskom organizovanju RS-a. U ovom entitetu je na snazi i Omladinska politika 2023–2027, što je treći po redu strateški dokument koji je kreiran i usvojen u Republici Srpskoj.

Uspješna provedba politike prema mladima Brčko distrikta BiH definirana je Zakonom o mladima BD BiH. Brčko distrikt Bosne i Hercegovine institucionalnu brigu i strateško djelovanje prema mladima pruža u skladu sa Strategijom za mlade Brčko distrikta BiH za period 2022–2026.

F BiH do sada nije usvojila niti jedan strateški dokument za mlade. Strategije prema mladima trenutno se najviše izrađuju i usvajaju na nivou jedinica lokalne samouprave i kantona pa je do kraja 2023. godine usvojenu strategiju prema mladima imalo 13 općina i gradova i četiri kantona.

Pravni okvir za donošenje Strategije prema mladima Općine Vogošća

Metodološki pristup strateškom planiranju u Federaciji BiH temelji se na Zakonu o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji BiH („Sl. novine Federacije BiH“, broj: 32/17), Uredbi o izradi strateških dokumenata u Federaciji BiH („Sl. novine Federacije BiH“, broj: 74/19) i Uredbi o trogodišnjem i godišnjem planiranju rada, monitoringu i izvještavanju u Federaciji BiH („Sl. novine Federacije BiH“, broj: 74/19).

Glavni cilj donošenja navedenih zakonskih i podzakonskih akata je uspostavljanje koherentnog zakonodavnog i institucionalnog okvira razvojnog planiranja. Novouspostavljeni pravni okvir za donošenje strateških dokumenata nalaže da se prilikom izrade sektorskih strategija mora voditi računa o njihovom posebnom kvalitetu, što znači da sektorski strateški ciljevi moraju biti jasno definirani i koherentni s razvojnim ciljevima Bosne i Hercegovine, da moraju sadržavati akcioni plan s finansijskim i vremenskim okvirom provedbe i nosiocima aktivnosti, te da postoji dovoljna podrška ključnih institucija u provedbi strateških dokumenata. Osim toga, kako bi se prioriteti i ciljevi transformirali u provedive aktivnosti, strateški dokumenti na entitetskom, kantonalnom i lokalnim nivoima vlasti u Federaciji BiH moraju biti povezani i usklađeni u pogledu relevantnih finansijskih i budžetskih okvira.

Jedan od ciljeva Zakona o mladima Federacije jeste stvaranje i provođenje politika prema mladima na svim nivoima vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine. Prema Zakonu o mladima Federacije BiH, strategija prema mladima, u skladu s članom 4, stav 7, i članom 11, stav 2, definira se, usvaja i provodi na osnovu istraživanja o potrebama i problemima mladih. Na nivou kantona i Federacije, u skladu s ustavnim nadležnostima i zakonom, strategija iz stava 1 obavezno sadrži programe djelovanja za mlade u pojedinim oblastima omladinskog sektora. Zakonom se definira da svi nivoi vlasti u Federaciji trebaju u skladu s nadležnostima održati javne rasprave i konsultacije uz učešće predstavnika vijeća mladih u procesu usvajanja strategije prema mladima. Članom 11 obavezuju se svi nivoi vlasti u Federaciji za definiranje, usvajanje i provedbu strategija prema mladima.

Strategija prema mladima jeste dokument institucija vlasti s programskim pristupom djelovanja prema mladima, što uključuje definirane probleme i potrebe mladih, strateške pravce djelovanja te ciljeve strategije i mjere za realizaciju ciljeva strategije.

Proces izrade Strategije prema mladima Općine Vogošća za period 2026–2031. u svim je fazama usmjeravan i usklađen s drugim relevantnim strateškim dokumentima, prije svega Strategijom razvoja Federacije Bosne i Hercegovine 2021–2027. godine, Strategijom razvoja Kantona Sarajevo 2021–2027., te Strategijom razvoja Općine Vogošća 2021. – 2027.

Principi na kojima počiva Strategija za mlade Općine Vogošća

Dva su ključna principa kojima se vodi ovaj strateški dokument i odnose se na **uključivanje mladih u procese odlučivanja te kreiranje jednakih šansi za sve mlade**. Ovi principi su zastupljeni u procesu planiranja strategije, analize položaja i potreba mladih te uspostavljanja ciljeva, prioriteta i mjera za sve oblasti.

U pristupu u kreiranju posebnih programa u okviru politike prema mladima kao ukupnog mehanizma djelovanja prema mladima posebno je važno istaći elemente koji su prethodili prijedlozima u strategiji:

zasnovane na pravima – osmišljene i implementirane unutar okvira zasnovanog na ljudskim pravima, u skladu s globalnim i regionalnim obavezama države;

uključive – osiguravaju jednake prilike za ostvarivanje punog životnog potencijala, uključujući uklanjanje prepreka inkluzivnosti, pogotovo za ranjive grupe, te omogućavaju građansko učestvovanje svim mladima;

participativne – kreirane, razvijane, primijenjene, nadzirane i procijenjene uz značajnu participaciju mladih i uz učestvovanje svih interesnih strana, na svim nivoima, i u ruralnoj i u urbanoj sredini i u svim kontekstima razvoja, uključujući okolnosti nakon sukoba i tokom tranzicije;

rodno osjetljive – potiču određene aktivnosti koje bi promovirale jednakost spolova, osigurale da mlade žene budu jednaki partneri mladim muškarcima i pozabavile se rodnim razlikama u svim okolnostima, od političkih do društveno-ekonomskih i kulturnih;

razumljive – da usvajaju cjelovit pristup razvoju mladih, kroz pojačanu saradnju među političkim sektorima, ministarstvima i drugim značajnim tijelima, i pružaju integrirani strateški okvir koji bi usmjerio zakone i mjere koje se tiču mladih;

zasnovane na znanju i u skladu s dokazima – razvijane i redovno održavane, zasnovane na skupu, analizi i raspodjeli kvantitativnih ili kvalitativnih informacija o trenutnoj situaciji, potrebama, izazovima i prilikama za mlade žene i muškarce u nekom datom kontekstu;

s potpunim sredstvima – da imaju prikladna, transparentna i namjenska sredstva za implementaciju, nadzor i evaluaciju i da maksimalno povećavaju raspoloživa sredstva kroz koordinaciju te da omogućavaju formiranja partnerstava između više interesnih strana i zajedničko vlasništvo;

odgovorne – u vlasništvu i pod rukovodstvom nacionalnih i lokalnih organizacija, redovno nadzirane i procjenjivane u odnosu na određene ciljeve i indikatore o razvoju mladih, uz aktivno učešće mladih.

Politike prema mladima u Bosni i Hercegovini

U pravnom sistemu Bosne i Hercegovine ne postoji zakonska regulativa koja se bavi pitanjima mladih na državnom nivou, iako su pitanja mladih pod nadležnošću Ministarstva civilnih poslova BiH. Ustavom BiH entitetima je data u nadležnost briga o mladima na području djelovanja njihovih institucija taksativnim navođenjem nadležnosti institucija BiH i klauzulom koja navodi da ovlaštenja koja Ustavom BiH nisu izričito dodijeljena institucijama BiH pripadaju entitetima.

Na području BiH imamo tri zakona koja reguliraju prava mladih, i to [Zakon o mladima Federacije Bosne i Hercegovine](#)³ (u daljem tekstu: Zakon o mladima FBiH), [Zakon o omladinskom organizovanju Republike Srpske](#)⁴ (u daljem tekstu: Zakon o omladinskom organizovanju RS-a) te [Zakon o mladima Brčko distrikta Bosne i Hercegovine](#)⁵ (u daljem tekstu: Zakon o mladima BD BiH). Sva tri zakona, pored toga što naglašavaju važnost poštovanja ljudskih i građanskih prava mladih, definiraju dodatna prava za mlade u društvu. Mladi imaju pravo na podršku i unapređivanje svog razvoja bez diskriminacije po bilo kojem osnovu.

Zakon o mladima FBiH odgovornost pružanja podrške mladima delegira svim nivoima vlasti u Federaciji BiH, prije svega kroz definiranje, usvajanje i provođenje strategija prema mladima. Članom 12 Zakona propisano je da je općinski/gradski, kao i kantonalni nivo vlasti dužan odrediti službenika/icu za pitanja mladih, odnosno odjel pri nadležnom ministarstvu. Usto, Zakon je propisao obavezu općinskom, odnosno gradskom nivou vlasti da samostalno osigura minimum mjera na planu rada s mladima i omladinskih aktivnosti te mehanizme i kapacitete koji uključuju:

- osiguranje prikladnog prostora za mlade te osiguranje plaćanja troškova njegovog održavanja;
- osiguranje budžetske stavke koja se tiče pitanja mladih kao dijela ukupnog budžeta općine;
- određivanje nadležne općinske/gradske službe za pitanja mladih;
- osiguranje službenika/ce za mlade;
- osiguranje godišnjih grantova za projekte za mlade;
- osnivanje komisija za mlade pri općinskom vijeću kao stalnog radnog tijela;
- uspostavljanje stručnog radnog tijela za izradu, ažuriranje i praćenje provođenja lokalnih strategija prema mladima;
- istraživanje ili podršku istraživanju u cilju donošenja strategija prema mladima;
- pružanje sveopće podrške radu općinskog vijeća mladih.

Zakonom o mladima FBiH jasno je definirano da mladi imaju pravo biti pravovremeno i istinito informirani o svim pitanjima koja su od interesa za njih, te da svi nivoi vlasti u Federaciji BiH trebaju, u skladu sa svojim nadležnostima, održati javne rasprave i konsultacije uz učešće predstavnika vijeća mladih u procesu usvajanja određene sektorske politike prema mladima, programa djelovanja za mlade, strategije prema mladima i dijelova budžeta koji se tiču pitanja mladih. Uz to, nadležna općinska/gradska služba vodi spisak omladinskih udruženja na teritoriji općine/grada, ali i neformalnih grupa koje žele predlagati projekte za mlade.

Oblast mladih u jedinicama lokalne samouprave u FBiH dodatno je uređena i [Zakonom o principima lokalne samouprave u Federaciji Bosne i Hercegovine](#)⁶ (u daljem tekstu: Zakon o principima lokalne samouprave FBiH), a utvrđene su i nadležnosti općina u Federaciji BiH bez bilo kakvih razlika i izuzetaka, barem formalno. Zakonom o principima lokalne samouprave FBiH razrađena su rješenja o lokalnoj samoupravi sadržana u Evropskoj povelji o lokalnoj samoupravi i Ustavu FBiH. Članom 3 Zakona o principima lokalne samouprave FBiH definirano je da je lokalna samouprava u Federaciji BiH organizirana i ostvaruje se u općinama i gradovima kao jedinicama lokalne samouprave, a izvršavaju je organi jedinica lokalne samouprave i građani, u skladu s Ustavom, zakonima i statutom jedinice lokalne samouprave. U članu 8 taksativno su navedene, između ostalih, i sljedeće nadležnosti, a koje se direktno ili indirektno tiču pitanja mladih:

1. osiguranje i zaštita ljudskih prava i osnovnih sloboda u skladu s Ustavom;
2. donošenje budžeta jedinice lokalne samouprave;
3. donošenje programa i planova razvoja jedinice i stvaranje uvjeta za privredni razvoj i zapošljavanje;
4. utvrđivanje i provođenje politike uređenja prostora i zaštite čovjekove okoline;

³ Zakon o mladima Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, 36/10).

⁴ Zakon o omladinskom organizovanju Republike Srpske („Službeni glasnik RS-a“, 98/04, 119/08, 1/12).

⁵ Zakon o mladima Brčko distrikta Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Brčko distrikta BiH“, 18/17).

⁶ Zakon o principima lokalne samouprave u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj 49/2006).

5. utvrđivanje i provođenje stambene politike i donošenje programa stambene i druge izgradnje;
6. organiziranje i unapređenje lokalnog javnog prijevoza;
7. Nadležnosti u oblasti predškolskog i osnovnog obrazovanja formalno se odnose na osnivanje, upravljanje, finansiranje i razvoj ustanova, ali je važno naglasiti da se one zapravo nalaze na kantonalnom nivou. Kantoni imaju ključnu odgovornost za uređivanje obrazovne politike, uspostavljanje i funkcionisanje mreže ustanova, kao i obezbjeđivanje finansijskih sredstava, dok općine mogu imati ograničenu ulogu u skladu s kantonalnim propisima.
8. osnivanje, upravljanje, unapređenje i finansiranje ustanova i izgradnja objekata za zadovoljavanje potreba stanovništva u oblasti kulture i sporta (centri za kulturu općina, razni sportski klubovi i dr.);
9. ocjenjivanje rada ustanova i kvaliteta usluga u djelatnosti zdravstva, socijalne zaštite, obrazovanja, kulture i sporta te osiguranje finansijskih sredstava za unapređenje njihovog rada i kvaliteta usluga u skladu s potrebama stanovništva i mogućnostima jedinice;
10. poduzimanje mjera za osiguranje higijene i zdravlja;
11. osiguravanje uvjeta rada lokalnih radijskih i televizijskih stanica u skladu sa zakonom.

2. STRATEŠKA PLATFORMA

Strateška platforma u glavnim crtama prikazuje mapirano stanje i položaj mladih u referentnim oblastima života od značaja za mlade koji su predstavljeni u vidu situacione analize, sačinjene SWOT analize, analize o položaju i potrebama mladih te određivanjem fokusa i prioriteta pravaca strateškog djelovanja u narednom periodu za ostvarenje vizije i strateških ciljeva razvoja.

Izvod iz SWOT analize

SWOT analiza je ključni okvir za analizu situacije koji omogućava integraciju drugih metoda i koristi za utvrđivanje prilika i prijetnji, kao i snaga i slabosti u općini.

Kod izrade SWOT analize nastojalo se da analiza bude što objektivnija, koncentrirajući se što je moguće više na posmatranje stvari iz ugla učesnika u strateškom procesu. Tabela je nastala kao rezultat analize matrica koje su popunjavale radne grupe i time ukazale na trenutnu situaciju unutar svog sektora i na osnovnu provedenog istraživanja na uzorku mladih. Koristeći SWOT analizu određujemo trenutne faktore u gradu i izvan njega koji imaju utjecaj na provedbu Strategije prema mladima.

Tabela predstavlja SWOT analizu Koordinacionog i radnog tijela Općine Vogošća za izradu Strategije prema mladima i njene primjene za predloženi period. Svaka stavka analize predstavljena u tabeli obrađena je kroz matrice na kojima se radilo.

SNAGE – interni faktori	SLABOSTI – interni faktori
Obrazovanje - Povećan broj stanovnika u općini, a samim tim i povećan broj djece, omladine i mladih; - Transparentna dodjela stipendija za učenike i studente sa područja Općine Vogošća iz Budžeta na osnovu Pravilnika i raspisanog Javnog poziva; - Transparentna dodjela sredstava za mobilnost mladih Vogošća iz Budžeta na osnovu Pravilnika i raspisanog Javnog poziva; - Pruža se finansijska pomoć za odlazak učenika osnovnih i srednje škole na ekskurziju na osnovu Pravilnika i raspisanog javnog poziva; - Povezanost sa školama kroz vannastavne aktivnosti; - Organizacija prevoza učenika osnovnih škola čije je mjesto stanovanja udaljeno 2 km ili više od škole; - Sufinansiranje učenika sa teškoćama u razvoju iz Budžeta općine Vogošća na osnovu Pravilnika i raspisanog Javnog poziva;u - Pomoć u nabavci ruksaka, pernica i školskog pribora za učenike prvih razreda osnovne škole; - Pomoć školama za izgradnju i opremu objekata iz Budžeta općine Vogošća na osnovu Pravilnika i raspisanog Javnog poziva; - Postoji visok nivo entuzijazma i energije među mladima što predstavlja značajan potencijal za razvoj zajednice. - Mladi posjeduju kreativne i inovativne ideje koje mogu doprinijeti unapređenju lokalne zajednice;	Obrazovanje - Nedostaje školskog prostora (škole imaju veliki broj učenika kojima se ne mogu obezbijediti adekvatne aktivnosti); - Neke škole nemaju fiskalnu salu nikako ili iste nisu adekvatno opremljene za aktivnosti; - Nedostatak iskustva u vođenju projekata; - Nedostatak efikasne komunikacije između mladih i institucija lokalne zajednice/Općine; - Slaba povezanost i međusobna saradnja omladinskih grupa; - Ograničeni resursi i kapaciteti u školama (prostor ,oprema..); Rad, zapošljavanje, samozapošljavanje i poduzetništvo mladih - Nedostatak sistemskog programa mentorstva i edukacija za mlade poduzetnike; - Ne postoji baza podataka o nezaposlenim mladima s detaljnim profilima vještina; - Slaba promocija javnih poziva koji nude mogućnosti za zapošljavanje; - Nedovoljna koordinacija između Općine, škola i poslodavaca; - Neprilagođeni programi podrške specifičnim potrebama mladih žena i ranjivih grupa; - Ne postoji prostor u vlasništvu općine koji se koristiti za start-up hub ili coworking prostor; - Postoje izazovi mladih pri pokretanju vlastitog biznisa

-Prisutan je pozitivan odnos i podrška mentora ,nastavnika i lokalnih lidera u radu sa mladima . -Izražena je spremnost mladih za volontiranje i društveni angažman; -Multisektorska saradnja stručnih službi sa područja lokalne zajednice. Rad, zapošljavanje, samozapošljavanje i poduzetništvo mladih -Dati priliku i dodjeliti bespovratna novčana sredstva mladim ljudima za pokretanje vlastitih biznisa. Podrška osnivanja vlastitih biznisa čime lokalna zajednica daje početni podsticaj kao preduslov za razvoj biznisa; -Postoje pozitivni primjeri mladih koji su pokrenuli biznis uz podršku grantova; -Postojanje srednjih škola i blizina univerziteta, mladima je relativno lako nastaviti obrazovanje i sticati stručne kvalifikacije. -Razvijena mala i srednja preduzeća u određenim sektorima (trgovina, usluge, zanatstvo). -Aktivna udruženja koja mogu biti partneri u projektima zapošljavanja i poduzetništva. -Postojanje programa za podršku mladima iz oblasti zapošljavanja. Socijalna briga i zdravlje -Crveni križ Općine Vogošća direktno je uključen u edukativne programe i zdravstvenu edukaciju mladih. -Institucija aktivno podržava rad Centra za socijalni rad kroz redovnu i kvalitetnu međuinstitucionalnu saradnju. -Dom zdravlja Vogošća, u saradnji s obrazovnim ustanovama, realizuje periodične sistematske preglede za djecu i omladinu, što omogućava rano otkrivanje zdravstvenih problema. -Povećan je broj uposlenika u timu Porodične medicine - „rad na terenu“ ; -Stomatološke službe Doma zdravlja u vrtićima i školama obrađuju teme „Oralno zdravlje“. U domu zdravlja iz CMZ (Centar za mentalno zdravlje) socijalna radnica i psiholozi imaju koordinacijske sastanke u školama 1 x mjesečno i multisektorske sastanke po potrebi. Kroz „Rad u zajednici“ održavaju se redovni sastanci više sudionika sa područja Općine Vogošća (Centar za mentalno zdravlja, Centar za socijalni rad, Crveni križ, Općina Vogošća, PU Vogošća i nevladine organizacije) na raznovrsne teme.	-Nezaposlenost mladih. Socijalna briga i zdravlje -Mladi nisu zainteresovani za učešće u edukativnim radionicama; -Nedovoljno izdvajanje sredstava za zdravstvenu zaštitu mladih. -Prisustvo porodičnih, socijalnih problema i rizičnih ponašanja kod mladih u zajednici. -Socijalna isključenost i razne vrste diskriminacije mladih. -Nezainteresovanost roditelja kod promocije HPV vakcina i ovog vida preventivnog djelovanja. -Nedostatak programa za mentalno zdravlje mladih -Slab monitoring postojećih projekata koji se odnose na oblasti zdravlja ili socijalne brige. -Ambulante porodične medicine pokrivaju veliki broj stanovnika, što otežava pružanje individualizirane podrške mladima. -U Centrima za mentalno zdravlje i u patronaži „rad na terenu“ jačati tim, u cilju jačanja preventivnog djelovanja. -Poboljšati put prenosa informacija prema mladima i birati način informisanja u odnosu na problematiku i ciljnu skupinu. Mladi nisu dovoljno informisani. -Ne postoji lokalni program stambenog zbrinjavanja mladih. Sport i kultura -Nedostaje omladinski centar u kojem bi se mladi okupljali, družili i provodili određene aktivnosti. -Nedostatak namjenske sale za borilačke sportove i gimnastičke sale. -Nezainteresovanost mladih osoba za društvenim aktivizmom i djelovanjem. -Nema razvijenog sistema praćenja učinka sportskih programa. -Nedovoljna digitalna prezentacija lokalne kulturne scene. Nezainteresovanost mladih osoba za društvenim aktivnostima; Aktivno učešće mladih -Ne postoji formirano i aktivno Vijeće mladih. -Nedostaje edukativnih programa za mlade; - Nema organiziranih dijaloga između mladih i predstavnika vlasti i institucija;
---	--

-Diplomirana medicinska sestra radi u zajednici radionicu „Zbog tebe, zbog mene, zbog nas“, a u cilju sprečavanja vršnjačkog nasilja i pokušaja suicida. -U saradnji sa Federalnim ministarstvom zdravstva -Zavod za bolesti ovisnosti Kantona Sarajevo je otvorio odjel za maloljetnike. -Škole u saradnji sa Ministarstvom obrazovanja KS i Institutom za preduniverzitetsko obrazovanje uz podršku Vijeće roditelja obrađuju teme u cilju prevencije psiholoških stanja, vršnjačkog nasilja isl. i teme su najčešće usmjerene ka roditeljima. -Na području općine djeluje Dom zdravlja sa područnim ambulantama (sa timovima porodične medicine , stomatologije i Centar za rani razvoj) što mladima osigurava pristup osnovnim zdravstvenim uslugama bez velikih udaljenosti. Sport i kultura -Transparentna dodjela sredstava sportskim i kulturnim organizacijama iz Budžeta općine Vogošća na osnovu donesenih Pravilnika i raspisanih Javnih poziva. -Sportske organizacije osim finansijskih sredstava imaju mogućnost da besplatno koriste sportske kapacitete za trenažni i takmičarski proces. -Postojanje i djelovanje kulturno-umjetničkog društva sa dugom tradicijom na području općine. -Povezanost sa školama kroz vannastavne aktivnosti. -Organizacija općinskih sportskih manifestacija. Aktivno učešće mladih -Edukovan i sposoban kadar za pisanje projekata. -Općina Vogošća ima resurse za rast, razvoj, rekreaciju, slobodno vrijeme (bazen, dva nogometna stadiona, atletsku stazu, tenisko igraliste, sportsku dvoranu, prostor upravne zgrade KSC-a za promocije, održavanje kulturnih, obrazovnih i drugih sadržaja koji okupljaju mlade. -Mladi pokazuju značajan nivo digitalne pismenosti. Informisanje -Informisanost mladih o programima i projektima koje institucije sporovode, a tiču se mladih su dobre. -Djelovanje RTV Vogošća lokalnog medija čiji je osnivač Općina. Sigurnost	- Mladi nisu uključeni u procese odlučivanja i donošenje odluka. -Nezainteresovanost uključivanja u udruženja, okupljanja, sastanke, dogovore između udruženja, klubova. -Saobraćajna povezanost ne odgovara potrebama mladih (večernji izlasci sa rubnih dijelova općine Vogošća); -Saobraćajna povezanost sa najudaljenih mjesta (pokrivenost javnim prijevozom) nije adekvatno regulisana, odnosno nije mladim prilagođena (srednjoškolcima sa područja MZ Semizovac, Svrake, Gora); -Mladi nisu zainteresovani za volontiranje i društvene aktivnosti Sigurnost -Navijačke grupe djece 12-13 godina koja se direktno ne mogu procesuirati, a dodatno bivaju potaknuti od mladih starijeg uzrasta. -Društvene mreže su jedan od ogromnih problema (sukobi određenih skupina počinju na društvenoj mreži, a isti bivaju predmetom fizičkog obračuna).
---	---

-Prethodnih godina projekat “Vršnjačko nasilje – NEMA ŠANSE” uvezao je MUP KS, Centar za socijalni rad, osnovne škole i omladinske organizacije. Time su mladi dobili podršku na više nivoa: psihološku, policijsku i institucionalnu. -Obnova sportskih igrališta i izgradnja novih osvijetljenih zelenih površina i prostora za rekreaciju smanjuje rizična ponašanja mladih i stvara sigurno okruženje za fizički razvoj. -U sklopu projekata “Rad policije u zajednici” i školskih radionica, obrađuju se teme prevencije ovisnosti (alkohol, narkotici, cigarete), zdrave ishrane i važnosti fizičke aktivnosti. -Ne postoje evidentirani oblici radikalizma na području Općine Vogošća. -Sve škole na području Općine Vogošća su trenutno obezbjeđene (ležeći policajci, usporivači brzine, kamere isl).	
PRILIKE – eksterni faktori Obrazovanje -Grantovi i podrška sa viših nivoa vlasti za obrazovanje i nauku; - Finansiranja projekata mladih iz općinskog budžeta; -Uspostavljena partnerstva sa NVO i donatorima; -Umrežavanje sa mladima iz drugih općina /regija; -Pokretanje značajnih kampanja za mlade sa jasnim porukama o važnosti njihovog djelovanja. Rad, zapošljavanje, samozapošljavanje i poduzetništvo mladih -Programi kantonalnih i federalnih ministarstava za podršku samozapošljavanju. -EU i međunarodni grantovi za mlade i inovacije. -Trend digitalizacije i mogućnosti online poslovanja; -Povećan interes privatnog sektora za saradnju sa lokalnom zajednicom -Saradnja sa općinama koje već imaju razvijene inkubatore i centre za mlade (npr. Hadžići, Ilidža); -Blizina Sarajeva omogućava lakšu dostupnost tržištu rada, poslovnim centrima i obrazovnim institucijama. Socijalna briga i zdravlje -Kontinuirana saradnja sa općinskim organizacijama kao što je Crveni križ koji redovno održava edukativne radionice kroz obilježavanje tradicionalnih datuma (AIDS, TBC-a, Svjetski dan mentalnog zdravlja i sl.)	PRIJETNJE – eksterni faktori Obrazovanje -Nezainteresovanost mladih za vannastavne aktivnosti; -Nedovoljno ulaganje u obrazovni sistem viših nivoa vlasti; -Nedovoljna podrška i ograničena sloboda djelovanja mladih; -Odlazak mladih iz općine(migracije); -Nedostatak dugoročnog i stabilnog finansiranja omladinskih organizacija i inicijativa. Rad, zapošljavanje, samozapošljavanje i poduzetništvo mladih -Odlazak mladih iz BiH zbog bolje ponude rada u inostranstvu; -Povećanje troškova poslovanja (inflacija, cijene energenata); -Nestabilni grantovi podrške zapošljavanju zbog nestabilne političke situacije. -Nedostatak dugoročnih strategija zapošljavanja mladih na na višim niovima. -Slaba povezanost obrazovnog sistema s potrebama tržišta rada. -Slaba ili gotovo nikakva podrška lokalne vlasti, kao i viših niova vlasti u zapošljavanju i samozapošljavanju mladih. Socijalna briga i zdravlje -Nedostatak brige o vlastitom zdravlju među mladima (neredovni pregledi), manjak informiranosti mladih oko dostupnosti usluga.

- U sklopu institucionalne podrške na raspolaganju su im i druge vrste pomoći uključujući pružanje informacija i podršku u vezi sa ostvarivanjem prava na zdravstvenu zaštitu, dječiji dodatak, te jednokratnu novčanu pomoć. -EU, UNDP i UNICEF redovno finansiraju projekte usmjerene na mentalno zdravlje, prevenciju nasilja i jačanje zdravstvenih kapaciteta. -Sve veći broj NVO-a i međunarodnih organizacija nudi programe za prevenciju stresa, depresije i jačanje psihološke otpornosti mladih – prilika da Vogošća uveže lokalne škole i Dom zdravlja u takve projekte. -Digitalni alati za promociju zdravlja i sigurnosti. -Jačati CRRR (Centar za rani rast i razvoj) koji je podrška porodici i djeci sa poteškoćama u razvoju. Kultura i sport -Veliki izbor sportskih organizacija u kojima mladi mogu da aktivno učestvuju. -Grantovi i podrška sa viših nivoa vlasti za kulturne i sportske projekte. -Uspostava regionalne saradnje sa susjednim općinama. -Saradnja sa nevladinim sektorom u oblasti omladinskog sporta i kulture. -Digitalizacija i mogućnosti promocije putem društvenih mreža -Popularizacija zdravog života i rekreacije -Regionalna i međunarodna sportska takmičenja dostupna za učešće -Razvoj kulturnog turizma u saradnji sa lokalnim udruženjima	-Veliki broj mladih je neupućen u procedure koje trebaju proći kad je u pitanju zdravstvo i socijalna zaštita. -Ograničen broj kadrova i resursa u zdravstvu. -Porast mentalnih poremećaja i ovisnosti među mladima -Statistike Zavoda za javno zdravstvo FBiH pokazuju trend rasta problema poput ovisnosti o internetu, alkoholu i psihoaktivnim supstancama kod mladih, što direktno ugrožava zdravlje i sigurnost. Kultura i sport -Smanjen interes mladih za učešće u kulturnim programima -Nedovoljno ulaganje u sportsku i kulturnu infrastrukturu -Dominacija komercijalnih sadržaja nad kulturnim vrijednostima -Sve manji interes djece za sport zbog digitalnih sadržaja Aktivizam i učešće mladih -Pasivnost većeg dijela omladine zbog nepovjerenja u institucije vlasti. Sigurnost -Neadekvatne zakonske regulative uz obezbjeđenje većih ovlasti nadležnim instancama. -Nema jasnih evaluacija nakon radionica koliko su one stvarno smanjile nasilje, ovisnosti ili rizična ponašanja kod mladih. -Nedovoljna koordinacija između institucija na višim nivoima u oblasti sigurnosti. Ako kantonalne, federalne i lokalne strukture ne sinhronizuju svoje programe, lokalna zajednica može ostati s fragmentiranim pristupom zaštiti zdravlja i sigurnosti mladih. -Porast cyber nasilja, online predatora i zloupotreba društvenih mreža postaje ozbiljan sigurnosni problem, a lokalne strukture još nemaju dovoljno razvijen odgovor.
--	--

Izvor: Koordinaciono tijelo i radne grupe.

2.1. Situaciona analiza

Općina Vogošća obuhvata prostor od 72 km² i smještena je šest kilometara od centralnog dijela Sarajeva, uz povoljnu udaljenost od regionalnih centara poput Zenice i Tuzle. Zahvaljujući položaju na važnim druskim i željezničkim koridorima – magistralnom putu Bosanski Brod–Sarajevo–Metković i željezničkoj liniji Vinkovci–Sarajevo–Ploče – te blizini Međunarodnog aerodroma Sarajevo, ovo područje ima izraženu saobraćajnu povezanost i potencijal za dalji razvoj. Vogošća raspolaže razvijenom infrastrukturom, a prije rata je bila jedno od značajnih industrijskih središta u Bosni i Hercegovini.

U Općini Vogošća živi oko 6,4% ukupnog stanovništva Kantona Sarajevo, raspoređenih u osam mjesnih zajednica: Vogošća I, Vogošća II, Blagovac, Hotonj, Semizovac, Gora, Svrake, Kobilja Glava.⁷ Prema podacima popisa iz 2013. godine, broj stanovnika općine iznosio je 26.343, dok je prema podacima (u demografskim procjenama) Federalnog zavoda za statistiku iz 2024. godine broj stanovnika u Vogošći bio 29.807.

U privrednoj strukturi i dalje dominira industrija, dok uz mala i srednja preduzeća snažno funkcionišu sektori metalne, prehrambene i farmaceutske industrije. Prema podacima publikacije „Socioekonomski pokazatelji po općinama u Federaciji Bosne i Hercegovine 2024“, koju je izradio Federalni zavod za programiranje razvoja, Kanton Sarajevo svrstava se u prvu kategoriju razvijenosti, sa najvišim indeksom razvijenosti među kantonima u Federaciji Bosne i Hercegovine. U okviru ovih pokazatelja Općina Vogošća je rangirana među najrazvijenijim jedinicama lokalne samouprave u Federaciji BiH, te se nalazi u Grupi I visoko razvijenih općina, zajedno sa drugim općinama Kantona Sarajevo. Prema indeksu razvijenosti za 2024. godinu, Općina Vogošća zauzima 7. mjesto u Federaciji BiH, što potvrđuje stabilne socioekonomske pokazatelje koji uključuju prihode od poreza na dohodak, stepen zaposlenosti, demografska kretanja, udio starijeg stanovništva i nivo obrazovanja radne snage.

U narednim tabelama 1 i 2 prikazana je detaljnija struktura populacije mladih u Vogošći. U okviru istraživanja položaja i potreba mladih koje se odvijalo na terenu metodom slučajnog uzorka gdje je anketirano 372 osobe u dobi između 15 i 30 godina, a koje žive na području koje pripada Općini Vogošća. Analiza strukture populacije mladih u Vogošći, podijeljene u dva petogodišta (15-19, 20-24) i jedno šestogodište (25-30) pokazuje da je najveći broj mladih bio u najstarijoj dobnoj kategoriji, od 25 do 30 godina, koja čini 41,2% ukupne populacije mladih u Općini Vogošća.

Tabela 2. Uzorak za Općinu Vogošća⁸

UKUPNO STANOVNIŠTVO		M	Ž	15-19	20-24	25-30	15-30	%	UKUPNO ISPITANIH		
Vogošća	26.343	12.606	13.737	1.856	1.876	2.618	6.350	24,1%	372	49,2%	50,8%
		47,9%	52,1%	29,2%	29,5%	41,2%					

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Tabela 3. Stratifikacija uzorka mladih u odnosu na demografske karakteristike populacije mladih Općine Vogošća⁹

Demografske karakteristike (variable)	Disagregacija	Veličina uzorka	Postotak (uzorak)	Populacijski podaci (izvori: Popis 2013. i FZS)
Spol	Muški	183	49,2%	47,9%
	Ženski	189	50,8%	52,1%

⁷ <https://vogosca.ba/wp-content/uploads/2023/10/20230808-TAP-2023-20271.pdf>

⁸ Važno je napomenuti da su statistički podaci za kantone i Federaciju BiH preuzeti od Federalnog zavoda za statistiku (FZS), koji nudi detaljnu podjelu prema petogodištima. Ova podjela obuhvata mlade osobe u dobi od 15 do 29 godina, dok osobe od 30 godina pripadaju petogodištu od 30 do 34 godine. S obzirom na to, u Tabeli 3 prikazana je detaljna struktura populacije općine Vogošća, uključujući podatke o dobnoj strukturi mladih do 29 godina, jer su ovi podaci bili dostupni na razini općine. U istoj tabeli prikazani su i podaci o realiziranom uzorku, odnosno o broju ispitanika u dobi od 15 do 30 godina.

Mjesto prebivališta	Gradsko	146	39,2%	40,1%
	Vangradsko	226	60,8%	59,9%
Dob	15-19	151	40,6%	31,6%
	20-24	111	29,8%	31,9%
	25-29	110	29,6%	36,5%
TOTAL		372	100,0%	100,0%

Izvor: istraživanje, Federalni zavod za statistiku i Popis 2013.¹⁰

Analiza pokazuje ravnotežu u zastupljenosti spolova među mladima: 50,8% su žene, a 49,2% muškarci. Većina mladih je neudata/neoženjena i ne živi s partnerom (74,7%), dok je 19,6% u braku, a 2,7% živi s partnerom bez braka. Među oženjenima/udanima, 58,9% dolazi iz vangradskih područja, a čak 90,4% pripada dobnoj skupini 25–30 godina. Što se tiče radnog statusa, 46,2% mladih smatra sebe nezaposlenima, a 39,8% zaposlenima na puno radno vrijeme, uz napomenu da je riječ o subjektivnoj procjeni ispitanika.

Najveći broj mladih (41,1%) živi u četveročlanim domaćinstvima. U tročlanim živi 21,2%, u petočlanim 18,0%, dok 14,8% živi sami ili u dvočlanim domaćinstvima. Samo 4,8% živi u domaćinstvima sa šest ili više članova. To dodatno pojašnjava i naredna tabela.

Tabela 4. Demografske karakteristike uzroka

		Cijeli uzorak	Muško	Žensko
Bračni status	Neudata/ne oženjen, ne živite s partnerom	74,7%	50,0%	50,0%
	Razvedena/ Razveden	0,5%	50,0%	50,0%
	Zajednički život. Niste u braku, ali živite s partnerom	2,7%	30,0%	70,0%
	Udata/oženjen	19,6%	49,3%	50,7%
	Ne želi odgovoriti	2,2%	38%	62,5%
Radni status	Nezaposlen	46,2%	39,5%	60,5%
	Povremeno zaposlen - freelancer	2,7%	50,0%	50,0%
	Pripravnik/stažist/specijalizant	1,1%	75,0%	25,0%
	Samozaposlen	1,6%	66,7%	33,3%
	Volonter	1,3%	20,0%	80,0%
	Zaposlen na puno radno vrijeme	39,8%	59,5%	40,5%
	Zaposlen na pola radnog vremena	3,8%	42,9%	57,1%
	Ne želi odgovoriti	3,5%	61,5%	38,5%
Broj članova u domaćinstvu	1-2	14,8%	56,4%	43,6%
	3	21,2%	51,9%	48,1%
	4	41,1%	48,4%	51,6%
	5	18,0%	43,3%	56,7%
	6+	4,8%	44,4%	55,6%

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Kad je u pitanju radni status, većina mladih tvrdi da je nezaposlena, odnosno 46,2% mladih. Prema vlastitoj izjavi i procjeni,

¹⁰ Za potrebe istraživanja Analiza i položaj mladih općine Vogošća 2025 na koji se oslanjamo u ovoj strateškoj platformi uzorak je formiran na temelju podataka sa popisa stanovništva iz 2013. godine. Iako je prošlo više od deset godina od tada, ovi podaci predstavljaju najkompletniji set demografskih informacija o mladima u lokalnim zajednicama.

39,8% od ukupnog broja ispitanih je zaposleno na puno radno vrijeme. Podatak o nezaposlenosti mladih treba uzeti sa rezervom jer je prikazani procent (ne)zaposlenosti izračunat na osnovu vlastite procjene mlade osobe da li ona sebe definiše kao zaposlenu, nezaposlenu ili po nekoj drugoj ponuđenoj kategoriji. Uzimajući u obzir dob ispitanika, druga istraživanja, postojanje rada „nacрно“ i različite metodologije koje se koriste za istraživanje tržišta rada, izazovno je odrediti preciznu stopu nezaposlenosti mladih u nekoj lokalnoj zajednici.

Minimum mjera u radu s mladima

U procesu ispunjavanja minimuma mjera na planu rada s mladima prema Zakonu o mladima FBiH Općina Vogošća:

1. Općina Vogošća nije osigurala poseban prostor namjenjen mladima, kako je to definisano Zakonom o mladima. Jedan dio aktivnosti za mlade se provodi u JUKSC Vogošća i u društvenim domovima u MZ Semizovac i Blagovac, ali to nisu prostori za mlade u smislu Zakona o mladima FBiH.
2. Općina Vogošća ima Budžet za mlade kao poseban budžetski kod br. 614 -324 koji nekoliko posljednjih godina iznosi 30.000 KM. Osim ovog granta, dodatna sredstva prema Budžetu se izdavaju i za stipendije za učenike i studente, sufinansiranje prevoza učenika, mobilnost mladih, podrška učešću u takmičenjima, obezbjeđuje se transfer neprofitnim organizacijama koje kreiraju aktivnosti neformalnog obrazovanja za mlade, te aktivnosti u oblasti sporta i kulture kao i sufinansiranje najboljih biznis planova.
3. U Službi za privredu, integrisani lokalni razvoj i društvene djelatnosti postoji referat vezan za mlade koji je u opisu posla Stručnog savjetnika za obrazovanje, kulturu, sport, omladinu i nevladine organizacije.
4. Općina Vogošća je u okviru Budžeta imala stavku „Grant za mlade“ koji je u 2024 i 2025. godini iznosio 30.000 KM.
5. Općina Vogošća nema certificiranog službenika za mlade koji je zaposlen i koji obavlja samo poslove koji se odnose na mlade, a koji je predviđen Zakonom o mladima FBiH;
6. Općina Vogošća ima Komisiju za ljudska prava, mlade i ravnopravnost spolova kao stalno radno tijelo Općinskog vijeća. Ova komisija je odgovorna za razmatranje pitanja koja se odnose na ljudska prava, mlade i ravnopravnost spolova, te za davanje preporuka i mišljenja u vezi s tim pitanjima. Jedan član Komisije je predstavnik studenata. Komisija je imenovana za mandatni period 2024–2028. Komisija ima pet članova. Ova komisija igra ključnu ulogu u oblikovanju politika i inicijativa koje se odnose na mlade u Općini Vogošća.
7. Za potrebe izrade Strategije prema mladima Općine Vogošća imenovano je Koordinaciono tijelo i radne grupe. U radne grupe su imenovani i predstavnici mladih iz NVO.
8. Općina Vogošća je u partnerstvu sa Institutom uradila istraživanje o položaju i potrebama mladih. Analiza ovog istraživanja provedena je sredinom 2025 i predstavljala je osnov za izradu Strateške platforme i Strategije prema mladima;
9. Općina Vogošća trenutno nema Vijeće mladih općine Vogošća. Na području općine su za sada aktivne organizacije Aktiva 2014 i Tempo koje ne spadaju u kategoriju omladinskih organizacija.

Zakon o mladima FBiH u članu 14. propisuje minimum mjera na planu rada s mladima, a koji uključuju:

„1.PROSTOR: osiguranje prikladnog prostora za mlade, rad s mladima i omladinske aktivnosti, kao i osiguranje plaćanja troškova njegovog održavanja;

2. BUDŽET: osiguranje budžetske stavke koja se tiče pitanja mladih, kao dijela ukupnog budžeta općine, grada ili kantona;

3. SLUŽBA: određivanje nadležne općinske, odnosno gradske službe za pitanja mladih;

4.GRANT: osiguranje godišnjih grantova za projekte za mlade dodjeljujući ih putem javnog poziva s kriterijima, u skladu s evropskim principima u radu javnih uprava;

5.USAVRŠAVANJE SLUŽBENIKA: profesionalni razvoj službenika/ce za mlade te jačanje kapaciteta svih onih koji se bave radom sa mladima i omladinskim aktivnostima;

6. KOMISIJA: osnivanje komisije za mlade pri gradskom/općinskom vijeću kao stalnog radnog tijela, koja će se u okviru svoje nadležnosti baviti pitanjima mladih, a u čijem radu će učestvovati predstavnici općinskog/kantonalnog VM;

7. STRUČNO TIJELO: uspostavljanje stručnog radnog tijela za izradu, ažuriranje i praćenje provođenja lokalnih i kantonalnih strategija prema mladima, u čijem će radu učestvovati predstavnici vijeća mladih ili omladinskih udruženja;

8. istraživanje ili podršku istraživanju u cilju donošenja strategije prema mladima;

9. pružanje podrške radu općinskog, odnosno kantonalnog vijeća mladih.“

2.1.1. Obrazovanje mladih

Obrazovanje predstavlja jedan od ključnih faktora ličnog razvoja mladih, ali i ukupnog društvenog i ekonomskog napretka svake zajednice. U modernom društvu 21. stoljeća, obilježenom brzim tehnološkim promjenama, digitalizacijom i stalnim razvojem novih znanja i vještina, obrazovanje ima posebno važnu ulogu u pripremi mladih za aktivno učešće na tržištu rada i u društvenom životu. Pored formalnog obrazovanja koje se odvija kroz školski i visokoobrazovni sistem, značajno je i neformalno obrazovanje koje mladima omogućava sticanje dodatnih kompetencija, znanja, razvoj praktičnih vještina, kreativnosti, kritičkog mišljenja i građanske svijesti. Iako jedinice lokalne samouprave, uključujući Općinu Vogošća, nemaju značajne nadležnosti u oblasti obrazovanja koje su u najvećoj mjeri u nadležnosti kantonalnih institucija u Federaciji BiH, lokalna zajednica ima važnu ulogu u stvaranju poticajnog okruženja za učenje i razvoj mladih. Kroz različite oblike podrške učenicima i studentima, ulaganja u obrazovnu infrastrukturu, stipendiranje, podršku vannastavnim aktivnostima te saradnju s obrazovnim institucijama i organizacijama koje rade s mladima, Općina Vogošća značajno doprinosi unapređenju obrazovnih prilika i razvoju potencijala mladih. Takav pristup predstavlja važan korak ka izgradnji zajednice koja prepoznaje obrazovanje kao temelj dugoročnog razvoja i jedan od najvažnijih resursa za budućnost mladih i lokalne zajednice u cjelini.

2.1.1.1. Pravni i institucionalni okvir

Prema Ustavnom uređenju Bosne i Hercegovine, oblast obrazovanja je u isključivoj nadležnosti kantona Federacije BiH, entiteta Republika Srpske i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine. Svaka od ovih administrativnih jedinica ima vlastite zakone iz oblasti obrazovanja i budžet za obrazovanje te pored toga svaka zasebno uređuje obrazovnu i udžbeničku politiku.

Formalno obrazovanje u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH regulirano je zakonskom regulativom koju čine:

- Okvirni zakon o osnovnom i srednjem obrazovanju u Bosni i Hercegovini;
- Okvirni zakon o srednjem stručnom obrazovanju i obuci u Bosni i Hercegovini i
- Okvirni zakon o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini.

Odgovornost za osiguranje prava na obrazovanje jedna je od ključnih nadležnosti nivoa Federacije BiH. Prema zakonskim odgovornostima u oblasti obrazovanja, Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke koordinira aktivnosti s kantonima.

Kantoni u skladu s ustavnim nadležnostima donose i usvajaju kantonalne zakone i propise o pitanjima iz obrazovanja te finansiraju obrazovanje. Obrazovni sistem u BiH se finansira iz entitetskih, kantonalnih i općinskih budžeta, tako da postoji ogromna diskrepancija u iznosu sredstava za različite institucije i u različitim kantonima i lokalnim zajednicama.

Propisima u oblasti obrazovanja različito se reguliraju nadležnosti lokalnog nivoa u obrazovnom sektoru. To se odnosi na organiziranje obrazovnog procesa, održavanje školskih objekata, učešće u kreiranju dijela nastavnog plana i programa bitnog za lokalnu zajednicu, pa i finansiranje obrazovanja. Iako su nekim općinama date šire nadležnosti, zbog nedostatka finansijskih sredstava one se često i ne izvršavaju.

S obzirom na to da je Ustavom FBiH propisano da su kantoni nadležni za donošenje svojih zakonskih akata iz oblasti obrazovanja, u Kantonu Sarajevo, kada govorimo o obrazovanju mladih, u primjeni su sljedeći zakonski akti koji reguliraju ovu oblast:

- Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi („Sl. novine Kantona Sarajevo“, broj 27/24), kojim se uređuje obavljanje djelatnosti odgoja i obrazovanja u osnovnoj i srednjoj školi u Kantonu Sarajevo;
- Zakon o udžbenicima u Kantonu Sarajevo („Sl. novine Kantona Sarajevo“, broj 31/19, 34/20, 33/21);
- Zakon o obrazovanju odraslih KS („Sl. novine Kantona Sarajevo“, broj 40/15) i Zakon o izmjenama i dopunama zakona o obrazovanju odraslih („Sl. novine Kantona Sarajevo“, broj 40/20);
- Zakon o visokom obrazovanju („Sl. novine Kantona Sarajevo“, broj 36/22), kojim se utvrđuju sistem, djelatnost, vrste i principi visokog obrazovanja; opća pitanja u vezi s vrstama i ciklusima studija i diplomama koje se izdaju; položaj, organizacija i djelovanje visokoškolskih ustanova; strategija razvoja i finansiranje visokog obrazovanja; status, prava i obaveze studenata; status, prava i obaveze akademskog osoblja i drugih zaposlenih na visokoškolskim ustanovama; akademski integritet; Savjet Ministarstva za visoko obrazovanje u Kantonu Sarajevo; obaveze i prava Kantona Sarajevo u visokom obrazovanju; nadzor organa Kantona Sarajevo nad radom visokoškolskih ustanova i druga pitanja od značaja za visoko obrazovanje u Kantonu Sarajevo;
- Zakon o visokom obrazovanju – izmjene i dopune („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 28/25);

- Zakon o prosvjetnoj inspekciji („Sl. novine Kantona Sarajevo“, broj 9/2000).

Osim navedenih zakona, oblast obrazovanja u Kantonu Sarajevo uređena je i setom kantonalnih pravilnika, kodeksa, standarda i smjernica koje je propisalo Ministarstvo i/ili Vlada Kantona.

Ministarstvo civilnih poslova BiH nadležno je za obrazovanje na nivou BiH, te je od 2003. godine zaduženo za koordinacione aktivnosti u sektoru obrazovanja u BiH. U skladu s odredbama Okvirnog zakona o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini, Ministarstvo je odgovorno i za koordinaciju i razvoj visokog obrazovanja u Bosni i Hercegovini, uz konsultiranje s drugim nadležnim ministarstvima.

Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke nema izvorne nadležnosti u oblasti obrazovanja nego se bavi saradnjom i koordinacijom s kantonima. Prema Ustavu Federacije BiH, predviđeno je da kantonalna ministarstva obrazovanja imaju isključivu i nedjeljivu nadležnost za obrazovanje u FBiH, koja, između ostalog, pripremaju, izrađuju i usvajaju obrazovnu politiku, relevantne zakonske i podzakonske akte te su odgovorna za finansiranje obrazovanja.

U Kantonu Sarajevo za oblast obrazovanja nadležni su Ministarstvo za odgoj i obrazovanje¹¹ te Ministarstvo za nauku, visoko obrazovanje i mlade. Ministarstvo za odgoj i obrazovanje pored sekretarijata i administrativnih službi čine Sektor za predškolski, osnovni odgoj i obrazovanje; Sektor za srednje obrazovanje i obrazovanje odraslih; Sektor za saobraćaj i edukaciju; Sektor za ekonomske i finansijske poslove i Sektor za strateško upravljanje i nadzor nad radom ustanova.

Sektor za srednje obrazovanje i obrazovanje odraslih kreira i provodi politike srednjeg obrazovanja i obrazovanja odraslih, upravlja procesima osnivanja i rada ustanova, razvija dualno obrazovanje, standarde zanimanja i kvalifikacija, nastavne planove i međunarodnu saradnju. Osigurava kvalitet obrazovanja, vodi registre i baze podataka, organizira obrazovne planove i programe te rukovodi administrativnim i upravnim procedurama vezanim za upis, nostrifikaciju, stručne ispite i imenovanja u obrazovnom sistemu.

Ministarstvo za nauku, visoko obrazovanje i mlade vrši upravne, stručne i druge poslove utvrđene zakonom, koji se odnose na nadležnosti Kantona Sarajevo u oblasti visokog obrazovanja i nauke. Poslovi iz djelokruga Ministarstva za nauku, visoko obrazovanje i mlade vrše se u okviru 4 osnovne organizacijske jedinice:

- a) Sektor za nauku;
- b) Sektor za visoko obrazovanje;
- c) Sektor za mlade;
- d) Sektor za finansijsko-računovodstvene poslove.

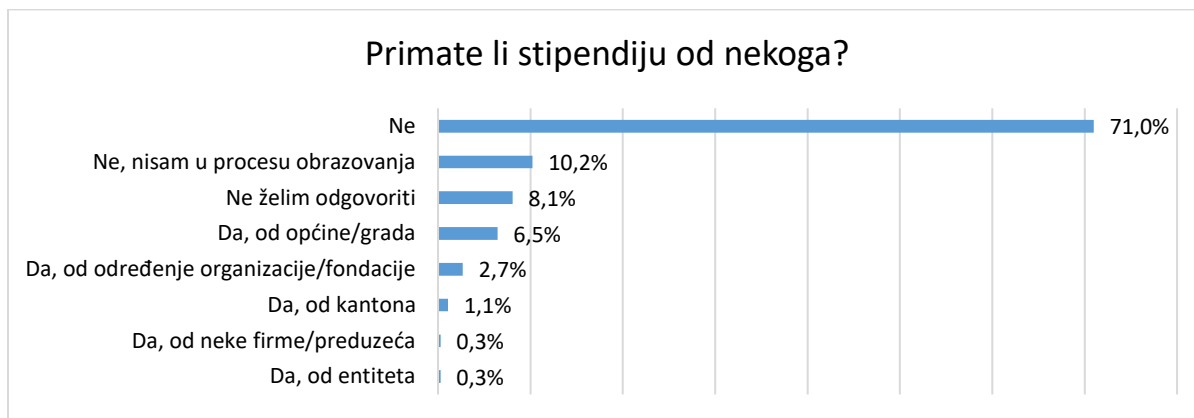
Pri tome se Sektor za nauku, Sektor za visoko obrazovanje, Sektor za mlade i Sektor za finansijsko-računovodstvene poslove obrazuju bez unutrašnjih organizacijskih jedinica. Propisima u oblasti obrazovanja različito se reguliraju nadležnosti lokalnog nivoa u obrazovnom sektoru, a to se prije svega odnosi na organiziranje obrazovnog procesa, održavanje školskih objekata, učešće u kreiranju dijela nastavnog plana i programa bitnog za lokalnu zajednicu, pa dijelom i finansiranje obrazovanja. Općine u Kantonu Sarajevo nemaju nadležnosti ni za jedan nivo obrazovanja.

2.1.1.2. Iz analize o položaju i potrebama mladih

Prema rezultatima ankete provedene među mladima, 6,5% ispitanika navelo je da prima stipendiju od Općine, dok 1,1% njih prima stipendiju od kantona. Ipak, 71% anketiranih mladih izjavilo je da ne prima nikakvu stipendiju.

Grafikon 1. Stipendiranje mladih

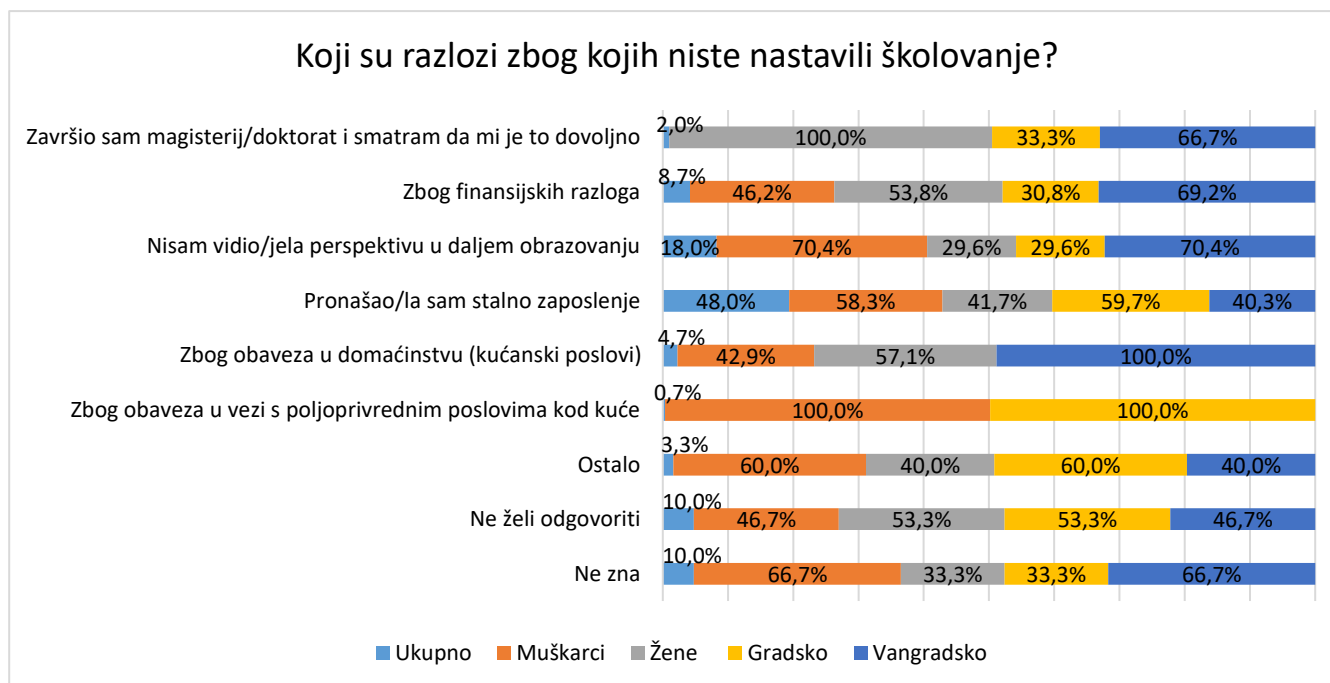
¹¹ Ministarstvo za odgoj i obrazovanje KS, dostupno na: <https://mo.ks.gov.ba/> (pristupljeno 15. 5. 2025).

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Nakon posljednjeg završenog stepena obrazovanja, 40,3% mladih Vogošće izjavilo je da nisu upisali još neku školu ili studij. Uočene su spolne razlike među mladima kada je u pitanju nenastavljanje obrazovanja, tačnije u grupi mladih koji nisu nastavili obrazovanje 58% su muškarci. Najviše mladih (od onih koji nisu htjeli nastaviti obrazovanje) nije nastavilo obrazovanje zbog pronalaska stalnog zaposlenja (48%). Drugi razlog nenastavljanja školovanja odnosi se na manjak perspektive u obrazovanju (18%) i on je znatno izraženiji među muškarcima u odnosu na žene.

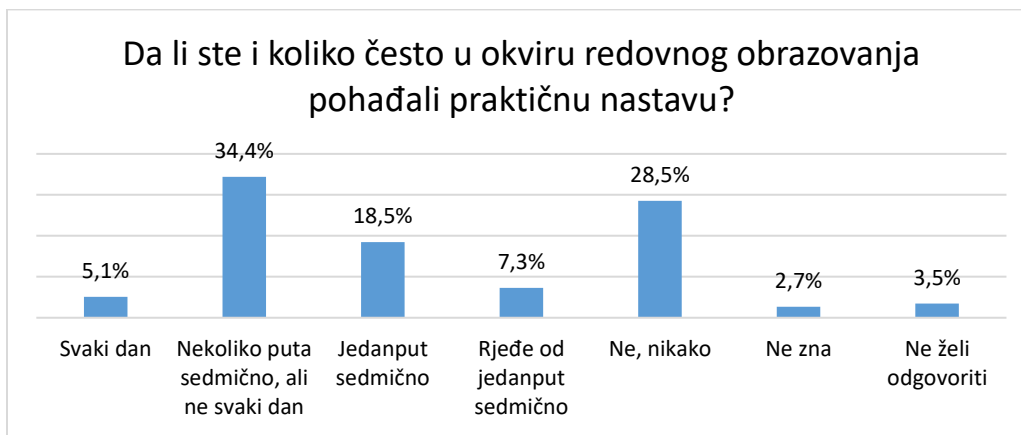
Grafikon 2. Prestanak školovanja

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Kvalitetna nastava predstavlja ključni preduvjet za nastavak obrazovanja ili zapošljavanje u struci. Praktična nastava predstavlja vrlo važan dio procesa obrazovanja učenika za bilo koje zanimanje kako bi učenici teoretski dio nastave koji uče tokom školovanja mogli primijeniti kasnije u radu. Prema rezultatima anketiranja, 28,5% mladih nije nikako imalo praktičnu nastavu tokom redovnog školovanja, dok ju je rjeđe od jednom sedmično imalo njih 7,3%. Jednom sedmično praksu je imalo 18,5% mladih, a nekoliko puta sedmično praktičnu nastavu je pohađalo njih 34,4%. Svaki dan praktičnu nastavu imalo je 5,1% ispitanih.

Grafikon 3. Pohađanje prakse u okviru redovnog obrazovanja

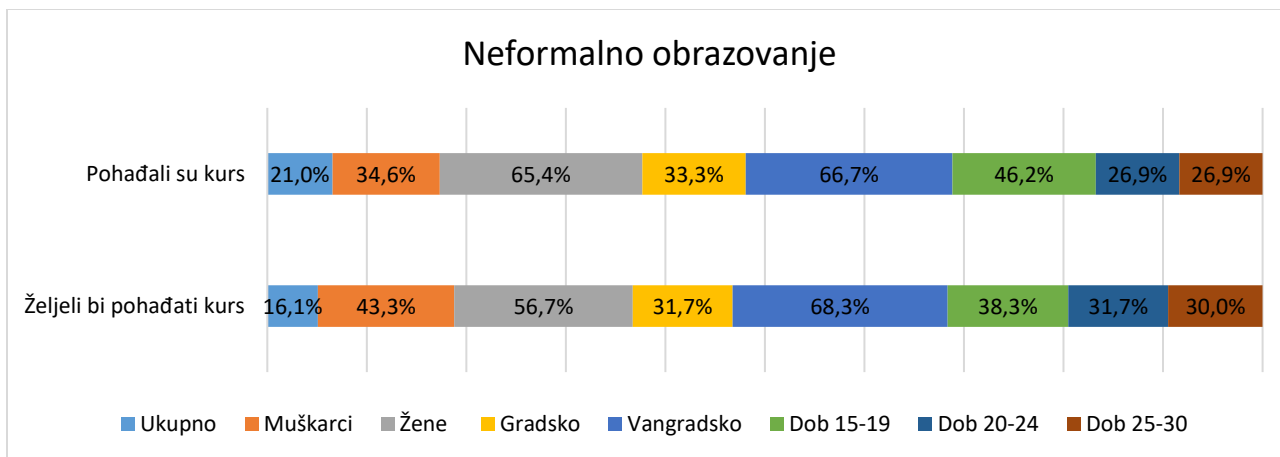

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Prilikom identifikacije problema u polju formalnog obrazovanja, kao jedan od najvećih nedostataka 37,4% mladih istaklo je manjak prakse, to jeste praktičnog pristupa u nastavi, dok 25,3% ispitanih mladih kaže da su problem preopširni nastavni planovi i programi.

Nalazi istraživanja pokazuju da je petina mladih pohađala neki vid neformalnog obrazovanja, odnosno njih 21%. Na nivou uočenih trendova, žene nešto češće pohađaju oblike neformalnog obrazovanja u odnosu na muškarce. Također, najčešći konzumenti neformalnog obrazovanja su mladi u dobi od 15 do 19 godina, gdje je od svih mladih koji su pohađali neki vid neformalnog obrazovanja, 46,2% njih u dobi od 15 do 19 godina. Uočene su razlike među mladima iz gradskih i vangradskih područja kada je u pitanju pohađanje neformalnih oblika edukacije. Naime, od svih mladih koji su pohađali neformalno obrazovanje, njih 66,7% je iz vangradske sredine. Mladih koji žele pohađati neformalno obrazovanje ima 16,1%. Zanimljivo je da mladi u dobi od 15 do 19 godine izražavaju najveći interes za pohađanjem neformalnog obrazovanja u budućnosti.

Grafikon 4. Neformalno obrazovanje

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Kada govorimo o temama neformalnog obrazovanja koje su mladi najčešće pohađali, to su kursevi stranih jezika (engleski i njemački su konkretno naznačeni od mladih), kursevi vezani za usavršavanje kompjuterskih (IT) vještina, tehničke vještine i zanati (kursevi pedikure, mašinstva i tako dalje).

✓ Pregled finansijskih izdvajanja i aktivnosti Općine u oblasti obrazovanja

U općini Vogošća škole kontinuirano u saradnji sa lokalnom zajednicom, ministarstvom i nevladinim organizacijama pružaju mogućnosti mladima da učestvuju u brojnim aktivnostima, projektima, akcijama. Na području općine aktivna su i Vijeća

učenika škola koja su tijela koja omogućavaju razvijanje demokratske kulture i osjećaja odgovornosti. Učenici učestvuju u donošenju odluka, zastupaju svoje interese, predlažu promjene i unapređuju školsko okruženje. Vrijedi izdvojiti saradnju srednje škole sa firmama kroz obavezne stručne prakse za učenike (MDG International, Pretis, Volkswagen...).

Općina Vogošća podržava mlade kroz dodjelu stipendija, finansiranje školskih projekata, podrška neformalnom obrazovanju, iznos sredstava je oko 800.000,00 KM.

U zajednici postoji Centar za edukaciju mladih koji djeluje u okviru JU KSC Vogošća. Općina Vogošća finansira projekte iz oblasti obrazovanja putem javnog poziva za škole i nevladine organizacije. Dodatnu podršku daje Ministarstvo nauke, visokog obrazovanja i mladih KS. Općina ima program stipendiranja za studente, a broj studenata je svake godine različit. Na godinjem nivou stipendira se oko 130 studenata. Općina nema program za stipendiranje studenata za upis na studije deficitarnih zvanja. Vogošća također ima ustanovu za obrazovanje odraslih – Centar za obrazovanje i poduzetništvo.

Na području općine Vogošća, po podacima Federalnog zavoda za statistiku, djeluje ukupno pet osnovnoškolskih ustanova.

Općina Vogošća, kao i Kanton Sarajevo, bilježi pozitivan trend u upisu učenika u srednje škole. Od školske 2021/2022. godine do školske 2024/2025. godine broj upisanih učenika se povećao za 8,6%, dok se broj upisanih djevojaka/djevojčica povećao za 10,3%. Također, u istom periodu broj nastavnika se povećao za 9,5%.

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, na području Vogošće nalazi se samo jedna srednja škola – JU Srednjoškolski centar Vogošća. U aprilu 2023. godine obilježeno je 44 godine od postojanja srednje škole u Vogošći. Tom prigodom najavljeno je da će od septembra 2023. godine u okviru škole početi djelovati i gimnazija informatičkog smjera. Ova škola raspolaže sa 14 učionica i 5 radionica za realizaciju praktične nastave. Škola također nudi sljedeće smjerove: gimnazija – smjer informacione tehnologije, mašinski tehničar konstruktor na računaru, mašinski tehničar za CNC tehnologiju, ekonomski tehničar, zavarivač, automehaničar, autolimar, prodavač i obrađivač materijala na CNC mašinama.¹²

Tabela 5. Srednje obrazovanje

Školska godina		Broj škola	Broj nastavnika	Ukupan broj upisanih učenika	Djevojke/djevojčice
2021/2022.	Vogošća	1	42	420	136
	Kanton Sarajevo	40	1610	14.679	7.326
2022/2023.	Vogošća	1	39	394	132
	Kanton Sarajevo	41	1651	14.770	7.450
2023/2024.	Vogošća	1	40	435	145
	Kanton Sarajevo	42	1688	15.008	7.575

¹² Srednjoškolski centar Vogošća [online]. Dostupno na <https://srednjoskolskicentarvogosca.edupage.org/> [pristupljeno: 24. 9. 2025].

2024/2025.	Vogošća	1	46	456	150
	Kanton Sarajevo	43	1737	15.461	7.847

Izvor: Federalni zavod za statistiku¹³

Vogošća prati trend Kantona Sarajevo, te je u akademskoj 2024/2025. godini 5,3% manje upisanih studenata u poređenju s akademskom 2021/2022. godinom, a broj upisanih djevojaka je niži za 3,5%.

Tabela 6. Visoko obrazovanje

Školska godina		Ukupan broj upisanih studenata	Djevojke
2021/2022.	Vogošća	1.109	659
	Kanton Sarajevo	17.470	10.442
2022/2023.	Vogošća	1.079	637
	Kanton Sarajevo	16.885	10.146
2023/2024.	Vogošća	971	589
	Kanton Sarajevo	15.866	9.601
2024/2025.	Vogošća	1.053	628
	Kanton Sarajevo	16.537	10.081

Izvor: Federalni zavod za statistiku¹⁴

Aktivnosti Općine u oblasti obrazovanja

Općina Vogošća dodjeljivala je stipendije redovnim učenicima srednjih škola sa sjedištem na području Kantona Sarajevo i redovnim studentima Univerziteta u Sarajevu i pridruženih članica Univerziteta u Sarajevu, kao i studentima fakulteta koji su locirani izvan područja Kantona Sarajevo a članice su univerziteta nekog od kantona u Federaciji BiH, pod uvjetom da isti studijski program I i II ciklusa ne postoji u Kantonu Sarajevo, a studenti imaju prebivalište na području općine Vogošća, uz uvjet da ne koriste stipendiju po drugom osnovu. Dodatno je za učenike srednjih škola bilo dostupno 125 stipendija, 128 stipendija za studente prvog ciklusa i 20 stipendija za studente drugog ciklusa u školskoj/akademskoj 2024/2025.¹⁵ Prema Budžetu Općine za 2025. godinu, za stipendije je bilo planirano 320.000 KM, dok je u 2022. godini planirano 220.000 KM, a isplaćeno je 272.575 KM za stipendije. Iznos stipendije u 2025. godini je bio veći za 17,4% od iznosa koji je isplaćen u 2022. godini, a 45,5% je veći od iznosa koji je planiran za 2022. godinu.

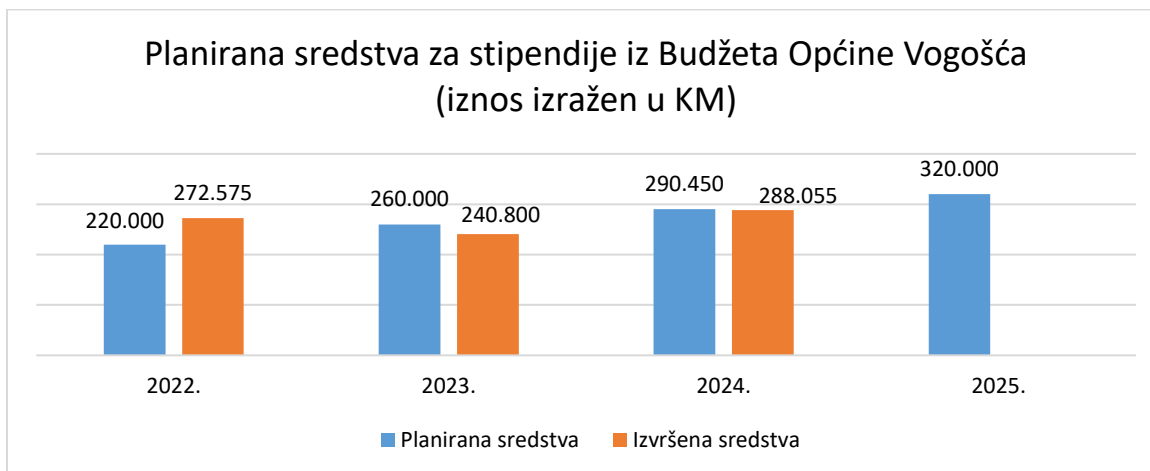
U 2025. godini izmjenjen je Pravilnik o kriterijima za dodjelu stipendija učenicima i studentima sa područja općine Vogošća te je na osnovu istog je za školsku 2025/2026 raspisan novi javni poziv.

Grafikon 5. Planirana sredstva za stipendije iz Budžeta Općine Vogošća

¹³ Federalni zavod za statistiku BiH [online]. Kanton Sarajevo u brojkama (2022-2025): Sarajevo, 2025. [online]. Dostupno na: <https://fzs.ba/wp-content/uploads/2025/07/kanton-sarajevo.pdf> [pristupljeno: 24. 9. 2025].

¹⁴ Federalni zavod za statistiku BiH [online]. Bilten visoko obrazovanje (2022-2025): Sarajevo, 2025. Dostupno na: <https://fzs.ba/index.php/bosanski-bilteni/obrazovanje/> [pristupljeno: 24. 9. 2025].

¹⁵ Konkurs za stipendiranje učenika i studenata u školskoj/akademskoj 2024/2025. godini [online]. Dostupno na: https://vogosca.ba/wp-content/uploads/2024/11/20241120-STIP-konkurs-2024_2025.pdf [pristupljeno: 24. 9. 2025].

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT¹⁶

U školskoj 2022./2023.godini Općina je stipendirala ukupno 271 stipendistu, od toga 144 učenika srednje škole i 127 studenata. U narednoj školskoj 2023./2024.godini Općina je stipendirala ukupno 299 stipendista, od toga 168 učenika srednje škole i 131 studenta. Ukupno je za stipendije u ovoj godini iz Budžeta Općine Vogošća izdvojeno 287.685,00 KM. Mjesečna stipendija za srednju školu iznosila je 85,00 KM, što je za devet mjeseci iznosilo 765,00 KM po učeniku. Mjesečna stipendija za studente je iznosila 135,00 KM, što je za devet mjeseci iznosilo 1.215,00 po studentu.

U 2026. godini planirani iznos za stipendije je 330.000 KM što pokazuje kontinuitet rasta izdvajanja Općine za ovu namjenu i predanost Općine da dodatno podrži mlade u procesu obrazovanja.

Također, Općina Vogošća ima program sufinansiranja troškova prijevoza djece, učenika i studenata s teškoćama u razvoju i invaliditetom koji imaju prebivalište na području općine Vogošća. Općina je osigurala iznos od 45.000 KM u 2025. godini, dok je dio sredstava osiguran u Budžetu Kantona Sarajevo. Sredstva se mogu koristiti za:

- kupovinu mjesečne karte za učenike i pratioce (zona A ili zona A+B) za učenike koji mogu koristiti sredstva javnog prijevoza;
- troškove goriva po pređenom kilometru za učenike s invaliditetom koji nemaju mogućnost korištenja javnog linijskog prijevoza.

Dodatno, sredstva za korisnike koji pohađaju predškolske ustanove i visokoobrazovne ustanove isplaćuju se iz Budžeta Općine Vogošća u iznosu od 1.000,00 KM po korisniku za 9 mjeseci u tekućoj predškolskoj/školskoj/akademskoj godini.¹⁷

Pored stipendija u Budžetu Vogošće, postoji budžetska stavka za obrazovanje, koja je u 2022. godini iznosila 50.000 KM, dok je u 2025. godini taj iznos bio 70.000 KM, što je rast od 40%.

U 2024. godini upriličena je dodjela diploma i prigodnih nagrada učenicima i školama za rezultate postignute na općinskim takmičenjima učenika osnovnih škola sa područja općine Vogošća, za školsku 2023/2024. godinu. Nagrade su dobili najuspješniji učenici koji su ostvarili najbolje rezultate na općinskom takmičenju iz matematike, fizike, informatike, geografije, historije, sporta, robotike, prve pomoći, upozoravanja na mine, projekat građanin, kulturno-umjetničkog stvaralaštva i tehničke kulture.

Vogošća je u 2024. godini bila i domaćin „Prve tehnicijade“ koja je održana u sportskoj dvorani „Amel Bečković“. Radi se o sportskom druženju srednjih stručnih i tehničkih škola Kantona Sarajevo. Učenice i učenici sarajevskih srednjih stručnih i tehničkih škola nadmetali su se u brojnim sportskim disciplinama, a onim najuspješnijima dodijeljena su zaslužena priznanja.

¹⁶ Budžeti Općine Vogošća [online]. Dostupno na: <https://vogosca.ba/budzet-opcine/> [pristupljeno: 24. 9. 2025].

¹⁷ Javni poziv za dodjelu sredstava za sufinansiranje troškova prijevoza djece, učenika i studenata sa teškoćama u razvoju i invaliditetom [online]. Dostupno na: <https://vogosca.ba/wp-content/uploads/2025/09/Javni-poziv.pdf> [pristupljeno: 24. 9. 2025].

Infrastruktura

Također, Općina je u 2025. godini raspisala javni poziv za dodjelu sredstava obrazovnim ustanovama i javni poziv za dodjelu sredstava za obnovu i opremanje obrazovnih ustanova s područja općine Vogošća, što pokazuje posvećenost unapređenju uvjeta obrazovanja.

U septembru 2024. godine završena je i rekonstrukcija i uređenje fiskulturne sale u Osnovnoj školi "Izet Šabić". Ovaj projekat finansirala je Evropska unija. Rekonstrukcija je počela 19. decembra 2023. godine, a završena je 28. augusta 2024. godine kada je upriličen tehnički prijem fiskulturne sale. Radovi su podrazumijevali sveobuhvatnu sanaciju fiskulturne sale, svlačionica, toaleta, krova, kabineta za rekvizite i kabineta za nastavnike.

Tabela 7. Izdvajanja Općine Vogošća u oblasti obrazovanja

	2024.	2025.	2026. ¹⁸
Stipendije za učenike i studente	265.000	320.000	330.000
Grantovi obrazovanju	70.000	70.000	0
Sredstva Budžeta Općine za školske objekte	260.039,21	340.000	20.000
Subvencije za prekvalifikaciju dokvalifikaciju	30.000		

Dodatno, putem međunarodnog projekta „Vihor“ kojeg finansira EU, a provodi Međunarodna organizacija rada u BiH prekvalifikovane su 53 osobe u skladu sa potrebama za tržište rada.

Izdvojeni problemi u oblasti:

1. Neadekvatna infrastruktura u školama na području općine - Iako obrazovne institucije predstavljaju ključna mjesta razvoja mladih, dio škola na području općine suočava se s infrastrukturnim izazovima koji utječu na kvalitet obrazovanja. Nedovoljno opremljene učionice, ograničeni prostorni kapaciteti, nedostatak savremene opreme te nedovoljno razvijeni prostori za vannastavne aktivnosti predstavljaju izazove koji mogu ograničiti razvoj vještina i potencijala mladih. Unapređenje školske infrastrukture i modernizacija obrazovnog okruženja doprinijeli bi kvalitetnijem obrazovanju i stvaranju poticajnog ambijenta za učenje i razvoj mladih.

2. Nedostatak centra za mlade

Na području općine ne postoji Centar za mlade koji bi predstavljao pristupačan prostor za okupljanje, učenje, kreativni rad i aktivno učešće mladih u društvenom životu. Nedostatak centra za mlade ograničava mogućnosti mladih da se aktivno uključe u zajednicu i razvijaju svoje interese i vještine kroz različite programe i aktivnosti.

3. Nedostatak adekvatnih programa i edukacija za rad s mladima te komunikacije između mladih i institucija lokalne zajednice

Iako postoje određene inicijative usmjerene prema mladima, postoji potreba za sistemskim razvojem programa i edukacija koji će doprinijeti kvalitetnijem radu s mladima. Nedostatak kontinuiranih programa za razvoj vještina, liderstva, građanskog aktivizma mladih može ograničiti mogućnosti za lični i profesionalni razvoj. Istovremeno, komunikacija između mladih i institucija vlasti nije uvijek dovoljno razvijena, što može dovesti do slabijeg uključivanja mladih u procese donošenja odluka i planiranja lokalnih politika.

4. Loša informisanost mladih o društvenim aktivnostima u lokalnoj zajednici

¹⁸ Uključene dodatno i sportske stipendije

Mladi često nisu dovoljno informisani o dostupnim programima, mogućnostima i društvenim aktivnostima koje se organizuju u lokalnoj zajednici. Nedostatak jasno definisanih i mladima prilagođenih komunikacijskih kanala, kao i nedovoljna vidljivost postojećih aktivnosti, mogu dovesti do slabijeg učešća mladih u društvenom, kulturnom i obrazovnom životu općine. Iako općina osigurava različite programe podrške, uključujući stipendije, finansiranje projekata i obrazovne programe, dio mladih nije dovoljno informisano o tim mogućnostima. Slaba promocija javnih poziva i nedostatak efikasnih komunikacijskih kanala između institucija i mladih dovode do toga da veliki broj mladih ne koristi dostupne programe. Također, nepostojanje centralizovanog sistema praćenja ulaganja i rezultata omladinskih programa otežava procjenu njihovog stvarnog uticaja.

2.1.2. Rad, zapošljavanje i preduzetništvo

Zapošljavanje mladih predstavlja jedno od najvažnijih pitanja kada je riječ o njihovom položaju i perspektivi u društvu. Stabilno i dostojanstveno zaposlenje ne samo da omogućava ekonomsku nezavisnost mladih već ima direktan utjecaj na kvalitet života mladih, na odluke o osnivanju porodice, ostanku u lokalnoj zajednici i aktivnom doprinosu njenom društvenom razvoju. U kontekstu Bosne i Hercegovine, gdje je tržište rada nestabilno, a stopa nezaposlenosti mladih i dalje visoka u poređenju s evropskim standardima, prijelaz iz obrazovnog sistema u svijet rada za većinu mladih predstavlja ozbiljan izazov. Nedostatak praktične nastave, ograničene prilike za stažiranje i slaba povezanost između obrazovnih ustanova i firmi privrednog sektora doprinose stvaranju jaza između obrazovnih kvalifikacija i potreba tržišta rada.

2.1.2.1. Pravni i institucionalni okvir

Oblast rada, zapošljavanja i samozapošljavanja u BiH uređena je zakonima o radu koji se primjenjuju u BiH i predstavljaju temeljne propise za navedene oblasti. Ustav Federacije BiH predviđa da su za socijalnu politiku nadležni federalna vlast i kantoni. U skladu s tim, Federacija BiH i kantoni imaju zajedničku nadležnost u oblasti radnih odnosa i zapošljavanja, pa se određena pitanja iz te oblasti mogu urediti propisima na nivou kantona.

Zakon o radu Federacije BiH („Sl. novine Federacije BiH“, broj: 26/16, 89/18 i 44/22) regulira oblast rada i radnih odnosa, dok oblast zapošljavanja uređuje Zakon o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba Federacije BiH („Sl. novine Federacije BiH“, broj: 41/01, 22/05 i 9/08). Zakonom o radu Federacije BiH utvrđuju se osnovni pojmovi i principi te definiraju najznačajnija pitanja iz oblasti radnog zakonodavstva, poput zaključivanja ugovora o radu, radnog vremena, plaće, prestanka ugovora o radu i ostvarivanja prava i obaveza iz radnog odnosa. Zakonom o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba u Federaciji BiH uređena su prava i obaveze Federacije BiH u utvrđivanju i provođenju ukupnih mjera kojima se pospješuju i unapređuju uvjeti za zapošljavanje, osnovni principi u posredovanju za zapošljavanje, materijalna i socijalna sigurnost nezaposlenih osoba za vrijeme privremene nezaposlenosti, finansiranje ukupne djelatnosti zapošljavanja i druga pitanja, poštujući nadležnosti kantona i njihove različitosti.

Oblast zapošljavanja mladih regulirana je u određenom dijelu i Zakonom o mladima Federacije BiH, gdje se propisuje obaveza nadležnog ministarstva u Federaciji BiH za kreiranje federalnih grantova i transfera s namjenom podrške zapošljavanju mladih i podrške omladinskom preduzetništvu, a posebno mladima bez iskustva.

Ministarstvo civilnih poslova BiH je nadležna institucija za oblast rada i zapošljavanja na nivou države BiH. U sklopu ovog ministarstva djeluje Sektor za rad, zapošljavanje, socijalnu zaštitu i penzije i ima koordinirajuću ulogu u oblasti rada i zapošljavanja. Dodatno je na nivou BiH formirana i Agencija za rad i zapošljavanje BiH.

U Federaciji BiH odgovornost za zapošljavanje dijele Vlada Federacije Bosne i Hercegovine i kantoni. Institucije nadležne za pitanja rada i zapošljavanja na entitetskom nivou su:

- Federalno ministarstvo rada i socijalne politike;
- Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta;
- Federalni zavod za zapošljavanje;
- Federalna uprava za inspekcijske poslove i
- Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom.

Za oblast rada, zapošljavanja i samozapošljavanja na području Kantona Sarajevo nadležni su:

- **Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo** (nosilac je kantonalne politike u oblasti rada i zapošljavanja. Donosi propise i provodi mjere aktivne politike zapošljavanja);
- **Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo (SZKS)** (provodi mjere aktivne politike zapošljavanja, npr. javni pozivi za zapošljavanje, obuke, pripravnički staž, subvencije za samozapošljavanje. Pored toga, evidentira nezaposlene osobe i povezuje ih s poslodavcima. Daje savjetodavne usluge i podršku samozapošljavanju);

- **Ministarstvo privrede Kantona Sarajevo** (nadležno za podršku razvoju preduzetništva, uključujući startap podrške i programe za mlade preduzetnike. Učestvuje u realizaciji mjera za razvoj samozapošljavanja);
- **Federalni zavod za zapošljavanje**, u saradnji s kantonalnim službama (finansira dio programa zapošljavanja i samozapošljavanja kroz javne pozive koji se realiziraju preko kantonalnih službi).

Zakonom o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba FBiH utvrđeno je da posrednici u zapošljavanju mogu biti javni zavodi za zapošljavanje (Federalni zavod za zapošljavanje i kantonalne službe zapošljavanja) te privatne agencije. Uvjeti i način obavljanja djelatnosti posredovanja u zapošljavanju privatnih agencija utvrđeni su Uredbom o privatnim agencijama za posredovanje u zapošljavanju („Sl. novine Federacije BiH“, broj: 28/09, 43/11 i 36/18).

Djelatnost Javne ustanove „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ određena je Zakonom o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba (2001. godina) i Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba (2005. i 2008. godina), te Zakonom o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba u Kantonu Sarajevo (2004. godina). Ova služba svoju djelatnost obavlja kroz ispostave – biroe koji djeluju na teritoriji općina: Stari Grad, Centar, Novo Sarajevo, Novi Grad, Ilidža, Vogošća, Hadžići, Ilijaš i Trnovo.

Javna ustanova „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ Sarajevo organizira prikupljanje, razmjenu i objavljivanje podataka o zaposlenim osobama koje traže promjenu zaposlenja, kao i drugih podataka koji mogu biti od značaja za obavljanje osnovne djelatnosti službe za zapošljavanje. Služba za zapošljavanje periodično obavlja ocjenjivanje tržišta rada prema instrukcijama Federalnog zavoda u cilju prikupljanja podataka i pružanja informacija o kretanjima na tržištu rada. Misija Službe je da provodi utvrđene mjere radi poboljšanja uvjeta za posredovanje u zapošljavanju, da prati i ažurira podatke o nezaposlenima, osigura odgovarajuću materijalnu i socijalnu sigurnost nezaposlenim osobama, realizira programe i mjere aktivne politike zapošljavanja profesionalne orijentacije, obuke i prekvalifikacije, osigura ostvarivanje zakonskih prava po osnovu privremene nezaposlenosti kao i da informira zainteresirane strane o stanju u oblasti zapošljavanja. U biroima rada vrše se poslovi posredovanja u zapošljavanju, socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba, zatim vođenje evidencije u skladu s Pravilnikom o vođenju evidencija o nezaposlenim osobama, saradnja sa socijalnim partnerima i poslodavcima, realizacija po programima aktivne politike zapošljavanja (APZ),¹⁹ kreiranje baze poslodavaca, kao i pojedinačno i grupno informiranje nezaposlenih osoba. Posredovanje u zapošljavanju manifestira se kroz animiranje poslodavca, profesionalni odabir, profesionalno usmjeravanje, profesionalnu rehabilitaciju, organizaciju stručnog osposobljavanja i drugih posebnih obrazovnih programa.

Zakon o principima lokalne samouprave u FBiH propisuje i donošenje programa i planova razvoja jedinice lokalne samouprave i stvaranje uvjeta za privredni razvoj i zapošljavanje.

2.1.2.2. Iz analize o položaju i potrebama mladih

I u oblasti rada i zapošljavanja Analiza položaja i potreba mladih sadrži zanimljive rezultate. Broj zaposlenih osoba u općoj populaciji u Kantonu Sarajevo je na dan 31. 12. 2024. godine iznosio 162.785 i taj broj je veći za 4% u odnosu na 2022. godinu, dok je broj zaposlenih u Vogošći u 2024. godini iznosio 6.888 i taj je broj veći za 11,3% u odnosu na 2022. godinu.

Tabela 8. Pregled broja nezaposlenih i zaposlenih u Vogošći i u KS

Godina		Broj zaposlenih	Broj nezaposlenih
2022.	Vogošća	6.188	4.166
	Kanton Sarajevo	156.488	55.506

¹⁹ Usvojeni programi aktivne politike zapošljavanja za 2024. godinu, dostupno na: <https://www.fzzz.ba/ID:C-929;JSESSIONID=dd288e45-8fbc-4927-8fe5-2a6b999ea8d5>, (pristupljeno 8. 4. 2025).

2023.	Vogošća	6.437	3.775
	Kanton Sarajevo	159.636	51.232
2024.	Vogošća	6.888	3.497
	Kanton Sarajevo	162.785	47.727

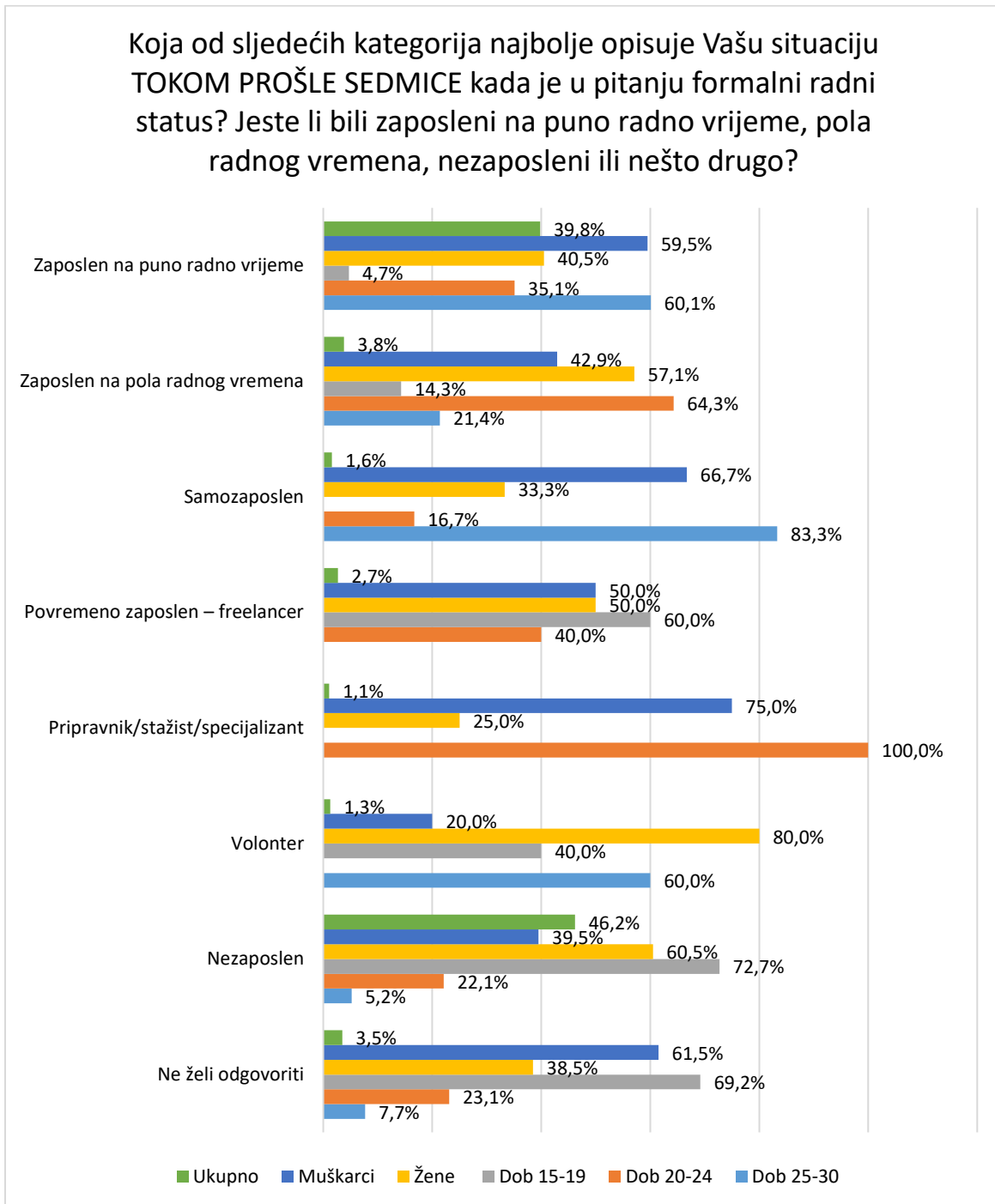
Izvor: Federalni zavod za statistiku²⁰

Podaci o zaposlenosti i nezaposlenosti mladih prikupljeni tokom anketiranja trebaju se interpretirati s oprezom, jer je prikazani postotak (ne)zaposlenosti temeljen na vlastitoj procjeni ispitanika o njihovom radnom statusu (zaposlen, nezaposlen ili neka druga kategorija). S obzirom na dob ispitanika, specifične okolnosti poput rada „na crno“ te razlike u metodologijama istraživanja tržišta rada, teško je precizno utvrditi stvarno stanje zaposlenosti i nezaposlenosti mladih.

Prema odgovorima ispitanika, 39,8% mladih bilo je zaposleno na puno radno vrijeme u trenutku anketiranja. Dodatno, 3,8% mladih je bilo zaposleno na pola radnog vremena, dok je njih 2,7% bilo povremeno zaposleno, uključujući freelancere. Kada se uključe pripravnici, volonteri, stažisti i samozaposleni mladi, može se zaključiti da je 50,3% mladih bilo angažirano na neki način u trenutku anketiranja. Međutim, ovaj postotak ne znači da su sve te mlade osobe zaposlene u skladu sa zvaničnom definicijom zaposlenosti prema nadležnim institucijama.

²⁰ Federalni zavod za statistiku. Kantoni u brojkama: Kanton Sarajevo (2022–2025). Dostupno na: <https://fzs.ba/index.php/2021/06/30/kantoni-u-brojkama/> [pristupljeno: 24. 9. 2025].

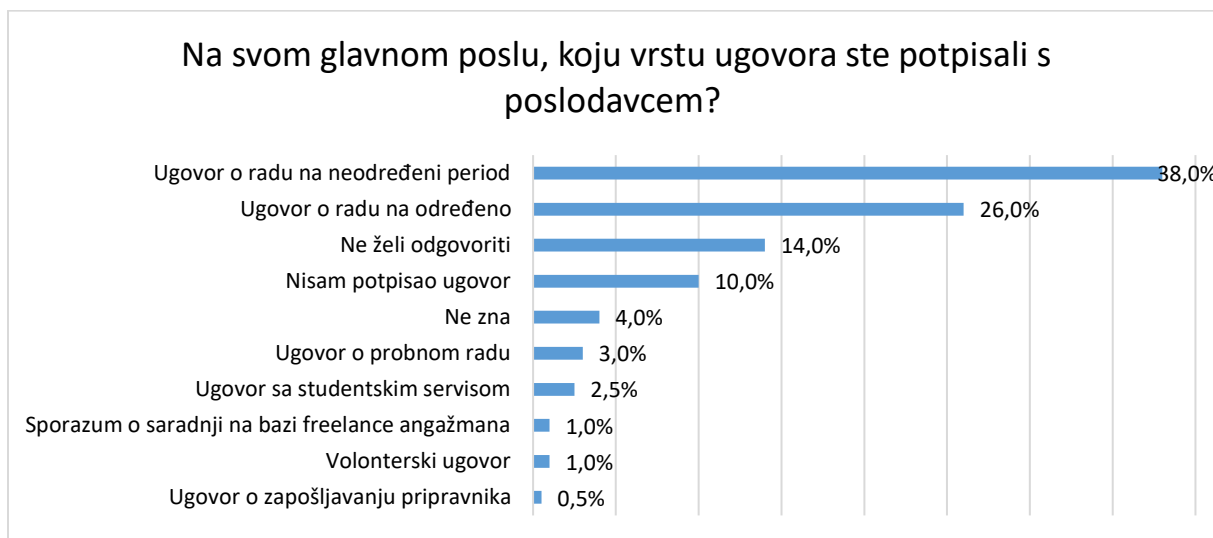
Grafikon 6. Radni status mladih Vogošće

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Primijećen je zabrinjavajući podatak da 10% mladih koji su izjavili da su zaposleni nemaju potpisan ugovor s poslodavcem. Fenomen "rada na crno" među mladima u Vogošći zahtijeva posebnu pažnju u narednom periodu kako bi se riješio. U ovoj grupi mladih, najveći je broj u dobi od 20 do 24 godine (50%), dok taj postotak kod mladih u dobi od 15 do 19 godina iznosi 30%. Ovi podaci ukazuju na potrebu edukacije mladih o njihovim pravima kako bi se smanjila učestalost ovog problema među mladima.

Grafikon 7. Vrsta ugovora kod zaposlenih mladih

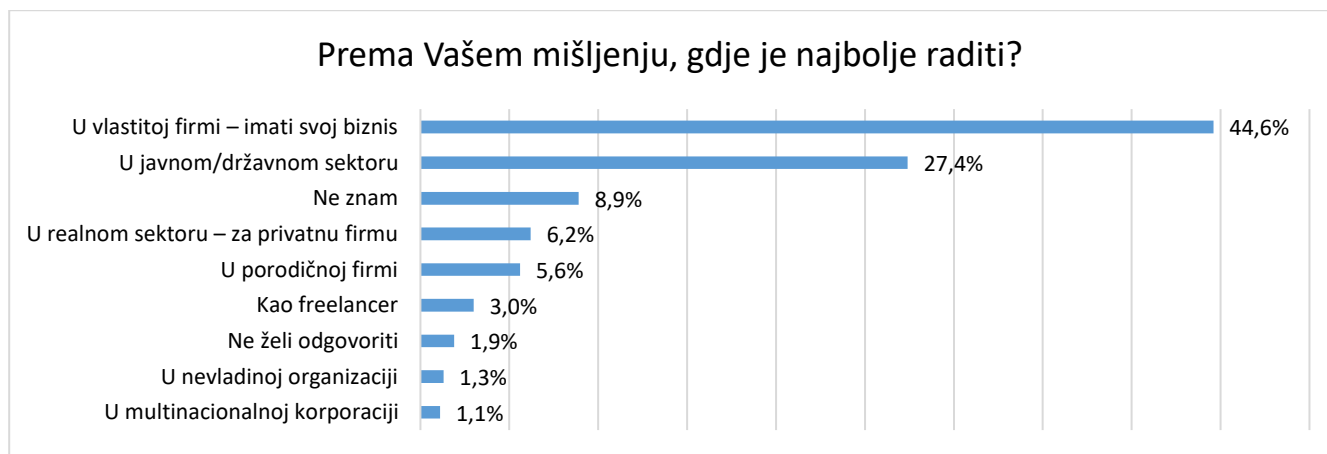

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Analiza rezultata pokazuje da 25% svih ispitanih mladih u Vogošći obavlja posao koji je u skladu s obrazovanjem koje su stekli, dok 18,4% ispitanih smatra da je njihovo zaposlenje djelimično povezano s njihovom strukom. Ovi podaci upućuju na potrebu za boljim usklađivanjem obrazovnih programa s potrebama tržišta rada. Trenutno, formalni obrazovni sistem proizvodi kadrove koji nisu uvijek potrebni na tržištu, dok istovremeno ne obrazuje one koji su stalno deficitarni.

Kada je riječ o preferencijama u vezi s radnim mjestom, mladi u Vogošći pokazuju značajne promjene u odnosu na tradicionalna shvatanja. Naime, najviše mladih (44,6%) izrazilo je preferencu za vlastiti posao ili preduzetništvo. Državna firma se nalazi na drugom mjestu s 27,4% mladih koji smatraju da je to najbolje radno mjesto. Treću grupu poželjnih poslodavaca čine privatne firme, gdje se 6,2% mladih izjasnilo da im je to najbolje radno mjesto, dok porodičnu firmu 5,6% mladih smatra idealnim mjestom za rad. Ovi podaci ukazuju na promjene u percepciji mladih u vezi s idealnim radnim mjestom, s naglaskom na vlastitom biznisu kao poželjnom izboru.

Grafikon 8. Najbolje radno mjesto

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Uzimajući u obzir visok udio mladih koji smatraju da je najbolje raditi u vlastitoj firmi, jedno od pitanja odnosilo se na to imaju li mladi želju za pokretanjem vlastitog biznisa. Rezultati Analize pokazuju da se skoro polovina ispitanih, odnosno njih 46,5%, izjasnila kako bi željeli pokrenuti vlastiti biznis, ali nisu u mogućnosti, dok 7,8% mladih aktivno radi na pokretanju vlastitog biznisa. 3,8% ispitanih je već pokrenulo vlastiti biznis.

Mladi iz Vogošće izražavaju visok interes za različite oblike podrške u pokretanju vlastitog biznisa, pri čemu finansijska podrška prednjači s čak 66,2% mladih koji je percipiraju kao važnu. Osim toga, mladi ističu potrebu za edukativnom podrškom biznisu (38%) te tržišnom povezanosti s kupcima/klijentima (23,6%) tokom razvoja i pokretanja biznisa. Ovi rezultati ukazuju na kompleksnost izazova s kojima se eventualni mladi preduzetnici suočavaju, tražeći ne samo finansijska sredstva već i znanje i stručno vodstvo.

Grafikon 9. Podrška za pokretanje vlastitog biznisa

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Rezultati analize ukazuju na potrebu za uspostavljanjem i boljom promocijom vladinih programa za zapošljavanje. Naime, čak 70,7% mladih u Vogošći izjavilo je da nije bilo upoznato s postojećim vladinim programima zapošljavanja, bez obzira na nivo vlasti koji ih je plasirao. Od osoba koje su upoznate s vladinim programom, samo 1,6% ih je koristilo neki od vladinih programa zapošljavanja.

✓ Pregled izdavanja i aktivnosti Općine u oblasti rada, zapošljavanja i preduzetništva mladih

U Strategiji razvoja općine Vogošća za period 2023 – 2027. godine, a u cilju povećanja zaposlenosti u privredi, poljoprivredi i uslužnim djelatnostima uz povećanje dodane vrijednosti, projekat sufinansiranja poslovnih planova za razvoj poduzetništva i zapošljavanja mladih prepoznat je kao strateški cilj. Samozapošljavanje mladih putem Programa razvoja poduzetništva i podrške osnivanja poslovnih subjekata (Start-up) na području općine Vogošća, jedna je od značajnijih mjera za postizanje ovog cilja. Planirana budžetska sredstva su se koristila za podsticanje poduzetničke inicijative kroz nadmetanje poduzetničkih ideja i održivih poslovnih planova. Za potrebe realizacije ovog Programa Općina Vogošća je planirala i predvidjela sredstva u Budžetu za 2020. , 2021., 2022. i 2023 godinu.

Novčana podrška bila je namijenjena sufinansiranju pokretanja biznisa kroz finansiranje troškova registracije biznisa, naknada za doprinose i nabavke opreme (stalna i obrtna sredstva) i podrška se odnosila samo za mlade do 35 godina života. Visina bespovratnih sredstava po biznis planu kretala se od 3.000,00 KM za predhodne godine a u 2023. godini visina bespovratnih sredstava je iznosila maksimalno do 6.000,00 KM.

Na osnovu Sporazuma o međusobnoj saradnji između Općine Vogošća i Sarajevske regionalne razvojne agencije SERDA o realizaciji obuka iz domena pokretanja biznisa, Sarajevska regionalna razvojna agencija SERDA je u maju 2024. godine objavila: Javni poziv startup firmama, početnicima u biznisu sa područja Općine Vogošća za prijavu na program edukacije o vještinama za pokretanje i vođenje vlastitog biznisa. Program je namijenjen za 10 startup firmi, početnika u biznisu sa područja općine Vogošća čiji bi po jedan predstavnik prošao program edukacije o vještinama za pokretanje i vođenje vlastitog biznisa. Program se odnosi na podršku osnivanju i razvoja start-up firmi kao i pomoć prilikom njihovog opstanka na tržištu. Opstanak na tržištu u prvim godinama rada je na izuzetno niskom nivou, što rezultira da veliki broj startup firmi već nakon prve godine ne uspijeva opstati na tržištu i gasi se. Razlozi za to su, između ostalog, što vlasnici start-up firmi nemaju dovoljno razvijene kapacitete u smislu osnovnih i specifičnih znanja za uspostavljanje i vođenje biznisa. Tematske cjeline koje su bile obrađene

su razvoj poslovnog modela, prodaja i marketing, upravljanje ljudskim resursima, vještine komunikacije, finansijsko upravljanje, izrada biznis plana. Predviđeno trajanje edukacije je bilo 5 radnih dana. Nakon uspješno savladanog programa, polaznici su dobijali Uvjerjenje o završenom osposobljavanju u skladu sa Zakonom o obrazovanju odraslih Kantona Sarajevo. U narednim tabelama je prikazana struktura nezaposlenih osoba po dobi i stepenu stručnog obrazovanja od 2022. do 2023. godine.

Tabela 9. Struktura nezaposlenih osoba po dobi i stepenu stručnog obrazovanja 01.01.2022.g - 31.12.2022.g

Godine starosti		Ukupno	Stepen stručnog obrazovanja							
			VSS	VŠS	SSS	NSS	VKV	KV	PKV	NKV
15-19 godina	Svega	53	0	0	18	0	0	31	0	4
	Žene	20	0	0	8	0	0	9	0	3
20-24.godina	Svega	164	18	1	88	0	0	36	0	21
	Žene	101	16	1	52	0	0	17	0	15
25-29. godina	Svega	376	106	0	169	0	0	81	2	18
	Žene	258	83	0	116	0	0	47	0	12
30-34 godina	Svega	354	94	0	139	0	0	84	0	37
	Žene	250	72	0	103	0	0	50	0	25
35-39 godina	Svega	386	74	2	142	0	0	114	1	53
	Žene	275	63	2	104	0	0	74	0	32

Izvor: Radna grupa za rad i zapošljavanje

Tabela 10. Struktura nezaposlenih osoba po dobi i stepenu stručnog obrazovanja 01.01.2023.g - 31.12.2023.g

Godine starosti		Ukupno	Stepen stručnog obrazovanja							
			VSS	VŠS	SSS	NSS	VKV	KV	PKV	NKV
15-19 godina	Svega	40	0	0	22	0	0	13	0	5
	Žene	19	0	0	11	0	0	5	0	3
20-24.godina	Svega	184	26	2	91	0	0	40	1	24
	Žene	118	18	2	60	0	0	20	0	18
25-29. godina	Svega	364	107	1	163	0	0	68	1	24
	Žene	256	84	1	109	0	0	50	0	12
30-34 godina	Svega	318	81	0	134	0	0	68	0	35
	Žene	224	63	0	101	0	0	33	0	27

Izvor: Radna grupa za rad i zapošljavanje

Tabela 11. Struktura nezaposlenih osoba po dobi i stepenu stručnog obrazovanja 01.01.2024.g - 31.12.2024.g

Godine starosti		Ukupno	Stepen stručnog obrazovanja							
			VSS	VŠS	SSS	NSS	VKV	KV	PKV	NKV
15-19 godina	Svega	61	0	0	27	0	0	29	0	5

	Žene	24	0	0	16	0	0	6	0	2
20-24.godina	Svega	217	19	1	119	0	0	56	1	21
	Žene	120	11	1	67	0	0	27	0	14
25-29. godina	Svega	333	89	0	157	0	0	65	1	21
	Žene	222	60	0	105	0	0	48	0	9
30-34 godina	Svega	319	90	0	133	0	0	61	0	35
	Žene	233	74	0	99	0	0	35	0	25
35-39 godina	Svega	369	75	0	145	0	0	113	1	35
	Žene	247	59	0	102	0	0	30	0	23

Izvor: Radna grupa za rad i zapošljavanje

U referentnom periodu 2022-2023-2024.godine, općina Vogošća je realizirala slijedeće programe samozapošljavanja mladih sa područja ove lokalne zajednice i to kroz:

- Javni poziv - za učešće u projektu sufinansiranje poslovnih planova za razvoj poduzetništva i zapošljavanja mladih“ u 2022.godini. Prijavljena su bila dva (2) korisnika sredstava, samo jedan (1) korisnik je ispunjavao uslove propisane Javnim pozivom. Visina bespovratnih sredstava po biznis planu je iznosila 4.000,00 KM.
- Javni poziv - za učešće u projektu sufinansiranje poslovnih planova za razvoj poduzetništva i zapošljavanja mladih“ u 2023.godini. Prijavljena su bila dva (2) korisnika sredstava i oba korisnika su ispunjavali uslove propisane Javnim pozivom, dok je visina bespovratnih sredstava po biznis planu iznosila 6.000,00 KM.
- Javni poziv za učešće u projektu sufinansiranje poslovnih planova za razvoj poduzetništva i zapošljavanja mladih“ u 2024.godini. Prijavljeno je bilo sedam (7) korisnika sredstava. Četiri (4) korisnika sredstava su imali nepotpunu dokumentaciju propisanu Javnim pozivom a tri (3) korisnika sredstava su ispunjavali uslove propisane Javnim pozivom. Visina bespovratnih sredstava po biznis planu iznosila je maksimalno do 8.000,00 KM.

U Budžetu Općine je za ovu namjenu u 2024. i 2025. godini bilo predviđeno 35.000 KM.

Javni pozivi za razvoj poduzetništva i zapošljavanja mladih se raspisuju u određenom vremenskom periodu i od raspisivanja ostaju otvoreni 20 dana od dana objavljivanja u dnevnim novinama i na web stranici Općine Vogošća. Mladi koji se prijave na raspisani Javni poziv i koji ispune uslove koji se traže pozivom budu korisnici tih javnih poziva. Mladi su kontinuirano tokom cijele godine zainteresovani za dobivanje informacija o dostupnosti Javnih poziva za samozapošljavanje. Nedostatak je što su vezani rokom zato što se zahtjevi ne podnose kontinuirano tokom godine na osnovu izrađenih planova za pokretanje neke djelatnosti odnosno biznisa. Iznosi finansijskih sredstava su se mijenjali zbog konstantnog mijenjanja stanja na tržištu i poremećaja cijena sirovina i usluga te se zbog toga iznos kretao od 4.000,00 KM do 8.000,00 KM.

Javni pozivi za razvoj poduzetništva i zapošljavanja mladih objavljuje se u dnevnim novinama i na web stranici Općine Vogošća, i svi koji posjećuju zvaničnu web stranicu se mogu informisati o istom. Javni pozivi se objavljuju i na zvaničnoj Facebook stranici Općine Vogošća. U posljednje vrijeme primjetan je porast zainteresiranosti mladih ljudi za pokretanje vlastitih biznisa, međutim u tom procesu suočavaju se sa brojnim izazovima od kojih su neki samo kako započeti vlastiti biznis, gdje i kako plasirati svoj biznis, kako pristupiti u mrežu mladih ili srednjih biznisa.

Kroz finansiranje dodatnih edukacija, a u skladu sa potrebama tržišta rada (biznis planovi, upravljanje projektnim ciklusom, jačanje digitalnih kompetencija, usavršavanje, dokvalifikacija i prekvalifikacija) mladima se pruža veća mogućnost zapošljavanja. Istovremeno kroz podršku osnivanja vlastitih biznisa lokalna zajednica daje početni podsticaj kao preduslov za razvoj biznisa. Eventualnim formiranjem mreže mentorstva u poduzetništvu mladima bi bilo olakšano školovanje u prvim godinama osnivanja biznisa (Startup). Istovremeno značajna je i podrška viših nivoa vlasti kroz finansiranje doprinosa novouposlenim za uspjeh samog preduzeća. Pored navedenog razvijenim programom volontiranja mladima se daje prilika za sticanje prvih radnih iskustava kao preduslov za apliciranje na radna mjesta u skladu sa njihovim obrazovanjem.

Važno je istaknuti i da Općina ima Lokalni akcioni plan zapošljavanja koji važi za period 2026-2028. godina. On predstavlja operativni dokument kojim se na lokalnom nivou usmjeravaju aktivnosti u oblasti zapošljavanja, razvoja ljudskih resursa i podrške privredi. Posebna pažnja posvećena je usklađivanju Akcionog plana sa Gender akcionim planom Općine Vogošća, kako bi mjere zapošljavanja bile usmjerene na smanjenje rodni nejednakosti i jačanje ekonomskog osnaživanja žena. Poseban fokus stavljen je na podršku osobama koje imaju otežan pristup tržištu rada, prije svega ženama, mladima bez radnog iskustva i dugotrajno nezaposlenim osobama. U akcionom planu ističe se podatak da „u periodu 2022–2024. godine, Općina Vogošća bilježi jedan od najpovoljnijih trendova smanjenja nezaposlenosti u Kantonu Sarajevo. Broj nezaposlenih smanjen je sa 4.284 u 2022. godini na 3.628 u 2024. godini, što predstavlja pad od 15,3%. Paralelno s tim, stopa zaposlenosti porasla je sa 30,8% na 51,8%, dok je ukupna stopa nezaposlenosti smanjena s 40,9% na 34,5%“²¹.

Unutar dijela finansijskih i podsticajnih mjera ističu se: besplatne obuke i osposobljavanja za nezaposlene osobe, sa posebnim fokusom na žene i mlade, programi „Osmisli svoju ideju“ i „Započni svoj posao“, koji kombinuju obuke i mogućnost dodjele grant sredstava za pokretanje vlastitog biznisa te edukacija lokalnih firmi o EU fondovima i pisanju projekata, u saradnji sa SERDA-om, što povećava kapacitet privrednih subjekata da generišu nova radna mjesta.

U akcionom planu se posebno prepoznaje prilika da Srednjoškolski centar Vogošća postane ovlašteni centar za obrazovanje odraslih i predstavlja jedan od najvažnijih razvojnih potencijala u kontekstu tržišta rada.

Kao najveće snage Općine izdvajaju se upravo javni pozivi za mlade poduzetnike i njihov kontinuitet te LOD ciklusi za organizacije civilnog društva. Izdvaja se i stalni otvoreni kanal prema Fondu za profesionalnu rehabilitaciju OSI u okviru kojeg se na web stranici se objavljuju pozivi za novo zapošljavanje osoba s invaliditetom, očuvanje zaposlenosti i razvoj zaštitnih radionica.

Značajnim za zajednicu je i program „Zapošljivost za sve“ unutar kojeg se realiziraju obuke, savjetovanja i prelazak u tržišnu aktivnost. Program obuhvata četiri pravca djelovanja, obuke za aktivno traženje posla, digitalne i profesionalne vještine kao minimum savremene zapošljivosti, ciljana savjetovanja za žene koje se vraćaju iz perioda neaktivnosti, povezivanje kandidata sa poslodavcima kroz LPZ i Info tačku u općini.

Izdvojeni problemi u oblasti:

1. Nedostatak mentorstva i edukacija za mlade

Mladi na području općine imaju ograničen pristup programima mentorstva i edukacijama koje bi im pomogle u razvoju profesionalnih i ličnih vještina. Nedostatak ovakvih programa može predstavljati problem mladima pri donošenju odluka o daljnjem obrazovanju i karijernom razvoju, kao i sticanju praktičnih znanja i iskustava potrebnih za ulazak na tržište rada.

2. Ne postoje evidencije podataka o mladima koje bi sadržavale sve potrebne informacije za kreiranje novih programa

Na lokalnom nivou ne postoji jedinstvena i sistematizirana baza podataka o mladima koja bi obuhvatala relevantne informacije o njihovim potrebama, interesima, obrazovanju, zapošljavanju i društvenom angažmanu. Nedostatak ovakvih evidencija otežava institucijama planiranje i razvoj ciljanih programa i mjera usmjerenih na poboljšanje položaja mladih, jer odluke često nisu zasnovane na sveobuhvatnim i ažurnim podacima.

3. Nedovoljna koordinacija između Općine, škola i lokalnih poslodavaca

Saradnja između Općine, obrazovnih ustanova i privrednog sektora nije dovoljno razvijena, što može ograničiti mogućnosti za povezivanje obrazovanja sa potrebama tržišta rada. Nedostatak koordinacije može rezultirati manjim brojem prilika za praksu, stručno usavršavanje i zapošljavanje mladih. Jačanje saradnje između ovih aktera doprinijelo bi stvaranju kvalitetnijih prilika za profesionalni razvoj mladih i lakše uključivanje na tržište rada.

4. Na prostoru općine ne postoji coworking prostor koji bi koristili mladi

Na području općine ne postoji zajednički prostor koji bi mladima omogućio rad, učenje, razvoj poslovnih ideja i saradnju sa predstavnicima privrednog sektora. Coworking prostor mogao bi pružiti podršku mladim poduzetnicima, freelancerima,

²¹ Lokalni akcioni plan zapošljavanja

studentima i drugim mladim osobama koje žele razvijati projekte i inovativne ideje. Nedostatak ovakvog prostora ograničava mogućnosti za umrežavanje, razmjenu znanja i razvoj poduzetničkih inicijativa među mladima. Prostor može poslužiti za proces edukacije i mentorstva budućih mladih poduzetnika i oni koji trebaju podršku.

5. Nepostojanje kontinuiteta u javnim pozivima

Programi podrške mladima realizuju se kroz javne pozive za različite projekte i aktivnosti, međutim njihov kontinuitet nije uvijek jednak. Nedostatak redovnih javnih poziva može otežati organizacijama mladih i drugim akterima planiranje dugoročnih aktivnosti i projekata. Uspostavljanje kontinuiranih i transparentnih mehanizama finansijske podrške doprinijelo bi stabilnijem razvoju omladinskih inicijativa u lokalnoj zajednici.

6. Nedovoljna informisanost i slaba promocija mogućnosti koje se nude mladima

Mladi često nisu dovoljno upoznati s programima i prilikama koje im stoje na raspolaganju na lokalnom nivou. Nedovoljna promocija dostupnih prilika, kao i neadekvatni komunikacijski kanali za informisanje mladih, uzrokuju slabijim učešćem mladih u programima podrške, edukacijama i drugim aktivnostima. Unapređenje sistema informisanja i prilagodba sadržaja moglo bi značajno doprinijeti većoj uključenosti mladih u društveni i profesionalni život zajednice.

2.1.3. Zdravstvena zaštita mladih

Zdravstvena briga predstavlja osnovnu pretpostavku društvenog razvoja i kvaliteta života, jer obuhvata sistem preventivnih i rehabilitacionih mjera usmjerenih na očuvanje i unapređenje fizičkog i mentalnog zdravlja stanovništva. Ona podrazumijeva dostupnost primarne i specijalističke zdravstvene zaštite, programe prevencije bolesti, promociju zdravih stilova života, kao i kontinuirano jačanje zdravstvene infrastrukture i kapaciteta zdravstvenih ustanova. U kontekstu lokalnih politika, zdravstvena briga ima važnu ulogu u osiguravanju jednakog pristupa zdravstvenim uslugama i smanjenju zdravstvenih nejednakosti među različitim društvenim grupama.

Za mlade, zdravstvena briga ima posebno izražen značaj jer je period mladosti ključan za formiranje životnih navika i dugoročno očuvanje zdravlja. U ovoj životnoj fazi razvijaju se obrasci ponašanja koji mogu imati trajne posljedice po fizičko i mentalno blagostanje. Mladi se često suočavaju sa specifičnim izazovima poput stresa povezanog s obrazovanjem i zapošljavanjem, rizika od ovisnosti, nedovoljne fizičke aktivnosti, problema mentalnog zdravlja, reproduktivnog zdravlja te izloženosti nasilju i drugim rizičnim oblicima ponašanja. Nedovoljna informisanost, stigma i ograničen pristup prilagođenim uslugama dodatno mogu otežati pravovremeno traženje pomoći.

U okviru Strategije prema mladima, oblast zdravstvene brige prepoznaje se kao prioritet u cilju osiguravanja dostupnih, kvalitetnih i mladima prilagođenih zdravstvenih usluga, s posebnim fokusom na prevenciju, mentalno zdravlje i promociju zdravih stilova života. Unapređenje zdravstvene zaštite mladih doprinosi njihovoj većoj socijalnoj uključenosti, boljoj obrazovnoj i radnoj produktivnosti te stvaranju zajednice koja sistemski ulaže u dobrobit i potencijal svojih mladih građana.

2.1.3.1. Pravni i institucionalni okvir

Mladi u BiH ostvaruju pravo na zdravstvenu zaštitu, a to pravo im je, između ostalog, garantirano različitim međunarodnim dokumentima, poput Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima, Međunarodnog sporazuma o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima te Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima djeteta. Također, neophodno je spomenuti i Evropsku socijalnu povelju kao najznačajniji dokument koji regulira ostvarivanje evropskih i socijalnih prava Evropske unije. BiH je ratificirala Evropsku socijalnu povelju u septembru 2008. godine, čime se obavezala na usklađivanje svih domaćih zakona i prakse sa standardima iz Povelje.

Zdravstvo je, prema ustavnim rješenjima u BiH, u nadležnosti entiteta Republika Srpska, podijeljenoj nadležnosti entiteta i kantona u Federaciji BiH, odnosno u nadležnosti Brčko distrikta BiH. Pravni okvir kojim je uređena i regulirana zdravstvena zaštita mladih čine, prije svega, sistemski zakoni – Zakon o zdravstvenoj zaštiti Federacije BiH i Zakon o zdravstvenom osiguranju Federacije BiH, kao i niz drugih zakonskih i podzakonskih akata.

Zakon o zdravstvenoj zaštiti Federacije BiH propisuje osnovna načela, mjere, način organiziranja i provedbe zdravstvene zaštite, nosioce društvene brige za zdravlje stanovništva, prava i obaveze osoba u korištenju zdravstvene zaštite te sadržaj, način obavljanja i nadzor nad obavljanjem zdravstvene zaštite na teritoriji Federacije BiH. Uz to, zakonom je propisano da se na primarnom nivou zdravstvene zaštite, odnosno pri domovima zdravlja, razvija prijateljski pristup mladima.

Zdravstveno osiguranje djece i mladih kroz pripadnost porodici osiguranika te obavezno zdravstveno osiguranje do 15 godina starosti definirano je Zakonom o zdravstvenom osiguranju Federacije BiH („Sl. novine Federacije BiH“, br. 30/97, 7/02, 70/08, 48/11, 36/18 i 61/22). Mladi ljudi iznad 15 godina mogu ostvariti zdravstveno osiguranje preko pripadnosti porodici osiguranika do svoje 26. godine ako imaju status redovnog učenika ili studenta.

Pored dva navedena sistemska zakona, zdravstvena zaštita mladih je, direktno ili indirektno, uređena i drugim propisima. Zakon o mladima Federacije BiH propisuje da se oblast omladinskog sektora odnosi i na pitanja socijalne, zdravstvene i preventivne zaštite mladih te reproduktivnog zdravlja mladih. Zakonom o ograničenoj upotrebi duhana i duhanskih prerađevina Federacije BiH („Sl. novine Federacije BiH“, broj: 50/11) zabranjena je upotreba duhana i duhanskih proizvoda u odgojno-obrazovnim ustanovama, ustanovama za smještaj i boravak djece i studenata, zdravstvenim ustanovama, socijalnim ustanovama te drugim javnim ustanovama. Istim zakonom zabranjuje se prodavati duhanske proizvode osobama mlađim od 15 godina.

Zakon o pravima, obavezama i odgovornostima pacijenata („Sl. novine Federacije BiH“, broj: 40/10) propisuje osnivanje zdravstvenih vijeća na nivou lokalne samouprave, kantonalnih i Federalnog ministarstva zdravstva, a u svrhu ostvarivanja i

unapređenja prava pacijenata. Uz to, ovaj zakon predviđa da se prilikom formiranja članova zdravstvenih vijeća imenuju predstavnici, između ostalih, i iz reda mladih, čime je ispunjen jedan od ciljeva predviđenih Zakonom o mladima Federacije BiH, a koji se odnosi na jačanje učešća i uključenja mladih na svim nivoima odlučivanja u Federaciji kroz uređene mehanizme učešća.

Zdravstvena zaštita građana, a samim tim i mladih, dodatno je regulirana sljedećim zakonima:

- Zakon o liječništvu („Sl. novine FBiH“, broj: 56/13);
- Zakon o lijekovima („Sl. novine FBiH“, broj: 109/12);
- Zakon o apotekarskoj djelatnosti („Sl. novine FBiH“, broj: 40/10);
- Zakon o stomatološkoj djelatnosti („Sl. novine FBiH“, broj: 37/12);
- Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti („Sl. novine FBiH“, broj: 29/05);
- Zakon o sestrinstvu i primaljstvu („Sl. novine FBiH“, broj: 43/13);
- Zakon o zdravstvenoj zaštiti („Sl. novine FBiH“, broj: 46/10 i 75/13);

Oblast zdravstva u Kantonu Sarajevo definirana je i uređena različitim pravnim aktima. Kanton Sarajevo ima vlastitu nadležnost u oblasti zdravstva u skladu s Ustavom Federacije BiH i Ustavom Kantona Sarajevo. Na nivou Kantona Sarajevo najznačajniji pravni akti su Zakon o zdravstvenoj zaštiti Kantona Sarajevo („Službene novine FBiH“, broj: 46/10, 75/13) te odluke i pravilnici koje donosi Ministarstvo zdravstva KS, kao i Skupština KS (npr. mreža javnih zdravstvenih ustanova, plan mreže apoteka, visina participacije).

Na nivou BiH politike u oblasti zdravstva uređuju se u okviru Sektora za zdravstvo Ministarstva civilnih poslova BiH, u čiju nadležnost spada utvrđivanje osnovnih principa koordinacije aktivnosti, usklađivanja planova entitetskih organa vlasti i definiranje strategije na međunarodnom planu. U Federaciji BiH zdravstvo je decentralizirano i većina nadležnosti, funkcija i odgovornosti prenesena je na kantone. Federalno ministarstvo zdravstva uspostavlja okvirne zakone na nivou Federacije BiH, utvrđuje potrebe za zdravstvenim uslugama i ima koordinirajuću ulogu u odnosu na kantone. Kantonalna ministarstva zdravstva zadužena su za specifičnu legislativu o zdravstvu na nivou kantona, kao i za provedbu mjera i politika u oblasti zdravstvene zaštite u Federaciji BiH, uključujući i populaciju mladih.

Nadležne institucije u KS su Ministarstvo zdravstva Kantona Sarajevo kao resorno ministarstvo koje provodi zdravstvenu politiku na kantonalnom nivou te Zavod zdravstvenog osiguranja KS (ZZO KS), koji osigurava finansiranje zdravstvenih usluga. Institut za zdravlje i sigurnost hrane KS, JU Dom zdravlja KS, bolnički centri su jedinice nadležne za implementacija zdravstvenih politika.

Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo²² je zdravstvena ustanova kojoj je glavni sadržaj rada javnozdravstvena djelatnost, što znači da kroz prevenciju i promociju zdravlja brine o zdravlju stanovništva, a ne pojedinca. U okviru Zavoda djeluju radne jedinice među kojima je i jedinica za socijalnu medicinu koja djeluje kroz 3 odjela: Odjel socijalne medicine sa organizacijom zdravstva, Odjel promocije zdravlja i zdravstvene edukacije te Odjel zdravstvene statistike sa zdravstvenom informatikom.

Dodatno, JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo ima i **Centar za nastavnu i naučnoistraživačku djelatnost (Centar za NNID)**,²³ koji je osnovan 2014. godine u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti („Sl. novine FBiH“, 46/10) i Statutom JUDZKS usvojenim 2013. godine. Djelatnosti Centra za NNID dijele se na: nastavnu djelatnost (dodiplomska/postdiplomska praktična nastava, trajno stručno usavršavanje) i naučnoistraživačku djelatnost (poticanje kvalitetnih istraživanja uz podršku biblioteke, elektronskih resursa – stručnih časopisa i baza podataka, informatičke opreme i dr.). Dodatna djelatnost Centra za NNID uključuje promotivno-preventivne aktivnosti usmjerene ka stanovništvu, što je značajno za kreiranje aktivnosti usmjerenih na unapređenje brige o zdravlju mladih.

²² Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo, dostupno na <https://zzjzks.ba/>; pristupljeno 5. 6. 2025. g.

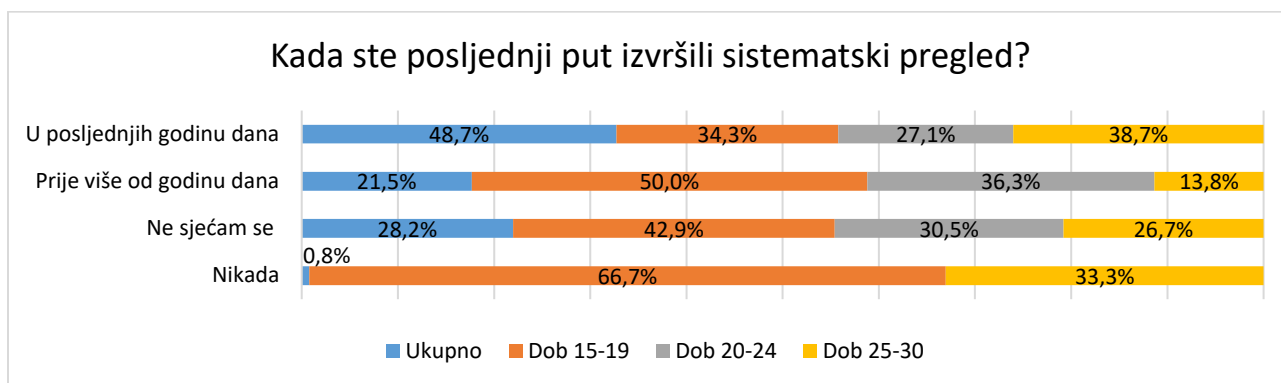
²³ Centar za nastavnu i naučnoistraživačku djelatnost (Centar za NNID, dostupno na: <https://judzks.ba/o-cnnid-u-misija-i-vizija-novi/>).

Javna ustanova Dom zdravlja Kantona Sarajevo je najveća ustanova u Bosni i Hercegovini koja pruža primarnu zdravstvenu zaštitu i specijalističko-konsultativne usluge, a djeluje kroz 92 lokaliteta u kojima se pružaju zdravstvene usluge, tj. deset organizacijskih jedinica koje obuhvataju centralni objekt i pripadajuće ambulate. U domenu primarne zdravstvene zaštite u Vogošći djeluje Javna zdravstvena ustanova Dom zdravlja Vogošća²⁴ s 10 službi i područnim ambulantama u Semizovcu, Kobiljoj Glavi, Hotonju i Rosuljama. Također, po listi Ministarstva zdravstva KS, na području Vogošće postoji jedna privatna ginekološka ordinacija, 8 privatnih stomatoloških ordinacija, jedna internistička ambulanta kao i privatna poliklinika Sanasa. Organizaciona jedinica Vogošća pruža primarnu zdravstvenu zaštitu za 30.154 stanovnika, koji žive na području Opštine Vogošća.

2.1.3.2. Iz analize o položaju i potrebama mladih

Analiza rezultata istraživanja u oblasti zdravstvene zaštite nudi zanimljiv set informacija ali i određene zabrinjavajuće trendove. Ukupno 48,7% mladih je iskazalo da su u posljednjih godinu dana izvršili sistematski pregled, dok je 21,5% mladih sistematski pregled izvršilo prije više od godinu dana. Zabrinjavajući je podatak da se 28,2% mladih ne sjeća kada su posljednji put izvršili sistematski pregled, dok 0,8% mladih nikada nije izvršilo sistematski pregled.

Grafikon 1. Sistematski pregled

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Mladi koji su izvršili sistematske preglede najčešće su to učinili iz praktičnih razloga, poput dobijanja vozačke dozvole ili traženja posla, što čini 47,5% ispitanika. Važno je napomenuti da je 19,7% mladih obavilo sistematski pregled iz vlastite inicijative, što pokazuje određeni nivo svijesti o važnosti zdravlja, iako se postavlja pitanje kako dodatno potaknuti unutrašnju motivaciju za redovno obavljanje medicinskih pregleda. Također, 18,5% mladih je obavilo sistematski radi sportskih nastupa i takmičenja, dok je 8,1% mladih obavilo sistematski pregled na preporuku ljekara, uslijed postojećih zdravstvenih problema.

Ukupno 39,2% mladih žena iz Vogošće nikada nije obavilo ginekološki pregled. Dodatno 2,6% mladih žena nije izvršilo ginekološki pregled u posljednjih godinu dana. Ukupno 6,9% žena izvršava ginekološki pregled više od jednom godišnje, dok 6,9% žena obavlja ginekološki pregled jednom godišnje, što ukazuje na skromnu bazu mladih žena koje imaju izgrađenu svijest o važnosti brige o vlastitom zdravlju. Podaci ukazuju na potrebu za specifičnim pristupima u obrazovanju i komunikaciji, s ciljem smanjenja stigme i poticanja otvorenog dijaloga o ženskom reproduktivnom zdravlju.

Grafikon 10. Ginekološki pregled

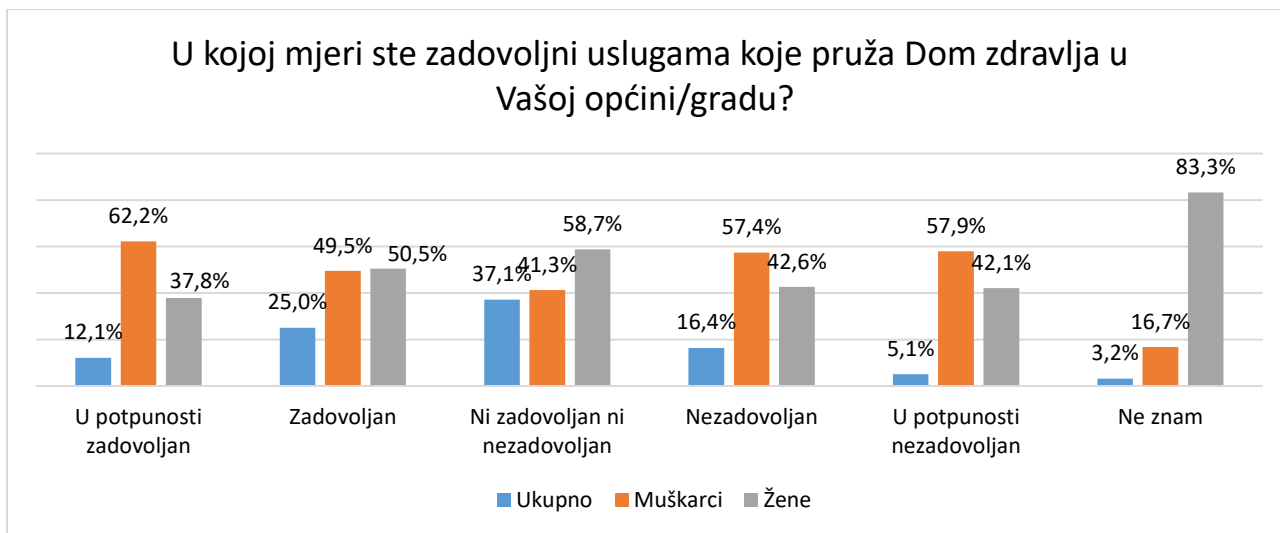
²⁴ Javna zdravstvena ustanova Dom zdravlja Vogošća [online]. Dostupno na: (<https://judzks.ba/organizacione-jedinice/#vogosca>) [pristupljeno: 29. 9. 2025].

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Kada je u pitanju ocjena kvaliteta usluga koje nudi lokalni Dom zdravlja, kod mladih su izraženiji pozitivni stavovi u odnosu na negativne stavove o radu ove zdravstvene ustanove. Konkretno, 37,1% mladih je zadovoljno i u potpunosti zadovoljno uslugama koje pruža Dom zdravlja, dok je 21,5% mladih nezadovoljno i u potpunosti nezadovoljno uslugama koje pruža Dom zdravlja s pratećim ambulantama u njihovoj lokalnoj zajednici. Ipak, veliki je udio mladih koji su niti zadovoljni niti nezadovoljni (37,1%) uslugama Doma zdravlja u njihovoj lokalnoj zajednici.

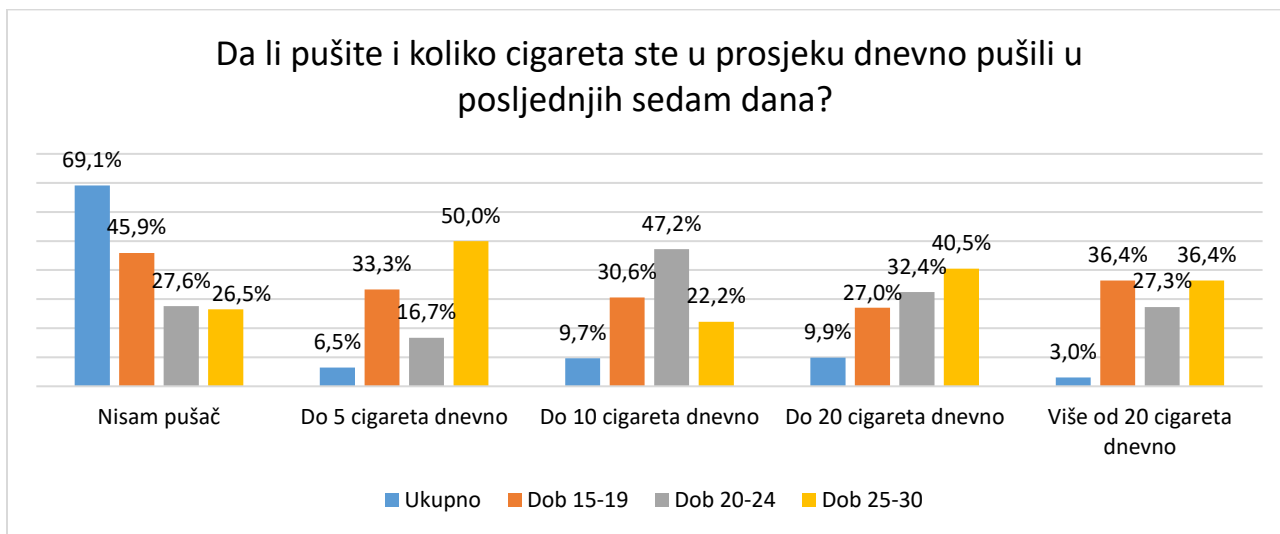
Grafikon 11. Zadovoljstvo uslugama koje pruža dom zdravlja

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Rezultati analize ukazuju da manje od trećine mladih osoba konzumira duhan i cigarete (29,1%), dok 69,1% mladih tvrdi da ne koristi duhan ili duhanske proizvode. Što se tiče mladih koji ne konzumiraju cigarete, najviše mladih (45,9%) je iz dobne grupe od 15 do 19 godina. Ovi podaci ističu potrebu za ciljanom intervencijom i prevencijom pušenja među mladima kao populacijom, posebno u starijim dobnim grupama, kako bi se smanjila prevalencija pušenja i potaknulo zdravije ponašanje među mladima. Ako analiziramo grupu mladih koji puše, možemo primijetiti da su 58,3% njih muškarci. Kada je u pitanju konzumiranje nargile, 61,3% mladih tvrdi da nikako ne konzumira ovaj duhanski derivat, 17,5% mladih konzumira nargilu jednom ili više puta sedmično, dok je 12,4% mladih konzumira jednom i više puta mjesečno. Korištenje SNUS-a i nikotinskih vrećica, prema izjašnjavanju mladih, nije rašireno u Vogošći, te ih je 96,5% odgovorilo da nije koristilo ove proizvode, dok ih je 2,6% izjavilo da je koristilo SNUS u prethodnih mjesec dana.

Grafikon 12. Konzumiranje duhana i duhanskih proizvoda

Postotak mladih koji tvrde da ne konzumiraju alkoholna pića je veći u odnosu na postotak nekonzumenata duhana i iznosi 75%.

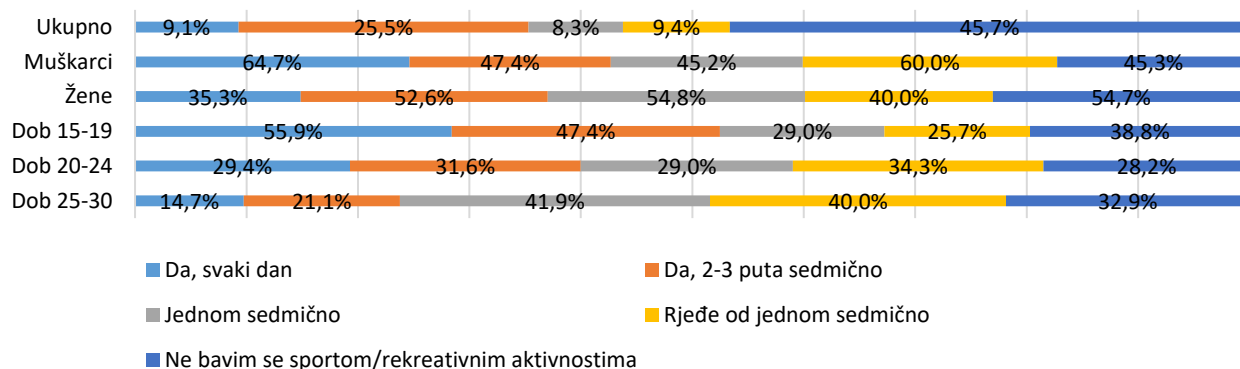
Podaci o sportskoj aktivnosti mladih ukazuju na opći nizak nivo redovnog bavljenja sportom. Samo 9,1% mladih se bavi sportom svakodnevno, dok 45,7% mladih ni na koji način ne prakticira sportske ili rekreativne aktivnosti. Ovi rezultati sugeriraju potrebu za pokretanjem inicijativa koje bi potaknule povećanje sportskog učešća među mladima u Vogošći.

Nadalje, muškarci se u znatno većem postotku bave sportom u odnosu na žene. U grupi mladih koji se bave sportom 54,3% mladih muškaraca bavi se sportom ili rekreativnim aktivnostima barem jednom sedmično, dok je taj postotak kod mladih žena nešto niži te iznosi 45,7%. Ova rodna razlika u sportskoj aktivnosti može poslužiti kao polazište za razvoj prilagođenih programa i poticanje ženske participacije u sportskim aktivnostima.

Najčešće vrste sportova kojima se mladi bave su ekipni sportovi (nogomet, košarka, odbojka i sl.), treniranje u teretani (bodybuilding, kondicijsko vježbanje i sl.) i borički sportovi.

Grafikon 13. Bavljenje sportom mladih

Da li se bavite sportom i/ili rekreativnim aktivnostima i koliko često?

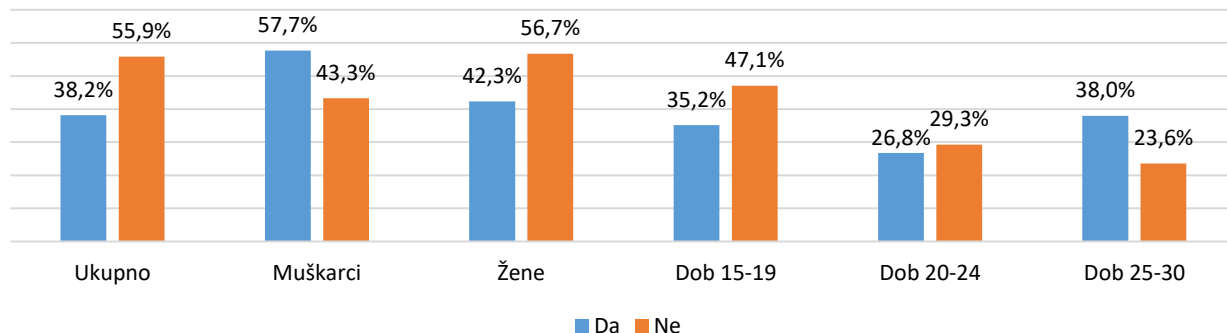

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Analiza pokazuje da je 38,2% mladih posjetilo psihologa u određenom periodu svog života, dok je 55,9% mladih iskazalo da nije nikada posjetilo psihologa. Rezultati pokazuju da je u grupi mladih koji su posjetili psihologa 57,7% muškaraca, dok je među ženama taj postotak nešto manji i iznosi 42,3%.

Grafikon 14. Mentalno zdravlje mladih

Da li ste ikada posjetili psihologa?

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Potrebno je raditi na podizanju svijesti o važnosti mentalnog zdravlja među mladima kako bi se smanjila stigma koja ih okružuje. U društvu je važno razviti razumijevanje da briga o mentalnom zdravlju nije manje važna od fizičkog zdravlja. Također, obrazovni sistem treba razmisliti o uvođenju redovnih posjeta psihologu kao dio obrazovnog procesa, čime bi se omogućilo smanjenje broja mladih koji nisu upoznati s prednostima korištenja usluga mentalnog zdravlja.

2.1.3.3. Zdravstvena zaštita na području općine Vogošća

Mladi imaju pristup osnovnim zdravstvenim uslugama (pregledi, imunizacija, liječenje akutnih i hroničnih stanja) na lokalnoj razini bez potrebe za odlaskom u druge općine ili gradove. To poboljšava dostupnost zdravstvene zaštite i smanjuje prag korištenja usluga. Dom zdravlja Vogošća, u saradnji s obrazovnim ustanovama, realizuje periodične sistematske preglede za djecu i omladinu, što omogućava rano otkrivanje zdravstvenih problema. U okviru Doma zdravlja djeluju sljedeće službe: Služba porodične medicine, dispanzer za predškolsku djecu, Odjel za opštu zdravstvenu zaštitu djece i omladine, stomatološka služba, pneumoftiziološki dispanzer, centar za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju, Centar za mentalno zdravlje, Služba za radiološku i ultrazvučnu dijagnostiku, te Služba za laboratorijsku dijagnostiku.

Povećan je broj uposlenika u timu Porodične medicine „rad na terenu“ te se provodi plan jačanja preventivnog djelovanja u vrtićima, školama, mjesnim zajednicama i u porodici (skrining -rano prepoznavanje simptoma prije otkrivanja bolesti u porodičnom okruženju ili bar sprečavanja komplikacija).

Stomatološke službe Doma zdravlja u vrtićima i školama obrađuju teme „Oralno zdravlje“. Kroz sistematske preglede u Domu zdravlja se obavezno radi status KEP (karijes-bolest zuba, ekstrakcija-izvađeni zubi i „plomba“-broj plombiranih zuba). Radi se u bilo kojoj životnoj dobi pri prvom dolasku.

U Domu zdravlja iz CMZ (Centar za mentalno zdravlje) socijalna radnica i psiholozi imaju koordinacijske sastanke u školama jednom mjesečno te multisektorske sastanke po potrebi i u zavisnosti od situacije (vršnjačko nasilje, samopovređivanje i sl.).

Kroz „Rad u zajednici“ održavaju se redovni sastanci više aktera sa područja Općine Vogošća (Centar za mentalno zdravlje, Centar za socijalni rad, Crveni križ, Općina Vogošća, PU Vogošća i nevladine organizacije) na raznovrsne teme. Ovo je jako bitan i kvalitetan vid međusektorske saradnje u cilju jačanja sigurnosti djece i mladih, ali i očuvanju zdravlja. Diplomirana medicinska sestra radi u zajednici radionicu „Zbog tebe, zbog mene, zbog nas“, a u cilju sprečavanja vršnjačkog nasilja i pokušaja suicida.

U saradnji sa Federalnim ministarstvom zdravstva, Zavod za bolesti ovisnosti Kantona Sarajevo je otvorio odjel za maloljetnike, a svaki Dom zdravlja ima kontakt osobu koja kontaktira Zavod, u kojoj objasni situaciju i naruči pacijenta (skraćenje puta pacijenta i lakši pristanak pacijenta i porodice na tretman).

Škole u saradnji sa Ministarstvom visokog obrazovanja, nauke i mladih KS i Institutom za preduniverzitetsko obrazovanje uz podršku Vijeće roditelja obrađuju teme u cilju prevencije psiholoških stanja, vršnjačkog nasilja. Teme su najčešće usmjerene ka roditeljima, npr. „Psihološke potrebe učenika“, „Blagodeti roditeljstva“ što olakšava roditeljima u načinu postupanja u slučaju potrebe.

Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo i Javna ustanova Dom zdravlja kantona Sarajevo vrše promociju i apliciraju HPV vakcine. Prednost ovog djelovanja je brz i efikasan način prevencije karcinoma grlića materice posebno kod mladih žena. Problem koji je prisutan je nezainteresovanost roditelja kod promocije ovog vida preventivnog djelovanja, prilikom organizacija edukacija bude prisutan mali broj 2-5 roditelja iako prethodno budu obaviješteni.

Općina Vogošća objavljuje godišnje javne pozive za dodjelu jednokratne novčane pomoći za sufinansiranje liječenja osoba oboljelih od rijetkih i teških bolesti. Iako nije namijenjen direktno mladima ova pomoć može biti značajna za sve stanovnike pa uključujući i mlade.

Identifikovani problemi u oblasti:

1. Nedovoljno razvijena kultura preventivne brige o zdravlju

Iako gotovo polovina mladih u Vogošći navodi da je obavila sistematski pregled u posljednjih godinu dana (48,7%), Analiza rezultata istraživanja pokazuje da se pregledi najčešće obavljaju iz administrativnih razloga, poput dobijanja vozačke dozvole ili za potrebe zapošljavanja. Problem ukazuje na potrebu za jačanjem edukativnih i preventivnih programa koji bi podstakli mlade na redovnu brigu o vlastitom zdravlju.

2. Nedovoljna briga o reproduktivnom zdravlju mladih žena

Podaci iz istraživanja položaja i potreba mladih ukazuju na značajne izazove u oblasti reproduktivnog zdravlja mladih žena. Čak 39,2% mladih žena u Vogošći navodi da nikada nije obavilo ginekološki pregled. Nedovoljna informisanost o temama poput prevencije spolno prenosivih bolesti, kontracepcije, planiranja porodice i redovnih ginekoloških pregleda može povećati zdravstvene rizike i dovesti do kasnog prepoznavanja određenih zdravstvenih problema. Također, teme reproduktivnog zdravlja još uvijek su nedovoljno zastupljene u javnom prostoru i edukativnim programima za mlade.

3. Ograničena dostupnost i korištenje usluga mentalnog zdravlja

Mentalno zdravlje mladih predstavlja važan element ukupnog razvoja i kvaliteta života, međutim dostupnost programa koji su usmjereni na očuvanje i unapređenje mentalnog zdravlja mladih u lokalnoj zajednici je ograničena. Nedostatak kontinuiranih edukativnih, savjetodavnih i preventivnih aktivnosti može otežati mladima da pravovremeno prepoznaju i adekvatno se nose sa izazovima poput stresa, anksioznosti, vršnjačkog pritiska i drugih psiholoških poteškoća.

4. Nezdravi stilovi života i nedovoljna fizička aktivnost

Rezultati istraživanja pokazuju da veliki broj mladih ne praktikuje redovnu fizičku aktivnost. Čak 45,7% mladih navodi da se uopće ne bavi sportom ili rekreativnim aktivnostima, dok se samo 9,1% mladih bavi sportom svakodnevno.

5. Ograničeni kapaciteti zdravstvenog sistema na lokalnom nivou

Tokom fokus grupa mladi su također istakli probleme poput nedovoljnog broja ljekara i ograničenog radnog vremena pojedinih ambulanti. Ovi podaci ukazuju na potrebu za jačanjem kapaciteta zdravstvenih ustanova, unapređenjem dostupnosti zdravstvenih usluga i daljim razvojem preventivnih programa namijenjenih mladima.

6. Nezainteresovanost roditelja za promociju HPV vakcine i preventivnih zdravstvenih mjera

Uprkos dostupnosti HPV vakcine kao jedne od najvažnijih preventivnih mjera u zaštiti od određenih vrsta karcinoma i drugih bolesti uzrokovanih humanim papiloma virusom, interes i informisanost roditelja o značaju ove vakcine još uvijek nije na zadovoljavajućem nivou. Nedovoljna informisanost, predrasude ili nedostatak jasnih informacija dovode do slabijeg odziva na programe vakcinacije. Zbog toga postoji potreba za dodatnim aktivnostima usmjerenim na informisanje roditelja i mladih o značaju preventivnih zdravstvenih mjera, kroz edukativne kampanje i saradnju zdravstvenih institucija, škola i lokalne zajednice.

2.1.4. Socijalna briga mladih

Socijalna briga predstavlja jedan od temeljnih stubova lokalne zajednice jer obuhvata sistem mjera i usluga usmjerenih na zaštitu pojedinaca i porodica u stanju socijalne potrebe, prevenciju socijalne isključenosti te osiguravanje minimalnih uslova za dostojanstven život. Ona uključuje materijalnu podršku, savjetodavne i psihosocijalne usluge, zaštitu ranjivih kategorija stanovništva, kao i razvoj mehanizama solidarnosti i socijalne sigurnosti na lokalnom nivou. U kontekstu strateškog planiranja, oblast socijalne brige ima važnu ulogu u očuvanju socijalne kohezije i jačanju jednakih mogućnosti za sve građane. Za mlade, socijalna briga ima posebno značajnu dimenziju. Period mladosti obilježen je prelaskom iz sistema obrazovanja na tržište rada, ekonomskom zavisnošću, nesigurnim oblicima zaposlenja i često ograničenim pristupom resursima. Mladi koji dolaze iz socijalno ugroženih porodica, mladi bez roditeljskog staranja, osobe s invaliditetom, nezaposleni mladi, kao i oni koji su izloženi riziku od siromaštva, nasilja ili drugih oblika marginalizacije, suočavaju se s dodatnim preprekama u ostvarivanju svojih prava i potencijala. Efikasan i dostupan sistem socijalne brige može ublažiti te rizike, osigurati podršku u kriznim situacijama i doprinijeti ravnopravijem uključivanju mladih u društveni i ekonomski život zajednice.

U okviru Strategije prema mladima, oblast socijalne brige prepoznaje se kao važan mehanizam za jačanje socijalne sigurnosti, prevenciju dugoročne nezaposlenosti i siromaštva, te unapređenje mentalnog i općeg blagostanja mladih. Razvoj dostupnih, pravovremenih i prilagođenih usluga socijalne podrške doprinosi stvaranju okruženja u kojem mladi imaju jednake šanse za obrazovanje, zapošljavanje, aktivno učešće u zajednici i kvalitetan život.

2.1.4.1. Pravni i institucionalni okvir

Na nivou Bosne i Hercegovine ne postoji nijedan zakon kojim je regulirano ostvarivanje prava iz socijalne zaštite. Ovu obavezu Bosna i Hercegovina prepustila je entitetima i Brčko distriktu da je samostalno i nezavisno reguliraju. Zbog toga ne postoji jedinstveno i/ili usaglašeno zakonodavstvo niti sistem socijalne politike na cjelokupnoj teritoriji BiH. Nadležnosti za socijalnu politiku podijeljene su između federalnog i kantonalnih nivoa vlasti, a prava iz socijalne zaštite finansiraju se iz budžeta kantona i općina. Federalni nivo vlasti ima pravo utvrđivati politiku i donositi zakone, dok kantonalnoj vlasti pripada nadležnost vezana za provođenje socijalne politike, uspostavu službi socijalne zaštite i finansiranje djelatnosti socijalne zaštite. Još uvijek neusklađen sistem nadležnosti i odgovornosti za oblast socijalne politike rezultira nejasnoćama u nadzoru nad pružanjem socijalne pomoći te nepotpunom primjenom entitetskog zakona na nivou kantona i jedinica lokalne samouprave. Socijalna zaštita u Federaciji BiH uređena je Zakonom o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom („Sl. novine Federacije BiH“, broj 36/19, 54/04, 39/06, 14/09, 7/2014 – rješenje US BiH, 45/16 i 40/18).

Ostali kantonalni i federalni zakoni koji se primjenjuju u oblasti socijalne brige su:

- Porodični zakon Federacije BiH („Sl. novine Federacije BiH“, broj: 35/05 i 41/05 – ispr., 31/14 i 32/19 – odluka US);
- Zakon o preuzimanju prava i obaveza osnivača nad ustanovama socijalne zaštite u Federaciji Bosne i Hercegovine („Sl. novine FBiH“, broj: 31/08 i 27/12);
- Zakon o zaštiti od nasilja u porodici Federacije BiH („Sl. novine Federacije BiH“, broj: 20/13 i 75/21);
- Zakon o zaštiti osoba sa duševnim smetnjama („Sl. novine Federacije BiH“, broj: 37/01, 40/02, 52/11 i 14/13);
- Zakon o zdravstvenom osiguranju („Sl. novine Federacije BiH“, broj: 30/97, 7/02 i 70/08, 48/11, 36/18 i 61/22);
- Zakon o zdravstvenoj zaštiti („Sl. novine Federacije BiH“, broj 46/2010, 75/2013);
- Krivični zakon („Sl. novine Federacije BiH“, broj: 36/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/2010, 42/2011, 59/2014, 76/2014, 46/2016 i 75/2017);
- Zakon o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku FBiH („Sl. novine Federacije BiH“, broj: 7/14, 74/20);
- Zakon o hraniteljstvu („Sl. novine Federacije BiH“, broj: 19/17 i 52/22);
- Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju osoba sa invaliditetom („Sl. novine Federacije BiH“, broj: 9/10);
- Zakon o roditeljima njegovateljima u Federaciji Bosne i Hercegovine („Sl. novine Federacije BiH“, broj: 75/21).

Nepostojanje zakonskog okvira na nivou države i istovremeno neusklađenost zakona između entiteta kojima se regulira ova oblast dovode do isključivanja pojedinih grupa stanovništva, poput mladih, iz sistema zaštite, što dovodi do diskriminacije.

Prava iz socijalne zaštite kantonalnog i federalnog zakona o socijalnoj zaštiti obuhvataju sljedeće: novčana i druga materijalna pomoć, osposobljavanje za život i rad, smještaj u ustanovu socijalne zaštite, osnovna prava osoba s invaliditetom i usluge socijalnog i drugog stručnog rada.

Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH,²⁵ odnosno članom 11, tačka 5, propisano je da se iz kantonalnog budžeta finansira socijalna problematika, a iz budžeta Federacije BiH se finansiraju ustanove i zavodi iz oblasti socijalne zaštite.

Bosna i Hercegovina je kao potpisnica brojnih konvencija o ljudskim pravima dužna socijalno pomagati ugroženim kategorijama stanovništva. Prema Evropskoj socijalnoj povelji, Bosna i Hercegovina je dužna osigurati uživanje prava na socijalnu pomoć, izvore sredstava za život osobama koje nisu u mogućnosti samostalno ostvariti izvore sredstava trudom ili na neki drugi način. Pravo na socijalnu pomoć zagarantirano je Ustavom Bosne i Hercegovine.²⁶

Oblast socijalne zaštite ne spada pod nadležnosti državnog nivoa. U Federaciji Bosne i Hercegovine svaki kanton ima svoje ministarstvo zaduženo za oblast socijalne i zdravstvene zaštite, zaštite ratnih invalida i njihovih porodica, raseljenih lica, izbjeglica, rada i zapošljavanja, koje, između ostalog, vrši nadzor nad provođenjem kantonalnog zakona i drugih podzakonskih akata donesenih za njegovo provođenje, inspekcijski nadzor i poslove revizije.

U Kantonu Sarajevo za navedene poslove zaduženo je Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo. Socijalna zaštita usmjerena na osiguranje socijalne sigurnosti građana i njihovih porodica u stanju socijalne potrebe na nivou Kantona Sarajevo regulirana je Zakonom o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom („Sl. novine Federacije BiH“, broj 36/99, 54/04, 39/06, 14/09, 45/16 i 40/18), Zakonom o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom („Sl. novine Kantona Sarajevo“, broj: 38/14 – prečišćeni tekst, 38/16, 44/17 i 28/18) te podzakonskim aktima donesenim od strane Vlade Kantona.

U Općini Vogošća **Služba za boračko-invalidsku i socijalnu zaštitu** nadležna za oblast socijalne i zdravstvene zaštite izvršava i osigurava provođenje zakona i drugih propisa, te provodi utvrđene javne politike iz svog djelokruga rada. U okviru svojih nadležnosti analizira stanje u oblastima za koje je osnovana, inicira i učestvuje u izradi propisa, te priprema prijedloge općinskih odluka i drugih akata za Općinskog načelnika i Općinsko vijeće. Služba prati stanje i rješava upravne predmete, poduzima upravne i druge mjere u skladu sa zakonom, te se stara o socijalnom stanju i zdravstvenim prilikama stanovništva, stvarajući uslove za zadovoljavanje potreba građana u ovim oblastima. Također, inicira i učestvuje u izradi i realizaciji planova socijalno-materijalne zaštite, prati socijalnu sliku stanovništva i utvrđuje liste lica u stanju socijalne potrebe, planira i implementira oblike zaštite i brige o izbjeglicama i raseljenim licima u saradnji sa drugim službama i institucijama, te vrši obračun i pripremu isplata korisnicima boračko-invalidske i socijalne zaštite.

JU „Kantonalni centar za socijalni rad“ Sarajevo na području općine Vogošća djeluje kroz **Službu socijalne zaštite općine Vogošća** te obavlja poslove neposredne socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice s djecom utvrđene kantonalnim i federalnim zakonom kao i druge poslove utvrđene zakonom, drugim propisima i općim aktima.

Služba socijalne zaštite općine Vogošća - pored navedenog, Služba socijalne zaštite Vogošća posreduje prema JU „Kantonalni centar za socijalni rad“ kao nadležnoj instituciji za provođenje postupka smještaja djeteta i odrasle osobe u hraniteljsku porodicu. Hraniteljstvo je usluga socijalne zaštite kojom se djeci i odraslim osobama koja/e su privremeno ili trajno lišena/e roditeljskog, odnosno porodičnog staranja omogućava zaštita u porodičnom okruženju. Služba u svom sastavu ima socijalne radnike, psihologa, pedagoga i pravnike.

²⁵ Zakon o pripadnosti javnih prihoda (<http://www.pufbih.ba/v1/public/upload/zakoni/6c1f8-zakon-o-pripadnosti-javnih-prihoda-22-06.pdf>, pristupljeno 23. 3. 2025. godine).

²⁶ Najviši pravno-politički dokument države.

✓ **Aktivnosti u oblasti socijalne zaštite na području općine**

Institucija aktivno podržava rad Centra za socijalni rad kroz redovnu i kvalitetnu međuinstitucionalnu saradnju, uz svakodnevnu komunikaciju i koordinaciju aktivnosti, iako finansijska podrška nije obuhvaćena ovom saradnjom. Institucija aktivno podržava rad Centra za socijalni rad kroz redovnu i kvalitetnu međuinstitucionalnu saradnju, uz svakodnevnu komunikaciju i koordinaciju aktivnosti.

Tabela 12. Procjena broja, mjera, preporuka, pripremnih postupaka i prekršajnih postupaka prema maloljetnicima po Službama socijalne zaštite općina JU „Kantonalni centar za socijalni rad“ za 2024. godinu

Odgojne mjere	Općina Vogošća
<i>Sudski ukor</i>	1
<i>Upućivanje u odgojni centar</i>	0
<i>Pojačan nadzor roditelja, usvojitelja ili staratelja</i>	1
<i>Pojačan nadzor u drugoj porodici</i>	1
<i>Pojačan nadzor organa socijalnog staranja</i>	1
<i>Ukupan broj maloljetnika kojima su izrečen odgojne mjere</i>	2

Psihosocijalna podrška i mentalno zdravlje sprovodi Centar za mentalno zdravlje ukoliko stručna lica iz Centra za socijalni rad procjene da je djeci ili mladima potrebna psihosocijalna podrška, oni se, u saradnji sa Centrom za mentalno zdravlje upućuju na adekvatne usluge podrške, škole u sklopu plana i programa imaju radionice u vezi vršnjačkog nasilja; edukativne radionice o mentalnom zdravlju i emocionalnoj pismenosti.

Rad s mladima u zajednici provodi Crveni križ (programi organizirane aktivnosti mladih volontera uključuju edukaciju, promociju humanih vrijednosti, sudjelovanje u kampanjama poput AIDS-a, tuberkuloze;

-Prva pomoć (programi: edukacije i osposobljavanje građana, mladi, vozači, školska populacija za pružanje prve pomoći u svakodnevnim situacijama i katastrofama, obilježavanje datuma značajnih za Crveni križ);

- Humanitarno socijalnu podršku sprovodi Crveni križ u saradnji sa lokalnom zajednicom (programi: kuhinja Crvenog križa, distribucija hrane, higijenskih artikala, ogrjeva i sl.)

2.1.4.2. Iz analize o položaju i potrebama mladih

U okviru provedenog istraživanja i objavljene Analize posebno zanimljiv dio je onaj koji se tiče stambenog zbrinjavanja. Stambeno pitanje predstavlja ključan faktor kvaliteta života, posebno kada mladi pokušavaju ostvariti svoju samostalnost. Prema rezultatima ankete iz Vogošće, 75,3% mladih živi u stanu ili kući koja je u vlasništvu njihovih roditelja (ili roditelja supruge/e), dok 3,5% njih živi kao podstanari zajedno s roditeljima. Zbir ovih podataka pokazuje da 78,8% mladih u Vogošći i dalje živi u zajedničkom domaćinstvu s roditeljima.

Zanimljivo je da 19,6% mladih u ovom području živi odvojeno od svojih roditelja, bilo u vlastitoj imovini ili kao podstanari. Od toga, 14,8% mladih posjeduje vlastiti stan ili kuću (ili imovina njihovog supružnika), dok 2,1% živi kao podstanari, ali odvojeno od roditelja.

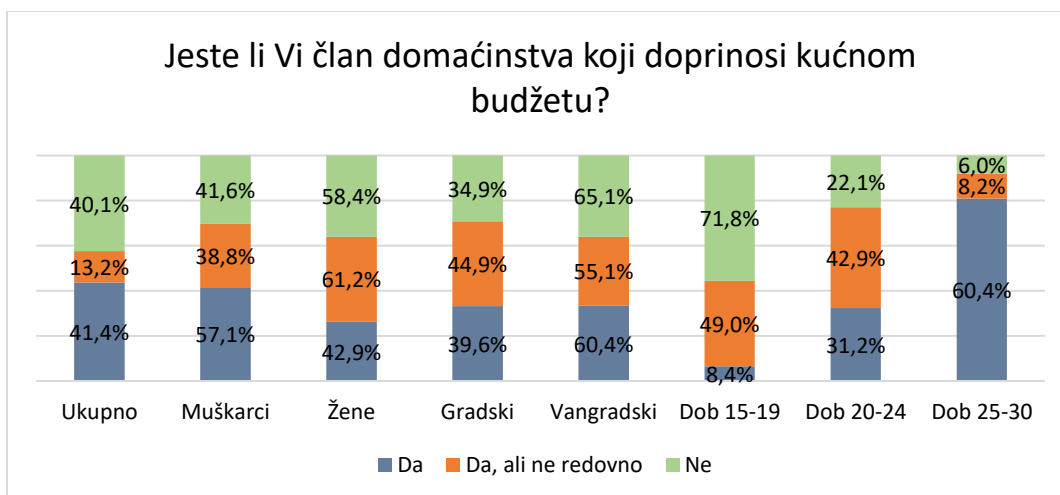
Grafikon 15. Način stanovanja

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Ukupno 41,4% mladih doprinosi kućnom budžetu redovno, dok 13,2% njih doprinosi neredovno. S druge strane, 40,1% mladih ne doprinosi kućnom budžetu uopće. Statistički gledano, muškarci češće redovno doprinose kućnom budžetu od žena, dok žene više doprinose povremeno budžetu u odnosu na muškarce. Također, s porastom starosne dobi raste i udio mladih koji redovno doprinose kućnom budžetu, pa tako iz grupe mladih u dobi od 25 do 30 godina njih 60,4% redovno doprinosi kućnim finansijama.

Grafikon 16. Doprinos kućnom budžetu

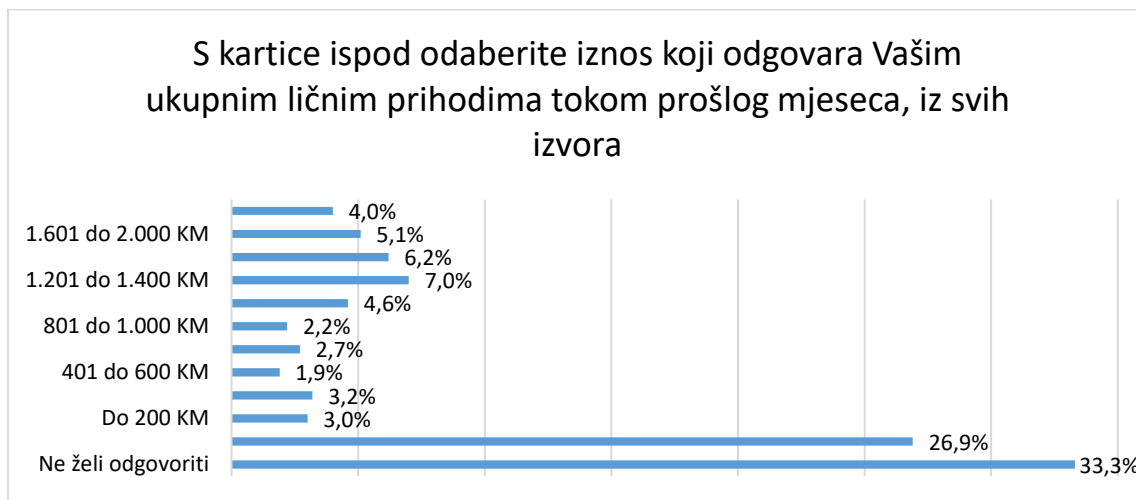

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Iz podataka je evidentno da 26,9% mladih nema nikakve lične prihode, što ukazuje na nedostatak finansijske nezavisnosti u ovoj grupi. Dodatnih 33,3% mladih nije bilo voljno otkriti informacije o svojim primanjima. Također, 3% mladih je izjavilo da raspolaže sumom do 200 KM mjesečno. Za 10% mladih koji ostvaruju određene prihode taj prihod se kreće u rasponu od 200 do 1.000 KM. Također, značajan podatak je da preko jedne petine mladih (22,9%) ima prihode od 1.001 do 2.000 KM, dok 4% mladih ima prihode preko 2.000 KM.

Grafikon 17. Ukupni lični prihodi tokom prošlog mjeseca²⁷

²⁷ Zbog visoke stope odbijanja mladih da odgovore na ovo pitanje, navedeni postoci su informativne i orijentacijske prirode, te ne možemo tvrditi da predstavljaju podatke za koje vrijede margina greške i interval pouzdanosti definirani ovim istraživanjem.

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Kada su u pitanju ukupni prihodi domaćinstava u kojima žive mladi (uključujući i njihove vlastite prihode), 25,3% mladih nije znalo odgovoriti na ovo pitanje, dok njih 29% nije željelo odgovoriti. Ukupno je 54,3% mladih odbilo pružiti precizne odgovore, što znači da treba s oprezom interpretirati podatke o visini prihoda u njihovim domaćinstvima. Ovi odgovori mogu poslužiti kao orijentacijski podaci, ali treba imati u vidu da su intervali pouzdanosti i margine greške povećani zbog većeg broja mladih koji nisu dali odgovor na ovo pitanje.

Identifikovani problemi u oblasti:

1. Nedostatak programa podrške stambenom zbrinjavanju mladih

Mladi na području općine suočavaju se s izazovima u rješavanju stambenog pitanja, posebno u kontekstu visokih troškova kupovine ili iznajmljivanja stambenog prostora. Ne postojanje posebnih programa podrške stambenom zbrinjavanju mladih, poput subvencija, povoljnih kreditnih linija ili drugih oblika pomoći, može otežati mladima osamostaljivanje i planiranje budućnosti u lokalnoj zajednici.

2. Institucionalne prepreke za osobe sa invaliditetom u pristupu javnim ustanovama

Osobe s invaliditetom, uključujući i mlade, i dalje se suočavaju s različitim preprekama u pristupu javnim ustanovama i uslugama u lokalnoj zajednici. Nedovoljno prilagođena infrastruktura, poput nepristupačnih ulaza, nedostatka rampi, liftova ili drugih prilagođenih sadržaja, može otežati ili onemogućiti ravnopravan pristup institucijama i javnim prostorima.

3. Prisustvo nasilja među mladima

Prisustvo nasilja među mladima predstavlja važan problem koji može utjecati na njihov razvoj. Iako se određene aktivnosti provode kroz obrazovne institucije i saradnju s nadležnim institucijama, još uvijek postoji potreba za sistematičnijim pristupom prevenciji vršnjačkog nasilja, nasilja u digitalnom prostoru i drugih oblika rizičnog ponašanja. Problem predstavlja i pojava fizičkog nasilja između učenika koji pripadaju određenim navijačkim grupacijama te su zbog utjecaja starijih vršnjaka izloženi stvaranju problema i ispoljavanja neželjenih i agresivnih oblika ponašanja.

4. Socijalna isključenost i različiti oblici diskriminacije mladih

Određene grupe mladih mogu se suočavati s rizikom socijalne isključenosti i različitim oblicima diskriminacije, što može negativno utjecati na njihovo učešće u društvenom životu zajednice. Faktori poput socioekonomskog statusa, invaliditeta, rodne pripadnosti ili drugih ličnih okolnosti mogu dovesti do smanjenih mogućnosti za obrazovanje, zapošljavanje i aktivno uključivanje u društvene aktivnosti.

2.1.5. Aktivno učešće mladih u zajednici i slobodno vrijeme mladih

Aktivizam i učešće mladih predstavljaju ključne elemente razvoja demokratskog i inkluzivnog društva, jer podrazumijevaju aktivnu ulogu mladih u životu lokalne zajednice, ali i njihovo uključivanje u procese donošenja odluka koje utiču na njihov svakodnevni život. Aktivno učešće mladih podrazumijeva postojanje odgovarajućih mehanizama i prilika koje omogućavaju mladima da izraze svoje stavove, iniciraju promjene i doprinesu razvoju zajednice. Ovaj princip prepoznat je u brojnim međunarodnim dokumentima, poput Evropske povelje o učešću mladih u životu na lokalnom i regionalnom nivou, ali i u zakonodavnom okviru Bosne i Hercegovine koji uređuje pitanja mladih. Pored učešća u procesima donošenja odluka, oblast aktivizma mladih obuhvata i volontiranje i neformalno obrazovanje, kroz koje mladi razvijaju vještine, znanja i kompetencije važne za lični razvoj, zapošljivost i aktivno građanstvo. Razvoj oblasti ima za cilj stvaranje poticajnog okruženja u kojem su mladi informisani, osnaženi i motivisani da aktivno učestvuju u društvenom životu i doprinese razvoju Općine Vogošća.

2.1.5.2. Pravni i institucionalni okvir

Država BiH nema zakon koji bi regulirao položaj mladih, njihova prava i obaveze te institucionalnu podršku. Zakoni koji direktno tretiraju populaciju mladih usvojeni su na nivou entiteta i Brčko distrikta BiH, i to: Zakon o omladinskom organizovanju Republike Srpske, Zakon o mladima Federacije BiH i Zakon o mladima Brčko distrikta BiH.

Usvajanjem Zakona o mladima Federacije BiH 2010. godine prvi put je regulirano pitanje učešća mladih u procesima odlučivanja te se mladima garantiraju prava na uključenost i informiranost na svim nivoima vlasti. Zakonom o mladima Federacije BiH uređeni su sistem organiziranja mladih od lokalnog do entitetskog nivoa te programi i oblasti od interesa za mlade. Također, neformalno obrazovanje je prepoznato kao oblast od interesa za mlade i omladinski sektor te stoga treba biti sastavni dio strateških dokumenata za mlade na nivou lokalnih zajednica, kantona i Federacije BiH.

Pored neformalnog obrazovanja, Zakon o mladima definira i sljedeće oblasti:

- ✓ formalno i cjeloživotno obrazovanje;
- ✓ zapošljavanje, mjere protiv nezaposlenosti te preduzetništvo;
- ✓ socijalna, zdravstvena i preventivna zaštita mladih te reproduktivno zdravlje mladih;
- ✓ stambeno zbrinjavanje mladih;
- ✓ rad s mladima, jačanje i razvoj sposobnosti mladih i slobodno vrijeme mladih;
- ✓ aktivno učešće mladih u javnom životu, izgradnja civilnog društva i volonterstvo;
- ✓ mobilnost i saradnja među mladima;
- ✓ informiranje i savjetovanje mladih;
- ✓ stručni rad i usavršavanje u vezi s radom s mladima;
- ✓ usavršavanje za rad u omladinskim udruženjima i prostorima za mlade;
- ✓ omladinski turizam, oporavak mladih i boravak u prirodi;
- ✓ aktivnosti mladih po pitanju kulture, sporta, estetike, etike, ekologije, duhovnosti, humanističkih vrijednosti, lične i društvene odgovornosti;
- ✓ rad s mladima s poteškoćama u razvoju i
- ✓ druga pitanja od interesa za mlade i poboljšanje njihovih uvjeta života.

Institucionalno organizirana briga o mladima znači, prije svega, društvenu i materijalnu brigu o ovoj populaciji, omladinskim udruženjima, kao i o učešću mladih u odlučivanju. Zasniva se na principima poštovanja ljudskih prava i osnovnih sloboda, na poštovanju ustavnog poretka, zakona i međunarodnog prava te izgradnji demokratskih institucija i principa vladavine prava, kao i upražnjavanju međunarodnopravnih standarda i najbolje međunarodne prakse. Pored Zakona o mladima Federacije BiH, učešće i mobilnost mladih regulirani su i Zakonom o volontiranju Federacije BiH.²⁸

Na državnom nivou predviđeno je da postoji komisija za koordinaciju pitanja mladih Bosne i Hercegovine pri Ministarstvu civilnih poslova Bosne i Hercegovine, koja će se sastojati od predstavnika iz vladinih i nevladinih institucija. Predstavnici

²⁸ Zakon o volontiranju Federacije Bosne i Hercegovine, 2012: <https://s.mladi.org/ZakonovolontiranjuFBiH>.

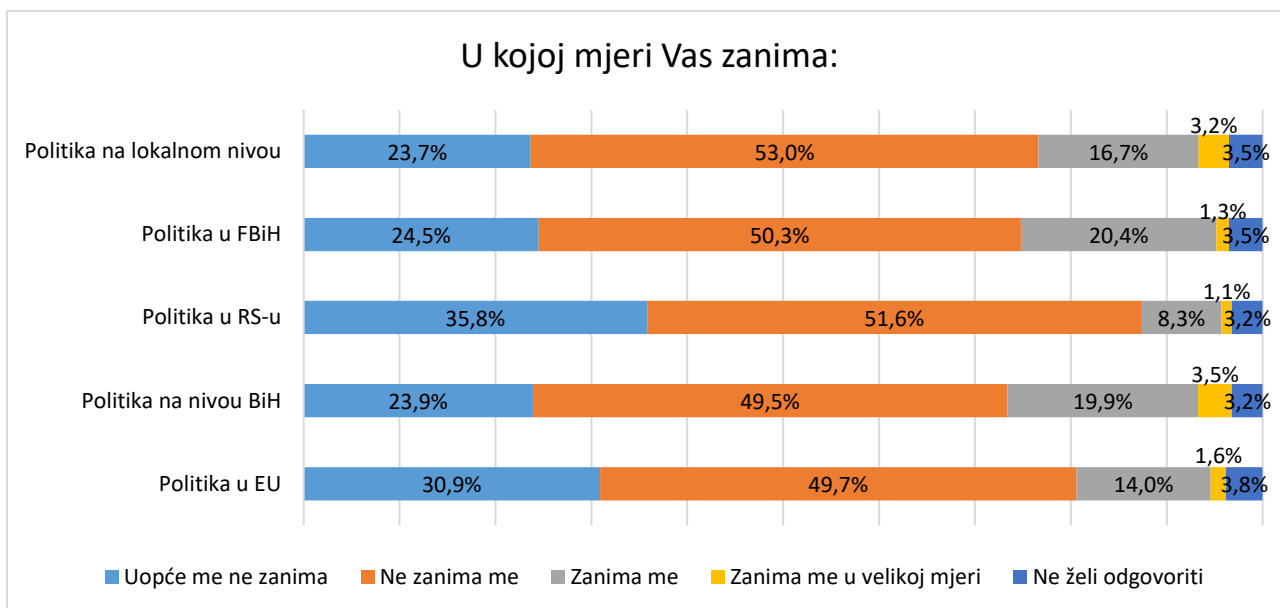
omladinskih organizacija ili nevladinih organizacija koji se bave pitanjima mladih trebaju biti izabrani kao članovi komisije. Na državnom nivou pitanjima mladih se bavi Ministarstvo civilnih poslova BiH, prvenstveno u okviru Sektora za obrazovanje. U nadležnost Sektora za obrazovanje, između ostalih, spadaju i poslovi vezani za učešće u evropskim programima i projektima u oblasti obrazovanja i mobilnosti mladih. Nadležno ministarstvo za politike prema mladima u Federaciji BiH je Federalno ministarstvo kulture i sporta, ali je nadležnost nad pitanjima mladih podijeljena na deset kantona, gdje su u svakom određena ministarstva koja su između ostalog nadležna za pitanja mladih. Nadležno resorno ministarstvo za pitanja mladih u Kantonu Sarajevo je Ministarstvo za nauku, visoko obrazovanje i mlade Kantona Sarajevo.

U Općini Vogošća nadležna Služba koja se bavi pitanjima i aktivizmom mladih je Služba za privredu, integrisani lokalni razvoj i društvene djelatnosti.

2.1.5.3. Iz analize o položaju i potrebama mladih

Analiza rezultata istraživanja o zanimanju mladih za politiku na različitim nivoima pokazuje pretežno nizak nivo zainteresiranosti među mladima. Tako politika na lokalnom nivou u Vogošći zanima 16,7% mladih, a u velikoj mjeri zanima njih 3,2%. S druge strane, lokalna politika ne zanima i uopće ne zanima ukupno 80,6% ispitanih mladih ljudi.

Grafikon 18. Zanimanje za politiku

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

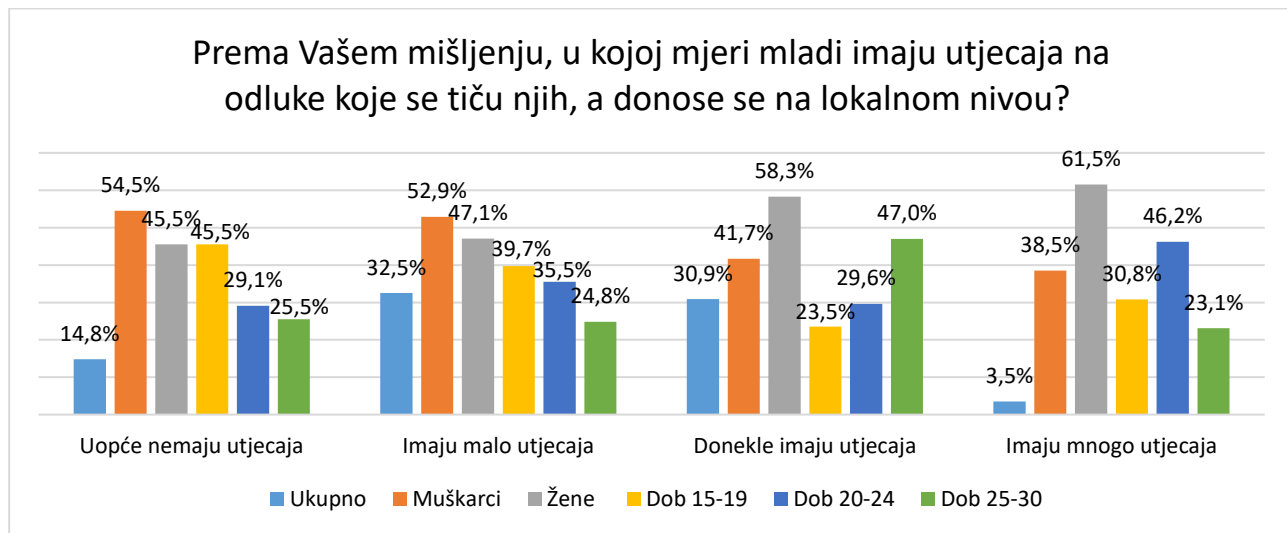
Na promjene u društvu može se utjecati i kroz rad u nevladinim organizacijama ili udruženjima, a to je mišljenje 32,8% ispitanika, a da je rad u organizacijama vrlo učinkovit smatra 4,6% mladih. Neučinkovitim i potpuno neučinkovitim na društvene promjene rad u organizacijama/udruženjima ističe 33,1% ispitanika.

Preko polovine ispitanih mladih smatra da je glasanje na izborima učinkovit i potpuno učinkovit način za promjene u društvu (58,8%). Neučinkovitim i potpuno neučinkovitim je glasanje na izborima ocijenilo ukupno 22,1% mladih. Prema rezultatima istraživanja, 45,2% mladih istaklo je da je glasalo na proteklim izborima.

Rezultati Analize istraživanja ukazuju na značajan osjećaj nemoći i nedovoljnog utjecaja među mladima kada je riječ o donošenju odluka na lokalnom nivou. Skoro polovina mladih (47,3%) izražava negativan stav, smatrajući da imaju malo ili nimalo utjecaja na odluke koje se donose na lokalnom nivou. Ovaj podatak ukazuje na potrebu za jačanjem participacije mladih u procesima donošenja odluka kako bi se osigurala adekvatna zastupljenost njihovih interesa.

S druge strane, 34,4% mladih smatra da imaju određeni stepen (donekle i mnogo) utjecaja na odluke koje ih se tiču na lokalnom nivou. Ovaj segment populacije prepoznaje mogućnost utjecaja, što može biti osnova za dalju promociju aktivnog učešća mladih u lokalnim inicijativama.

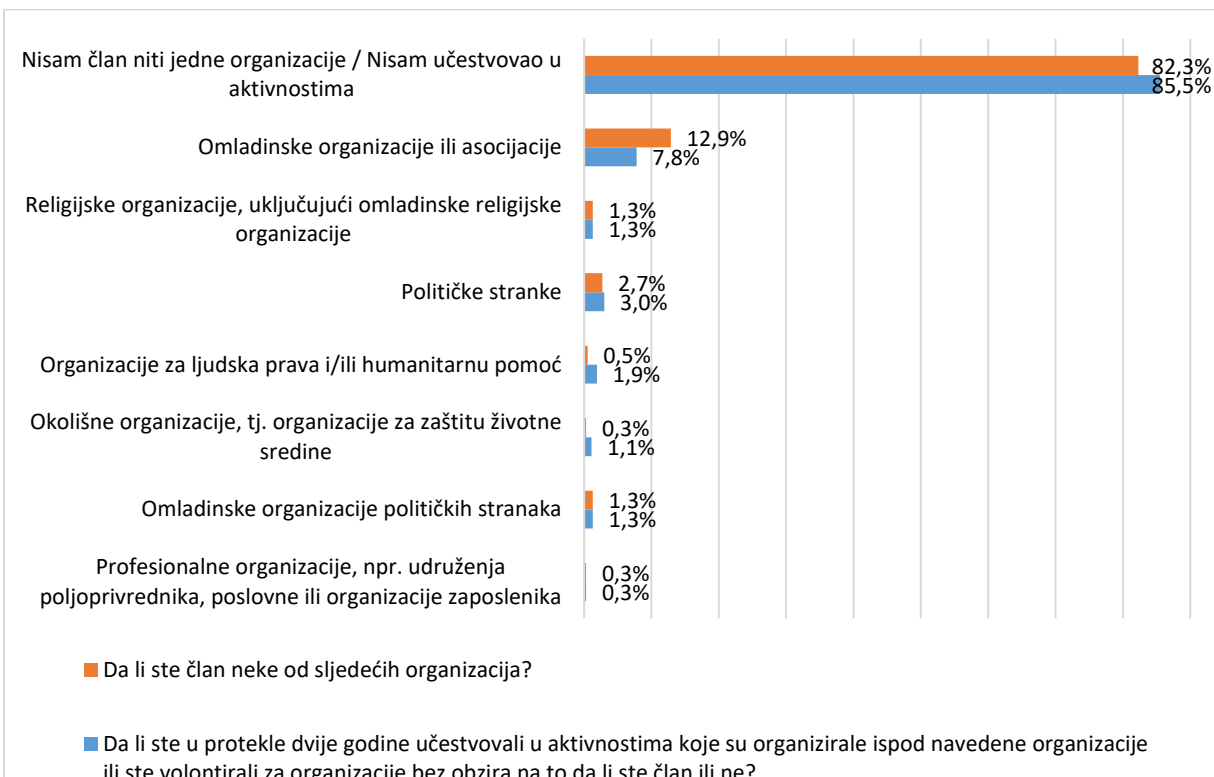
Grafikon 19. Utjecaj mladih na donošenje odluka

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Članstvo mladih u organizacijama civilnog društva i njihov aktivizam su na niskom nivou u Vogošći. Mladi u najvećoj mjeri nisu članovi organizacija, odnosno njih 82,3% kaže da nije član niti jedne organizacije. Ukupno je 12,9% ispitanika odgovorilo da su članovi omladinskih organizacija, 2,7% ispitanika je odgovorilo da su članovi političkih stranki, dok je isti broj ispitanika (1,3%) izjavio da su članovi omladinskih organizacija političkih stranaka i članovi religijskih organizacija.

Grafikon 20. Članstvo i rad u organizacijama

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

2.1.5.4. Aktivno učešće mladih u Vogošći

Općina Vogošća će 2026. godine iz svog Budžeta sufinansirati projekte 19 udruženja koja djeluju na području ove općine, a shodno Odluci o raspodjeli finansijskih sredstava udruženjima i fondacijama iz Budžeta Općine Vogošća za 2026. godinu. Općina kontinuirano prepoznaje i podržava rad organizacija civilnog društva koje svojim djelovanjem doprinose razvoju ove lokalne zajednice, a upravo kroz projekte jača se saradnja sa udruženjima i fondacijama koje realizuju aktivnosti iz oblasti kulture, socijalne zaštite, obrazovanja i humanitarnog rada.

Općina ima uspostavljenu Komisiju za ljudska prava, mlade i ravnopravnost spolova kao stalno radno tijelo Općinskog vijeća. Komisija je odgovorna za razmatranje pitanja koja se odnose na ljudska prava, mlade i ravnopravnost spolova, te za davanje preporuka i mišljenja u vezi s tim pitanjima. Komisija je imenovana za mandatni period 2024–2028. Komisija ima pet članova. Komisija igra ključnu ulogu u oblikovanju politika i inicijativa koje se odnose na mlade u Općini Vogošća. Jedan od članova Komisije je predstavnik studenata, čime se osigurava direktna povezanost sa potrebama i interesima studentske ali i populacije mladih. Pored toga, komisija redovno komunicira sa mladima putem javnih konsultacija i inicijativa, pružajući priliku da mladi učestvuju u razmatranju tema koje ih se tiču. Iako Općina Vogošća trenutno nema uspostavljeno Vijeće mladih, Komisija aktivno planira uključivanje različitih grupa mladih u svoje aktivnosti, posebno kroz podršku stipendijama, projektima za sportiste, učenike i studente, te organizaciju budućih radionica i događaja.

Komisija za ljudska prava, mlade i ravnopravnost spolova u Općini Vogošća trenutno planira organizaciju aktivnosti i događaja koji će uključivati mlade, studente i srednjoškolce. U fokusu rada Komisije su:

- Pružanje podrške mladima kroz stipendije i druge oblike materijalne i obrazovne pomoći;
- Podrška mladima sportistima, učenicima i studentima u njihovom razvoju i aktivnostima;
- Razvijanje inicijativa i projekata u saradnji sa mladima putem direktne komunikacije i konsultacija;
- Priprema budućih radionica i javnih konsultacija kako bi se mladi uključili u kreiranje politika i inicijativa.

Ove aktivnosti omogućavaju mladima da postanu aktivni sudionici u procesima koji se tiču njihovih interesa.

Na području općine postoji prostor kreiran za aktivnosti i rad s mladima. U okviru projekta koji je provodila Općina sa UNDP-om uspostavljen je društveni centar na Blagovcu, koji je prema planu realizacije projekta predviđen za aktivnosti mladih, ali i drugih skupina. Drugi Centar se nalazi u Semizovcu koji koristi Omladinsko udruženje “Aktiva2014”, ali je u nadležnosti MZ Semizovac. U procesu je konačno rješavanje statusa tog društvenog centra u kojem se okupljaju mladi.

Općina je tokom 2024. i 2025 imala osiguranu stavku pod nazivom Grant za mlade, kao dijela ukupnog budžeta. Godišnji grant za mlade je iznosio 30.000,00 KM za svaku referentnu godinu. Sredstva su se dodjeljivala putem javnog poziva na koja su se prijavljivale nevladine organizacije. Općina aktivno podržava omladinski aktivizam kroz različite programe i inicijative, ali isključivo putem javnih poziva.

Javni pozivi obuhvataju različite oblasti, kao što su:

- **Zaštita okoliša:** Projekti koji podižu svijest o očuvanju okoliša i edukaciju u oblasti energetske efikasnosti
- **Turizam:** Promocija turističkih kapaciteta općine i izrada turističke signalizacije.
- **Razvoj sporta:** Uključivanje djece i omladine u sportske aktivnosti, popularizacija sporta i unapređenje sportskih kapaciteta.
- **Obrazovanje:** Edukacije koje nisu obuhvaćene redovnim programom, sprečavanje štetnih posljedica prekomjernog korištenja IT uređaja kod djece i omladine.
- **Kulturno-umjetničko stvaralaštvo:** Poticanje kulturno-umjetničkog stvaralaštva kod mladih i izrada kulturno-umjetničkih djela koja za temu imaju Vogošću.

Slobodno vrijeme - Mladi često koriste sportske terene i igrališta u Vogošći za fudbal, košarku, odbojku i druge timske sportove. Postoje sportski klubovi i amaterske ekipe kojima se pridružuju. Pored toga organizuju se sportski turniri i rekreativne aktivnosti. Postoje lokalni kulturni događaji, koncerti, radionice i festivali koje organizuje Općina ili omladinske organizacije. Vogošća ima centre ili prostore koje koriste organizacije za edukacije, kreativne radionice, kurseve i projekte. Ovdje mladi razvijaju različite vještine i učestvuju u društvenim aktivnostima.

Identifikovani problemi u oblasti:

1. Ne postoji formirano i aktivno Vijeće mladih

Na području općine nije formirano funkcionalno i aktivno Vijeće mladih koje bi predstavljalo krovno tijelo omladinskih organizacija i mladih u lokalnoj zajednici. Nepostojanje ovakvog tijela otežava organizovano zastupanje interesa mladih, koordinaciju između omladinskih organizacija te uspostavljanje systemske saradnje sa institucijama vlasti. Formiranje i aktivno djelovanje Vijeća mladih omogućilo bi mladima snažniji glas u lokalnoj zajednici i doprinijelo boljoj zastupljenosti njihovih potreba i inicijativa.

2. Nedostatak edukativnih programa za mlade

Mladi na području općine nemaju dovoljno dostupnih edukativnih programa koji bi doprinijeli razvoju njihovih društvenih i profesionalnih vještina. Posebno nedostaju programi koji se odnose na razvoj liderstva, poduzetništva, građanskog aktivizma, komunikacijskih vještina i drugih znanja koja nisu obuhvaćena formalnim obrazovanjem. Nedostatak ovakvih programa može ograničiti mogućnosti mladih za lični razvoj i aktivnije uključivanje u društvene procese.

3. Nedostatak organiziranih dijaloga između mladih i predstavnika vlasti i institucija

U lokalnoj zajednici ne postoje redovni i strukturirani mehanizmi dijaloga između mladih i predstavnika institucija vlasti. Nedostatak ovakvog tipa događaja može dovesti do slabije komunikacije, nerazumijevanja potreba mladih i manjeg uključivanja mladih u procese planiranja lokalnih politika. Organiziranje redovnih sastanaka, javnih rasprava i drugih oblika dijaloga moglo bi doprinijeti jačanju međusobnog povjerenja i saradnje između mladih i institucija.

4. Mladi nisu uključeni u procese odlučivanja i donošenja odluka

Mladi u lokalnoj zajednici imaju ograničene mogućnosti da učestvuju u procesima donošenja odluka koje se tiču pitanja mladih. Nedostatak formalnih i neformalnih mehanizama za uključivanje mladih u procese planiranja i odlučivanja može

dovesti do toga da njihove potrebe i perspektive nisu u dovoljnoj mjeri uzete u obzir prilikom kreiranja lokalnih politika i programa.

5. Nezainteresovanost za uključivanje u udruženja i aktivnosti organizacija i volonterizam

Prisutan je nizak nivo interesovanja mladih za aktivno uključivanje u rad udruženja, klubova i drugih oblika organizovanog djelovanja u zajednici. Razlozi za to su nedovoljna informisanost, nedostatak motivacije ili percepcija da takve aktivnosti nemaju značajan utjecaj na rješavanje problema mladih. Ovakva situacija može dovesti do slabijeg razvoja omladinskog sektora i smanjene društvene participacije mladih. Pri tom volonterizam i društveni angažman predstavljaju važne oblike aktivnog građanstva i razvoja društvene odgovornosti kod mladih. Međutim, interesovanje mladih za volontiranje i uključivanje u društveno korisne aktivnosti na području općine je također nizak. Nedostatak promotivnih aktivnosti, prilika za volontiranje i prepoznavanja vrijednosti volonterskog rada može utjecati na slabiju uključenost mladih u aktivnosti koje doprinose razvoju zajednice.

2.1.6. Informiranje i mobilnost mladih

Oblast informisanja i mobilnosti mladih predstavlja važan segment politika prema mladima, jer osigurava da mladi imaju pravovremen pristup informacijama i mogućnostima koje doprinose njihovom ličnom i profesionalnom razvoju. Kvalitetno informisanje mladih podrazumijeva dostupnost jasnih, pouzdanih i mladima prilagođenih informacija o obrazovanju, zapošljavanju, volontiranju, stipendijama, programima razmjene, kulturnim i sportskim aktivnostima, kao i o prilikama za aktivno učešće u društvenom životu zajednice. Iako u Bosni i Hercegovini postoji zakonski okvir koji obavezuje institucije na transparentnost i dostupnost informacija, poput Zakona o mladima Federacije Bosne i Hercegovine i Zakona o slobodi pristupa informacijama, u praksi je informisanje mladih često nedovoljno sistematizirano i ne koristi u potpunosti komunikacijske kanale koji su mladima najbliži.

Mobilnost mladih, kao sastavni dio ove oblasti, odnosi se na mogućnosti mladih da kroz obrazovne, kulturne, volonterske i druge programe stječu nova znanja, iskustva i kontakte izvan svoje lokalne zajednice. Mobilnost mladima omogućava razvoj novih vještina, međukulturno učenje i jačanje njihove konkurentnosti na tržištu rada, ali i doprinosi razmjeni ideja i dobrih praksi između različitih zajednica. Razvoj efikasnog sistema informisanja i podrške mobilnosti mladih ima za cilj osnažiti mlade osobe u općini Vogošća da budu bolje informirani, aktivnije uključeni u društvene procese i spremniji da koriste dostupne prilike za lični i profesionalni razvoj. Mobilnost podrazumijeva kretanje mladih unutar ili izvan svoje države radi učenja, razvoja i stjecanja novih iskustava. Mobilnost obuhvata obrazovne razmjene, volontiranje, stručno usavršavanje, zapošljavanje, ekskurzije, virtualne razmjene, neformalno obrazovanje kroz omladinske organizacije, kulturne i sportske grupe, lični i profesionalni razvoj, izgradnju kompetencija i povećanu konkurentnost na tržištu rada. Programi mobilnosti omogućuju mladima izlazak iz zone komfora, stjecanje znanja, vještina i vrijednosti koje primjenjuju u lokalnim zajednicama, veću društvenu uključenost i doprinos zajednici, umrežavanje i jačanje omladinskih organizacija. Mobilnost doprinosi razvoju ne samo pojedinaca već i omladinskih grupa i šireg društva. Ona potiče građanski aktivizam, dijalog s donosiocima odluka, saradnju s privatnim sektorom i širenje pozitivnih društvenih promjena. Mobilnost mladih je ključan alat za osnaživanje pojedinaca, jačanje zajednica i kreiranje demokratskijeg i otvorenijeg društva.

Država BiH finansira učešće u programima poput Erasmus+ i podržava rad Regionalnog ureda za saradnju mladih (RYCO), ali se ovi programi isključivo odnose na međunarodnu mobilnost, dok mobilnost unutar BiH ostaje gotovo potpuno nepodržana. Aktivnosti poput razmjena mladih iz različitih zajednica unutar zemlje dešavaju se uglavnom zahvaljujući međunarodnim donatorima, dok vlasti rijetko prepoznaju važnost takvih inicijativa. Omladinske razmjene između mladih iz različitih zajednica Bosne i Hercegovine događaju se samo ako međunarodne organizacije i vrlo rijetko domaće fondacije i udruženja finansijski podržavaju provođenje takvih aktivnosti. I postojeće razmjene i događaje te promoviranje mobilnosti vrlo često iniciraju mladi, a za to im treba veća i društvena i sistemska podrška te se mora djelovati u pravcu razvoja i sistemske podrške unutrašnjoj mobilnosti mladih kao alata za izgradnju društvene kohezije, međukulturnog dijaloga i obrazovnog razvoja. U posljednjih nekoliko godina primjetni su pozitivni trendovi vezani za podršku jedinica lokalne samouprave za mobilnost mladih, gdje se sve češće uspostavljaju posebni fondovi za mobilnost koji za cilj imaju podržati mlade da putuju i stječu znanja, vještine, iskustva u drugim dijelovima BiH, zemalja regije, Evrope i svijeta.

2.1.6.1. Pravni i institucionalni okvir

U Bosni i Hercegovini ne postoji poseban zakon koji se isključivo bavi informiranjem mladih, ali pravo na pristup informacijama i obaveza javnih institucija da informiraju građane (uključujući mlade) uređena je kroz nekoliko ključnih zakona na državnom i entitetskom nivou:

- Zakon o slobodi pristupa informacijama (ZOSPI) – na nivou BiH, FBiH i RS-a postoje odvojene verzije ovog zakona. Zakon garantira pravo svim građanima, uključujući mlade, da traže i dobiju informacije od javnih institucija. Institucije su dužne da aktivno objavljuju važne informacije, a ne samo da odgovaraju na zahtjeve. Ovaj zakon je temelj za transparentnost i javno informiranje, ali ne sadrži posebne odredbe o ciljanom informiranju mladih;
- Zakon o mladima Federacije BiH (član 11, član 14 i drugi) obavezuje vlasti da unaprijede pristup informacijama važnim za mlade, propisuje da mladi moraju biti informirani o pravima, mogućnostima i programima podrške. Ovaj zakon posebno naglašava ulogu omladinskih organizacija i omladinskih savjeta u prenošenju informacija mladima;

- Zakon o elektronskim komunikacijama, medijima i javnim servisima regulira djelovanje medija i obavezu da informiranje bude tačno, nepristrasno i dostupno svim grupama, uključujući mlade;
- Zakon o sistemu državne uprave i entitetski zakoni propisuju da su institucije dužne osigurati javnost rada i aktivno komunicirati s građanima, ali to se najčešće ne radi sistematski s fokusom na mlade.

Komisija za pitanja mladih Predstavničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine u okviru svojih nadležnosti ima ulogu predlagača mjera za unapređenje informativne politike i transparentnosti prema mladima te praćenje provođenja određenih evropskih dokumenata i konvencija o pravima mladih, između ostalih i Evropske povelje o informiranju mladih.

Na nivou države BiH pitanjima mladih se bavi Ministarstvo civilnih poslova BiH, gdje u okviru Sektora za obrazovanje djeluje Odsjek za mobilnost i mlade. U nadležnost Sektora za obrazovanje, između ostalih, spadaju i poslovi vezani za učešće u evropskim programima i projektima u oblasti obrazovanja i mobilnosti mladih. Nažalost, sistemska podrška mobilnosti mladih na državnom, entitetskom ili kantonalnem nivou u BiH ne postoji.

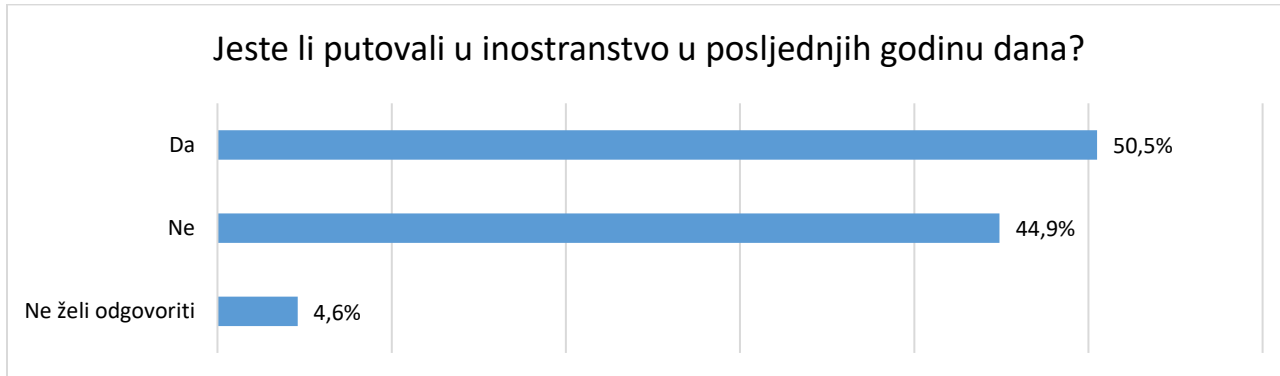
2.1.6.2. Iz analize o položaju i potrebama mladih

Mobilnost

Podaci iz istraživanja položaja i potreba mladih općine Vogošća ukazuju na značajan nivo mobilnosti među mladima u Vogošći, pri čemu je visok postotak (87,9%) mladih putovao u neki drugi grad unutar Bosne i Hercegovine u posljednjoj godini. Ova mobilnost može odražavati potrebu za širenjem iskustava, stjecanjem novih znanja ili obavljanjem različitih aktivnosti u drugim gradovima unutar zemlje.

Nadalje, polovina mladih (50,5%) je također putovala u inostranstvo u istom periodu. Ovo ukazuje na izraženu želju mladih za internacionalnim iskustvima i susretima s drugim kulturama. Kada je riječ o destinacijama, najčešće destinacije su zemlje iz regije (Hrvatska, Crna Gora, Srbija, Slovenija), Italija, Slovenija, Austrija, Turska, Njemačka i Španija.

Grafikon 21. Mladi i putovanja izvan BiH

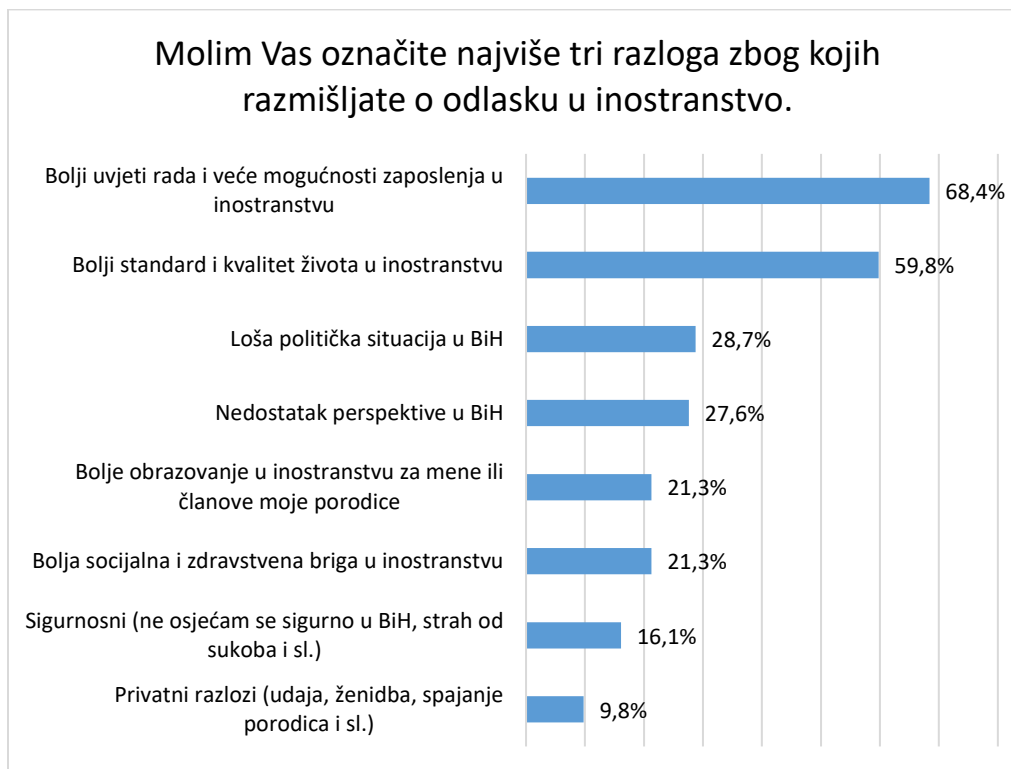

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Pored mjesta i država u koje putuju, mlade smo pitali i o razlozima putovanja. Mladi kao dominantan razlog putovanja u druge države navode turizam (73,4% mladih koji su putovali u inostranstvo putovali su kao turisti).

Mladi iz Vogošće pokazuju veću sklonost ostanku u Bosni i Hercegovini nego napuštanju zemlje. Naime, 53,2% mladih nikako nije zainteresirano za privremeni ili trajni odlazak u inostranstvo. Ukupno 20,9% mladih izražava interes za život izvan zemlje, pri čemu skoro svaka deseta osoba (12,6%) osjeća snažnu želju za tim korakom. Nasuprot tome, 15,9% mladih pokazuje otvorenost za ideju o odlasku iz BiH te nisu potpuno odbacili ideju o odlasku. Analizirajući perspektive mladih iz Vogošće o budućim planovima napuštanja Bosne i Hercegovine, uočava se sve izraženiji trend dugoročnog odlaska iz zemlje.

Grafikon 22. Razlozi eventualnog odlaska u inostranstvo

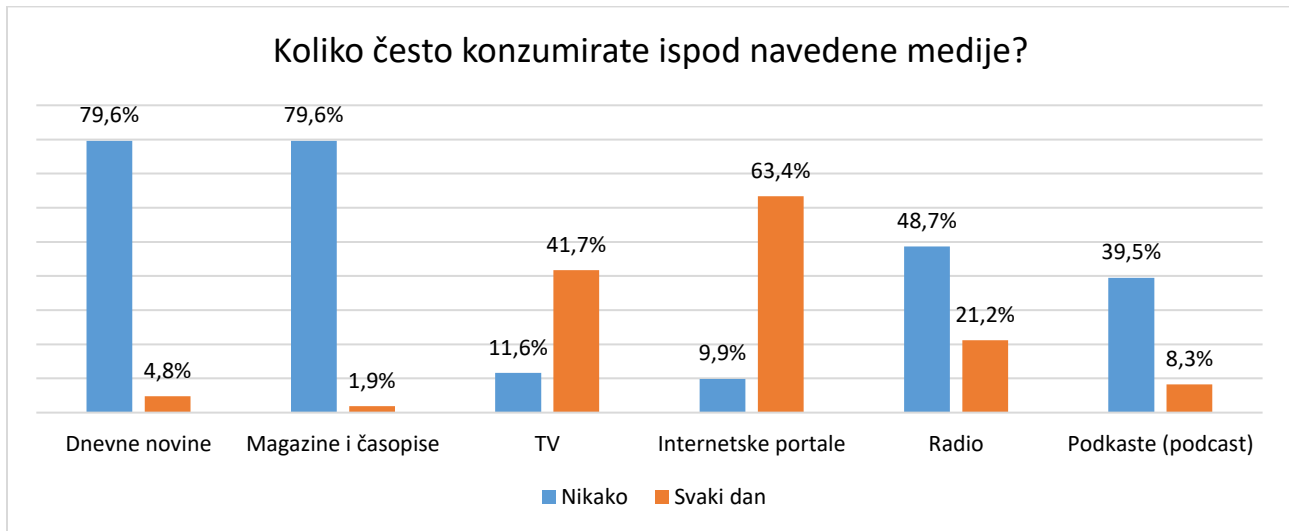

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Informisanje

Analiza medijskih navika mladih u Vogošći pokazuje da elektronski mediji, naročito internetski portali, dominiraju kao primarni izvor informacija. Čak 63,4% mladih svakodnevno prati internetske portale, dok televizija ostaje popularna među 41,7% mladih koji svakodnevno prate sadržaje putem televizora. Štampani mediji poput novina i časopisa imaju manju zastupljenost, 4,8% mladih svakodnevno čita novine, dok samo 1,9% mladih čita magazine i časopise. Također, radio zadržava svoju relevantnost, naime 21,2% mladih svakodnevno sluša radio, dok podcasti, kao noviji medij, također pokazuju potencijal za rast među mladima jer ih 8,3% njih svakodnevno prati. Ovaj trend može biti koristan za lokalne vlasti koje žele doseći mlađu publiku i iskoristiti nove medijske platforme za informiranje. Zanimljivo je da isti broj mladih (79,6%) nikako ne čita dnevne novine ni magazine i časopise. Elektronski mediji su, stoga, postali njihov glavni izvor informacija.

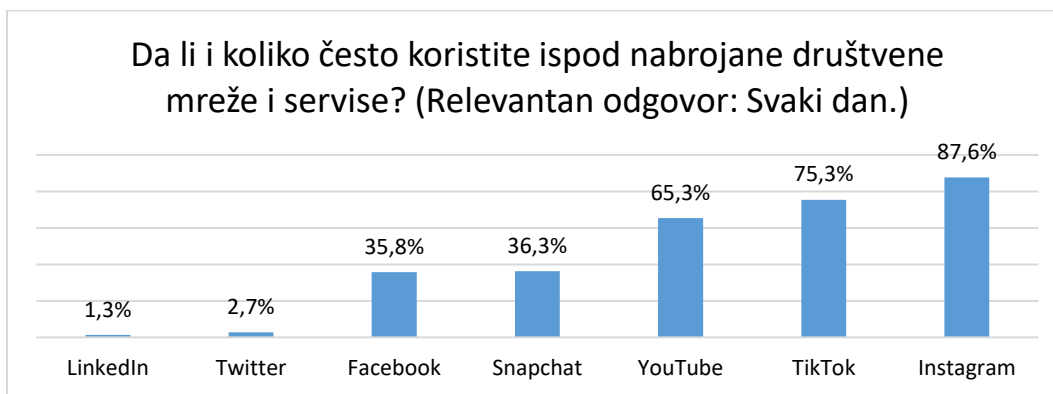
Grafikon 23. Korištenje medija

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Pored toga, analiza upotrebe interneta pokazuje izuzetno visok nivo digitalne pismenosti među mladima u Vogošći. Čak 92,7% mladih koristi internet svakodnevno. Većina mladih u Vogošći (96%) koristi pametne (mobilne) telefone kao primarno sredstvo za pristup internetu. Ovaj podatak ukazuje na dominantnu ulogu mobilnih uređaja u svakodnevnom životu mladih i ističe važnost mobilnih tehnologija za pristup online sadržajima. Rezultati ukazuju na potrebu za komunikacijskim strategijama koje su mobilno optimizirane i prilagođene mladima koji koriste telefone kao glavni uređaj za pristup internetu.

Grafikon 24. Društvene mreže koje mladi najčešće koriste

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Pregled nalaza o informiranju mladih iz Vogošće jasno ukazuje na ključne smjernice za efektivnu distribuciju informacija prema ovoj populaciji. Najvažniji zaključak je da se informacije, kako bi dosegle mlade, trebaju plasirati putem online medija, a posebno internetskih portala i društvenih mreža. Među društvenim mrežama, Instagram, TikTok i YouTube su najpopularniji kanali za svakodnevnu konzumaciju medija među mladima, što čini ove platforme idealnim za distribuciju informacija.

2.1.6.3. Informiranje i mobilnost mladih na području općine Vogošća

Javni prijevoz je dobro uređen i uglavnom je prilagođen potrebama i mladih i svih građana za područja koja su pokrivena A zonom. Općina Vogošća već dugo ima i uređen školski prijevoz u saradnji s nadležnim ministarstvima (Ministarstvo saobraćaja i Ministarstvo odgoja i obrazovanja KS), koji je prilagođen nastavnom procesu u osnovnim školama. U toku je realizacija proširenja linija školskog prijevoza na relacijama Donja Jošanica, Ugorsko itd. odnosno sagledavanje mogućnosti uvođenja novih linija na mjestima koji imaju veliki broj školske djece, a udaljeni su više od 2 km. Međutim, u rubnim dijelovima općine to nije slučaj (A+B zona) jer raspored saobraćaja nije prilagođen rasporedu časova i predavanjima u školskim smjenama, tako da mladi putujući do i od škole imaju veoma velike periode čekanja gubeći vrijeme koji bi mogli koristiti za druge aktivnosti. Na sjednicama Općinskog vijeća pokrenute su vijećničke inicijative kojim su tražene od prijevoznika koji saobraćaju na relaciji Sarajevo – Vogošća u kasnim satima, a posebno ljeti da se prilagodi red vožnje koji će omogućiti građanima siguran i povoljan prijevoz.

Što se tiče mobilnosti mladih Općina je donijela Odluku kojom je tačno precizirano ko može aplicirati za sredstva iz Budžeta općine u ovu svrhu.

Općina Vogošća već dvije decenije podržava školske ekskurzije po školama gdje za učenike simbolično izdvaja određena sredstva. Općina Vogošća je pomagala i podržavala putovanja učenika/studenata nadarenih u određenim oblastima, (nauka, sport, kultura) te njihova takmičenja i prisustvo edukacijama. Škole su grupno organizirale razmjene učenika koje je Općina Vogošća pomagala (djeca iz Turske, nastavnici iz Turske bili u posjeti školi u Hotonju i kod Načelnika, itd.)

Informisanje mladih se vrši putem zvanične web stranice Općine Vogošća, putem Facebook profila Općine Vogošća i putem Radio televizije Vogošća. Javnost se informiše i putem ostalih medija Hayat TV, TVSA, portali dnevnih listova kroz informacije, TV priloge, javne pozive, javne rasprave i tribine itd.

Općina Vogošća putem medija informiše građane, samim tim i mlade o objavljivanju određenih javnih poziva, konkursa, javnih rasprava koje su od interesa za mlade. Posljednjih godina veliki broj mladih bračnih parova se odlučio kao mjesto prebivališta izabrati općinu Vogošću i samim time postoji više inicijativa za izgradnju /sanaciju dječijih igrališta i općenito više sadržaja za djecu i mlade. U sklopu manifestacije Vogošćanski dani, organiziraju se brojni sadržaji za mlade, djecu...

Kroz projekte udruženja Općina Vogošća podržava informiranje mladih, a u narednom periodu planirano je iznalaženje prostora za Centar za mlade u okviru JU KSC ili nekoj drugoj lokaciji. U okviru tog prostora predviđene su prostorije za rad omladinskih udruženja i cjelodnevni boravak u prostorijama za potrebe udruženja ali i za aktivnosti koje okupljaju mlade.

Identifikovani problemi u oblasti:

1. Nedovoljna saobraćajna povezanost i dostupnost prijevoza

Mladi iz rubnih dijelova općine suočavaju se s nedovoljno linija javnog prijevoza, posebno u večernjim satima i tokom školskih smjena. Duga čekanja na autobuske linije, kao i nedovoljno usklađen raspored prijevoza, ograničavaju mogućnosti mladih da učestvuju u obrazovnim, kulturnim i društvenim aktivnostima. Ova situacija posebno pogađa srednjoškolce i studente koji svakodnevno putuju prema obrazovnim institucijama u drugim dijelovima Kantona Sarajevo. Nedostatak sigurnog i pristupačnog prijevoza u kasnim satima dodatno smanjuje mobilnost mladih i njihovu mogućnost aktivnog učešća u društvenom životu zajednice.

2. Nedovoljno razvijena promocija mobilnosti i ad hoc podrška

Programi mobilnosti mladih na području općine uglavnom se realizuju kroz pojedinačne projekte, razmjene ili takmičenja, bez kontinuiranog i sistemskog programa podrške mobilnosti mladih. Zbog toga mladi imaju ograničene mogućnosti učešća u dugoročnim studijskim razmjenama, stručnim programima ili programima neformalnog obrazovanja u zemlji i inostranstvu. Nedostatak trajnog programa mobilnosti otežava planiranje dugoročnih aktivnosti i smanjuje pristup međunarodnim iskustvima koja mogu doprinijeti razvoju znanja, vještina i kompetencija mladih.

3. Nedostatak dvosmjerne komunikacije i informisanosti

Ne postoji razvijen sistem komunikacije između institucija i mladih koji bi omogućio redovno prikupljanje informacija o potrebama i interesima mladih. Istovremeno, mladi često nisu dovoljno informisani o dostupnim programima, projektima i mogućnostima koje im stoje na raspolaganju. Ovakva situacija može dovesti do jaza između stvarnih potreba mladih i programa koji se kreiraju na lokalnom nivou. Nedovoljna vidljivost postojećih inicijativa dodatno smanjuje uključenost mladih i njihovu participaciju u aktivnostima koje im mogu koristiti.

2.1.7. Kultura i sport

Kultura i sport imaju značajnu ulogu u sveukupnom razvoju mladih, jer doprinose razvoju njihovih talenata, kreativnosti, zdravih životnih navika i osjećaja pripadnosti zajednici. Učešće mladih u kulturnim i sportskim aktivnostima omogućava im kvalitetno provođenje slobodnog vremena, razvoj socijalnih vještina, timskog duha i odgovornosti, ali i jačanje fizičkog i mentalnog zdravlja. Kroz različite kulturne programe, manifestacije i sportske aktivnosti mladi imaju priliku da izraze svoje ideje, razvijaju kreativne potencijale i aktivno učestvuju u društvenom životu lokalne zajednice. Razvoj dostupnih i raznovrsnih kulturnih i sportskih sadržaja posebno je važan na lokalnom nivou, gdje općina ima značajnu ulogu u stvaranju uslova za aktivno uključivanje mladih u ove oblasti. Podrška kulturnim inicijativama, rad sportskih klubova, organizacija događaja i osiguravanje adekvatne infrastrukture doprinose stvaranju poticajnog okruženja u kojem mladi mogu razvijati svoje interese i potencijale. Stoga je unapređenje kulture i sporta važno za izgradnju aktivne, zdrave i društveno uključene generacije mladih u općini Vogošća.

2.1.7.1. Institucionalni okvir

Nadležni organ za oblast kulture i sporta na nivou Bosne i Hercegovine je Ministarstvo civilnih poslova BiH, u okviru kojeg djeluje Sektor za sport, podijeljen na: Odsjek za međunarodnu saradnju i razvoj sporta, Odsjek za razvoj i praćenje informacionog sistema u sportu, Odsjek za praćenje izrade i provođenja strategija, projekata i programa u sportu. Među najvažnije poslove sektora ubraja se usklađivanje planova entitetskih tijela vlasti i definiranje strategije na međunarodnom planu u području sporta te učešće u radu međunarodnih organizacija iz oblasti sporta i osiguravanje izvršavanja međunarodnih obaveza BiH.

Sektor za nauku i kulturu nadležan je za koordinaciju aktivnosti s nadležnim entitetskim ministarstvima i tijelima za definiranje strategije na međunarodnom planu u područjima nauke i kulture. U okviru ovog sektora djeluje Odsjek za kulturu. Sektor između ostalog prati primjenu domaćih sporazuma i strateških dokumenta iz oblasti kulture, prati primjenu usvojenih konvencija i deklaracija, koordinira aktivnosti saradnje s organima i tijelima Evropske unije i Ujedinjenih nacija i drugim asocijacijama iz oblasti kulture koje djeluju na globalnom nivou.

Za oblast kulture i sporta u Federaciji BiH nadležnost pripada Federalnom ministarstvu kulture i sporta, koje obavlja upravne, stručne i druge poslove iz nadležnosti FBiH koji se odnose na koordinaciju u oblasti kulture i sporta. Zbog unutrašnjeg uređenja FBiH i decentraliziranog sistema, oblast kulture i sporta uređuje svaki od deset kantona.

U Kantonu Sarajevo to je Ministarstvo kulture i sporta KS, kojem u prvom planu nastojanja i djelovanja stoje potencijali kulture i sporta kao resursa koji doprinose razvoju drugih segmenata društva. U cilju cjelokupnog razvoja i unapređenja kulture i sporta u Kantonu, Ministarstvo podržava jednakost prava na razvoj kulturnih i sportskih aktivnosti, slobodu umjetnosti i podršku kulturnom i sportskom životu Kantona, i na kraju podrška ne izostaje u polju obrazovanja mladih generacija s ciljem participacije u kulturi i sportu.

U Općini Vogošća Služba za privredu, integrisani lokalni razvoj i društvene djelatnosti Općine Vogošća ima značajnu ulogu u planiranju, razvoju i unapređenju oblasti kulture i sporta na području općine. Kroz svoje nadležnosti Služba predlaže i provodi politike koje imaju za cilj stvaranje uslova za razvoj kulturnih i sportskih aktivnosti, te osiguravanje lokalnih potreba stanovništva u ovim oblastima. Služba koordinira rad kulturnih i sportskih institucija i organizacija od značaja za Općinu, ostvaruje saradnju sa udruženjima, vjerskim zajednicama i drugim relevantnim akterima, te prati realizaciju aktivnosti koje doprinose razvoju kulturnog i sportskog života lokalne zajednice. Također, Služba vrši upravni nadzor nad radom Javne ustanove „Kulturno-sportski centar“ Vogošća i JP Radio-televizije Vogošća, brine o unapređenju uslova za realizaciju kulturnih i sportskih programa, te kroz projektni pristup i praćenje strateških dokumenata inicira i razvija projekte koji doprinose kvalitetnijem i dostupnijem kulturnom i sportskom sadržaju za građane, posebno mlade.

2.1.7.2. Pravni okvir

Zakon o principima lokalne samouprave u Federaciji BiH („Sl. novine Federacije BiH“, br. 49/2006 i 51/2009) utvrđuje nadležnosti jedinica lokalne samouprave u oblastima koje su uobičajene za lokalne zajednice, među kojima je i oblast kulture i sporta. Osim toga, Zakon o principima lokalne samouprave u FBiH kao vlastite nadležnosti jedinica lokalne samouprave propisuje ocjenjivanje kvaliteta pružanja usluga od strane javnih ustanova u oblastima kulture i sporta. Općine i gradovi također prema svojim mogućnostima mogu finansijskim sredstvima pomoći takve javne ustanove u vršenju njihovih nadležnosti kako bi se podigao kvalitet usluga u skladu s potrebama građana.

Tabela 13. Zakonski i podzakonski akti iz oblasti kulture i sporta koji se direktno ili indirektno tiču mladih

Područje	Pravna osnova	Utjecaj na mlade
Kultura	Zakoni o bibliotekama, arhivima, filmovima, muzejima, teatrima, estradi; javni pozivi ministarstva	Regulacija kulturne infrastrukture i finansiranje kulturnih projekata i festivala za mlade
Sport	Zakon o obrazovanju; pravilnici o sufinansiranju; strategija za mlade; finansiranje školskog sporta i klubova	Podrška školskom sportu, omladinskim klubovima, sportskim programima i infrastrukturnim ulaganjima

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

✓ Sport

Zakon o sportu u Bosni i Hercegovini („Sl. novine Bosne i Hercegovine“, br. 27/08, 102/09 i 66/16) definirao je sport kao djelatnost od javnog interesa. S obzirom na unutrašnje uređenje Bosne i Hercegovine, sport je u Bosni i Hercegovini organiziran na decentraliziran način s utvrđenim pravima i nadležnostima Bosne i Hercegovine, entiteta, Brčko distrikta Bosne i Hercegovine i drugih nivoa administrativnog organiziranja. Zakon o sportu BiH kao javne interese i ciljeve Bosne i Hercegovine u sportu, između ostalih, propisuje razvijanje svijesti građana, posebno mladih, o sportu i njegovim vrijednostima te doprinos odgoju, obrazovanju i razvoju djece i mladih. Dodatno, Zakon propisuje da se u Bosni i Hercegovini mogu organizirati međunarodna sportska takmičenja i priredbe poput zimskih i ljetnih festivala mladih Evrope, balkanska i druga regionalna prvenstva, mediteranske igre.

Zakonski i podzakonski akti iz oblasti sporta koji se trenutno primjenjuju u Kantonu Sarajevo, a koji se direktno ili indirektno tiču mladih su:

- Zakon o sportu BiH („Sl. novine Bosne i Hercegovine“, br. 27/08, 102/09 i 66/16);
- Zakon o sportu KS („Sl. novine Kantona Sarajevo“, br. 45/2012);
- Zakon o izmjenama Zakona o sportu („Sl. novine Kantona Sarajevo“, 36/21);
- Zakon o sprečavanju nasilja i nedoličnog ponašanja na sportskim priredbama („Sl. novine Kantona Sarajevo“, br. 7/07);
- Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi u Kantonu Sarajevo („Sl. novine Kantona Sarajevo“, br. 27/2024).

Vlada Kantona Sarajevo je krajem maja 2025. utvrdila nacrt novog zakona o sportu i pokrenut je proces sistemskog redefiniranja sportskog zakonodavstva. Ovo je značajan korak naprijed u stvaranju transparentnog, efikasnog i pravednog sportskog sistema.

✓ Kultura

Ustavom Federacije BiH („Sl. novine Federacije BiH“, br. 1/94, 13/97, 16/02, 22/02, 52/02, 60/02, 18/03, 63/03, 9/04, 20/04, 33/04, 71/05, 72/05 i 88/08) propisano je, među posebnim nadležnostima kantona, i utvrđivanje i provođenje kulturne politike. Usto, navodi se da svaki kanton može na općinu i grad na svojoj teritoriji prenijeti ovlaštenja u vezi s kulturom. Zakon o principima lokalne samouprave u FBiH kao vlastite nadležnosti jedinica lokalne samouprave propisuje ocjenjivanje

kvaliteta pružanja usluga od strane javnih ustanova u oblastima kulture i sporta. Općine i gradovi također prema svojim mogućnostima mogu finansijskim sredstvima pomoći takve javne ustanove u vršenju njihovih nadležnosti kako bi se podigao kvalitet usluga u skladu s potrebama građana.

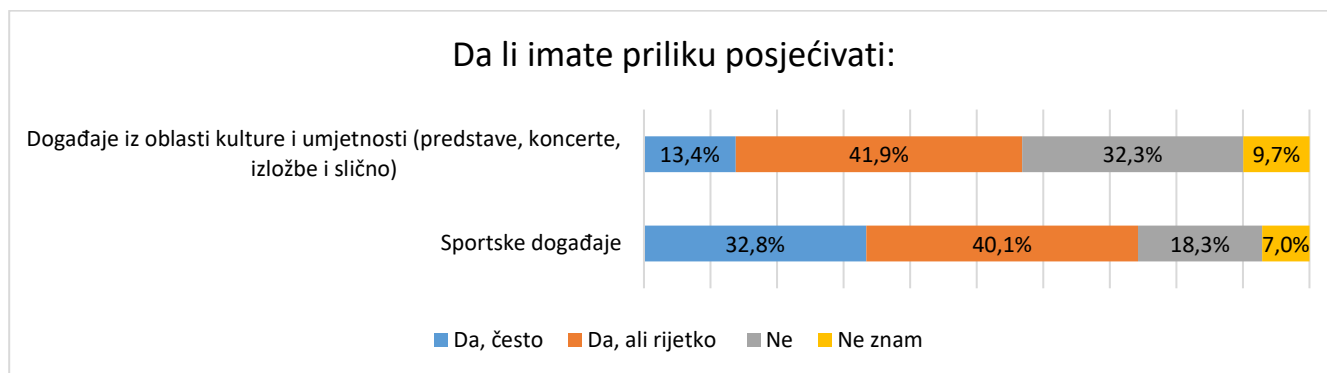
Zakonski i podzakonski akti iz oblasti kulture koji se trenutno primjenjuju u Kantonu Sarajevo a koji se direktno ili indirektno tiču mladih su:

- Zakon o privremenom preuzimanju sufinansiranja institucija kulture i obrazovanja čiji je osnivač Bosna i Hercegovina („Sl. novine Kantona Sarajevo”, 17/24);
- Zakon o izmjeni Zakona o filmskoj djelatnosti („Sl. novine Kantona Sarajevo”, 45/21);
- Zakon o ministarstvima i drugim organima uprave Kantona Sarajevo („Sl. novine Kantona Sarajevo”, 36/21);
- Zakon o muzejskoj djelatnosti („Sl. novine Kantona Sarajevo”, 13/17);
- Zakon o bibliotečkoj djelatnosti („Sl. novine Kantona Sarajevo”, 4/99);
- Zakon o pozorišnoj djelatnosti („Sl. novine Kantona Sarajevo”, 42/13);
- Zakon o arhivskoj djelatnosti („Sl. novine Kantona Sarajevo”, 50/16);
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o pozorišnoj djelatnosti („Sl. novine Kantona Sarajevo”, 6/16);
- Zakon o estradnoj djelatnosti („Sl. novine Kantona Sarajevo”, 17/01) – reguliraju djelatnost kulturnih ustanova i pružaju okvir za organizacije poput JU Narodno pozorište, JU Kamerni teatar 55, JU Muzej Sarajeva i kreativnih festivala (Juventafest, FEDU, Sarajevo Fest);
- Zakon o istaknutim samostalnim umjetnicima („Sl. novine Kantona Sarajevo”, 45/15);
- Zakon o zaštiti kulturne baštine („Sl. novine Kantona Sarajevo”, 2/00);
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti kulturne baštine („Sl. novine Kantona Sarajevo”, 37/08);
- Zakon o javnim skijalištima („Sl. novine Kantona Sarajevo”, 54/12);
- Zakon o filmskoj djelatnosti („Sl. novine Kantona Sarajevo”, 7/01).

2.1.7.3. Iz analize o položaju i potrebama mladih

Ukupno 13,4% mladih smatra da imaju često priliku posjećivati sadržaje koji se tiču kulture (predstave, koncerti, izložbe, muzeji i sl. sadržaji). Dodatno, 41,9% mladih smatra da imaju priliku rijetko posjećivati ovakve događaje u Vogošći. Skoro svaka treća mlada osoba (32,3%) smatra da nema priliku posjećivati kulturne sadržaje u obimu i raznovrsnošću koja je za njih adekvatna. U grupi mladih koji tvrde da nemaju priliku posjećivati kulturne sadržaje većinom su muškarci, mladi iz najstarije dobne grupe (25-30 godina), kao i mladi iz vanguardskih sredina. Nasuprot tome, skoro svaka treća mlada osoba (32,8%) smatra da ima priliku često posjećivati sportske događaje. 40,1% mladih smatra da rijetko imaju priliku posjećivati sportske događaje, dok 18,3% mladih smatra da nemaju priliku posjećivati sportske događaje.

Grafikon 25. Percepcija prilika za posjećivanjem kulturnih i umjetničkih sadržaja/sportskih događaja

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Kada je u pitanju spremnost za posjećivanje sportskih događaja, 65,8% mladih je iskazalo da bi sasvim sigurno ili vjerovatno posjećivalo ovakvu vrstu događaja. S druge strane, nešto manji broj mladih (45,4%) je iskazao spremnost na posjećivanje događaja iz oblasti kulture i umjetnosti (sasvim sigurno i vjerovatno).

Poredeći zadovoljstvo mladih odnosom medija i lokalnih vlasti prema sportskim i kulturnim sadržajima, primjetan je dominantan trend neodređenih odgovora, gdje većina mladih izražava neutralnost, niti zadovoljstvo niti nezadovoljstvo. Ukupno je 25,8% mladih veoma nezadovoljno i nezadovoljno podrškom lokalne vlasti kada je u pitanju kulturni sadržaj, 39,5% mladih je neodređeno, dok je 15,6% mladih zadovoljno ili veoma zadovoljno podrškom lokalne vlasti kada je u pitanju kulturni sadržaj.

✓ **Kultura i sport na području općine Vogošća**

Na području općine Vogošća registrovano je 55 udruženja, od kojih je 24 udruženje na sportskoj osnovi (sportski klubovi) i 31 ostalih udruženja. Od 24 sportska udruženja u čak 22 udruženja 40 % članstva čine mladi, a od 31 ostalih udruženja njih 16 u svom članstvu imaju mlade. Općina Vogošća je, na osnovu Pravilnika o kriterijima i procedurama za sufinansiranje projekata organizacija civilnog društva sredstvima iz Budžeta Općine Vogošća, obezbijedila kontinuirano sufinansiranje projekata sportskih klubova sa područja općine Vogošća kako bi se stvorili preduslovi da se djeca i omladina iz općine pravilno usmjere i otrgnu od raznih poroka savremenog društva. Pored toga svim klubovima je obezbijedeno besplatno obavljanje trenaznog i takmičarskog procesa, u kapacitetima kojima raspolaže JU „KSC“ Vogošća i na osnovu kriterija o načinu korištenja sportskih resursa i raspodjele termina. Troškove trenaznog i takmičarskog procesa se u najvećoj mjeri finansiraju i pokrivaju iz Budžeta Općine. Finansijska sredstva se izdvajaju u skladu sa Pravilnikom o kriterijima i procedurama za sufinansiranje projekata organizacija civilnog društva sredstvima iz Budžeta Općine Vogošća u oblasti sporta. Na osnovu ovog Pravilnika svake godine se raspiše Javni poziv za dodjelu budžetskih sredstava na koji apliciraju sportski klubovi.

U toku 2024. godine u općini Vogošća je djelovalo 31 udruženje koja kategoriziramo kao Ostala udruženja. Općina redovno prati rad ovih udruženja i prati realizaciju njihovih projekata.

KUD „Vogošća“ je nosilac kulturnih dešavanja i redovno učestvuju u raznim manifestacijama koje organizuju druga udruženja ili organizacije.

Na području Općine Vogošća aktivno djeluju udruženja koja se bave radom sa mladima, edukacijom, humanitarnim aktivnostima, volonterskim radom, historijsko kulturnim naslijeđem, ekološkom zaštitom, sportskim aktivnostima, te saradnjom sa osnovnim i srednjom školom.

Tabela 14. Spisak sportskih udruženja i broj mladih (15-30. godina) koji su uključeni kao korisnici

Red. broj	Naziv kluba	Broj mladih	Žene	Muškarci
1.	Rukometni klub „VOGOŠĆA“	50	-----	50
2.	Odbojkaški klub “VOGOŠĆA”	80	80	-----
3.	Atletski klub “VOGOŠĆA”	120	60	60
4.	Košarkaški klub “VOGOŠĆA”	60	-----	60
5.	Sportsko ribolovno društvo “VOGOŠĆA”	5	2	3
6.	Nogometni klub “OZREN”	90	-----	90
7.	Fudbalski klub “UNIS”	200	-----	200
8.	Šahovski klub “VOGOŠĆA”	10	-----	10
9.	Boklerski klub “VOGOŠĆA”	30	-----	30
10.	Karate klub “SAMBON”	70	35	35
11.	Judo klub “VOGOŠĆA”	50	25	25
12.	Kuglaški klub “VOGOŠĆA”	-----	-----	-----
13.	Taekwondo klub “VOGOŠĆA”	40	20	20
14.	Judo klub “CHAPION”	40	20	20
15.	Gimnastički klub “OLIMP”	30	30	-----
16.	Klub malog nogometa “VOGOŠĆA”	100	-----	100
17.	Taekwondo klub “VICTORY”	180	100	80
	UKUPNO	1.155	367	788

Izvor: Radna grupa za kulturu i sport

Programski sadržaji uglavnom su posvećeni mladima koji aktivno učestvuju i u samoj organizaciji događaja i manifestacija. Vogošćanske dane kulture i sporta osim aktivnog učešća mladih karakterizira da je i značajan broj posjetilaca ovih manifestacija upravo mladi. U utrci 5K učešće je uzelo oko 350 takmičara među kojima je bio i značajan broj mladih. Malonogometni turniri (Dan reintegracije, Memorijalni turniri „Kahriman Ibro – Komljo“ i Safet Osmanović kao i prvomajski turnir u Semizovcu i turnir Zelenih beretki) gdje ekipe čine uglavnom mladih. Manifestacija Zimska priča se također realizovala tokom 2022., 2023. i 2024. godine.

Tabela 15. Finansiranje sportskih udruženja

Red. broj	Naziv kluba	Dodjeljeno u 2022. god.	Dodjeljeno u 2023. god.	Dodjeljeno u 2024. god.
1.	Rukometni klub „VOGOŠĆA“	30.000,00	45.000,00	50.000,00
2.	Odbojkaški klub “VOGOŠĆA”	14.000,00	15.500,00	15.500,00
3.	Atletski klub “VOGOŠĆA”	7.000,00	9.500,00	10.000,00
4.	Košarkaški klub “VOGOŠĆA”	28.000,00	35.500,00	37.000,00
5.	Sportsko ribolovno društvo “VOGOŠĆA”	3.500,00	5.000,00	5.000,00
6.	Nogometni klub “OZREN”	17.000,00	20.500,00	21.000,00
7.	Fudbalski klub “UNIS”	27.000,00	35.500,00	36.000,00
8.	Šahovski klub “VOGOŠĆA”	2.500,00	3.000,00	3.000,00

9.	Boklerski klub "VOGOŠĆA"	9.000,00	10.500,00	11.000,00
10.	Karate klub "SAMBON"	11.000,00	13.000,00	15.000,00
11.	Judo klub "VOGOŠĆA"	4.000,00	7.500,00	7.500,00
12.	Kuglaški klub "VOGOŠĆA"	8.000,00	-----	6.000,00
13.	Taekwondo klub "VOGOŠĆA"	6.000,00	7.500,00	8.000,00
14.	Judo klub "CHAPION"	3.000,00	4.500,00	4.500,00
15.	Gimnastički klub "OLIMP"	8.000,00	8.500,00	8.500,00
16.	Klub malog nogometa "VOGOŠĆA"	5.000,00	7.500,00	7.500,00
17.	Gimnastički klub „HANA“	3.000,00	-----	-----
18.	Taekwondo klub "VICTORY"	4.000,00	7.500,00	8.500,00
19.	Ženski nogometni klub "VOGOŠĆA"	2.000,00	3.500,00	3.500,00

Izvor: Radna grupa za kulturu i sport

Općina Vogošća dodjeljuje sportske stipendije u iznosu od 20.000 KM. Stipendije se dodjeljuju za jednu kalendarsku godinu i isplaćuju se deset (10) mjeseci. Visina stipendije na mjesečnom nivou iznosi 100,00 KM, odnosno 1.000,00 KM na godišnjem nivou po kandidatu. Za takmičare iz jedne sportske discipline može biti dodijeljeno najviše 10% sredstava namijenjenih za sportske stipendije.²⁹ U 2022. godini dodijeljene su 4 sportske stipendije, u 2023. dodijeljeno je 7, a u 2024. čak 25 stipendija što je značajan skok.

Najveća ustanova iz oblasti i kulture i sporta je JU KSC Vogošća. U 2022. godini za njen rad i funkcionisanje izdvojeno je 621.000,00 KM, a 2024. godine je izdvojeno 713.000,00 KM.

Tabela 16. Organizacije koje se bave kulturom i njihovo finansiranje

Red. broj	Naziv kluba	2022. god.	2023. god.	2024. god.
1.	Javna ustanova Kulturno - sportski centar Vogošća	621.000,00	650.000,00	713.000,00
2.	Kulturno-umjetničko društvo Vogošća,	9.000,00	16.000,00	14.000,00
3.	Udruženje „Sahan“	3.000,00	4.000,00	5.500,00
4.	Udruženje „Nota“	-----	7.500,00	3.000,00
5.	BZK „Preporod“	2.000,00	5.500,00	5.000,00
6.	Udruženje ljubitelja sevdaha „Sevdalinka“	-----	2.000,00	2.000,00

Izvor: Radna grupa za kulturu i sport

Svake godine u sklopu „Vogošćanskih dana“ organizuje se: smotra Kulturno-umjetničkih društava Kantona Sarajevo, tri pozorišne predstave, promocije knjiga i druge aktivnosti. Za godišnjicu KUD-a Vogošća organizira se koncert kojim se obilježi uspješno djelovanje KUD-a.

Kulturne manifestacije uglavnom organizira JU KSC Vogošća, a to su pozorišne predstave, kino predstave te koncerti kulturno-umjetničkog društva. Na području Vogošće se nalazi Kulturno-sportski centar koji posjeduje kinodvoranu, biblioteku i izložbeni salon. Također, kulturno-sportski centar posjeduje dvoranu, bazen, stadion, terene za tenis, salu za borilačke sportove, kuglanu, teren s umjetnom travom te prostor za boćanje i odbojku na pijesku.³⁰

U sklopu Budžeta Općine Vogošća za 2025. godinu planirana su izdvajanja za kulturu u iznosu od 45.000 KM, što se odnosi na projekte nevladinih organizacija,³¹. Kultura se na podršku općine u najvećoj mjeri podržava kroz podršku Javnoj ustanovi

²⁹ Sportska stipendija Općine Vogošća [online]. Dostupno na: <https://vogosca.ba/wp-content/uploads/2022/05/15-4-Izmj-i-dop-Budžeta-2022.pdf> [pristupljeno: 29. 9. 2025].

³⁰ Kulturno-sportski centar [online]. Kultura i umjetnost 2023. [online]. Dostupno na: <https://kscvogosca.com/> [pristupljeno: 29. 9. 2025].

³¹ Budžet Općine Vogošća za 2025. godinu [online]. Dostupno na: <https://vogosca.ba/wp-content/uploads/2025/01/2-1-Budžet-za-2025.pdf> [pristupljeno: 29. 9. 2025].

Kulturno-sportski centar Vogošća. Također, za oblast sporta, u Budžetu za 2025. godinu planirano je izdvajanje za sport u iznosu od 290.000 KM, što je povećanje od 26,1% od planiranog iznosa u 2022. godini.

Identifikovani problemi u oblasti:

1. Nedostatak sale za borilačke sportove i gimnastiku

Na području općine ne postoji adekvatno opremljena sportska infrastruktura namijenjena borilačkim sportovima i gimnastici. Nedostatak specijaliziranih sportskih prostora otežava rad sportskih klubova i organizovanje treninga za mlade koji se bave ovim sportovima. Ovakva situacija može ograničiti razvoj sportskih talenata i smanjiti mogućnosti mladih da se aktivno bave sportom u adekvatnim i sigurnim uslovima.

2. Neadekvatni uslovi u postojećim sportskim objektima

Dio sportskih objekata na području općine suočava se s infrastrukturnim i tehničkim izazovima koji mogu utjecati na kvalitet i sigurnost sportskih aktivnosti. Nedovoljno održavanje, zastarjela oprema ili nedostatak potrebnih sadržaja mogu otežati organizaciju sportskih treninga i takmičenja.

3. Pomoćni teren na stadionu „Hakija Mršo“ nije u funkciji

Pomoćni teren stadiona „Hakija Mršo“, koji bi mogao služiti za treninge sportskih klubova i rekreativne aktivnosti mladih, trenutno nije u funkciji. Neiskorištenost ovog prostora smanjuje dostupnost sportskih terena za mlade i ograničava mogućnosti za razvoj sportskih aktivnosti i organizaciju treninga, posebno za veći broj sportskih klubova i mladih sportista.

4. Nedovoljno interesovanje mladih za društvene i kulturne aktivnosti

Primijećen je relativno nizak nivo interesovanja mladih za učešće u društvenim i kulturnim događajima koji se organizuju u lokalnoj zajednici. Razlozi za to mogu biti nedovoljna promocija aktivnosti, ograničena ponuda sadržaja prilagođenih interesima mladih ili nedostatak prostora i programa koji bi ih motivisali na aktivnije uključivanje. Ovakva situacija može dovesti do slabije uključenosti mladih u kulturni i društveni život zajednice.

2.1.8. Sigurnost mladih

Sigurnost mladih predstavlja važan preduslov za njihov zdrav razvoj, kvalitet života i aktivno učešće u društvu. Osiguravanje sigurnog okruženja podrazumijeva zaštitu mladih od različitih oblika nasilja, zloupotrebe psihoaktivnih supstanci, maloljetničke delinkvencije, ali i stvaranje uslova u kojima se mladi osjećaju sigurno u školi, javnom prostoru i digitalnom okruženju. Lokalna zajednica ima značajnu ulogu u prevenciji rizičnih ponašanja kroz saradnju obrazovnih institucija, policije, centara za socijalni rad, zdravstvenih ustanova i organizacija civilnog društva. Razvoj preventivnih programa, edukativnih aktivnosti i sigurnosnih mehanizama doprinosi jačanju svijesti mladih o sigurnosti, odgovornom ponašanju i međusobnom poštovanju. Stoga je unapređenje sigurnosti mladih važno za izgradnju stabilne i podržavajuće zajednice u kojoj mladi u općini Vogošća mogu odrastati, razvijati svoje potencijale i aktivno doprinositi društvu. Sigurnost mladih u modernom društvu je posebno teško postići, prije svega zbog brojnih izazova i opasnosti koji su prisutni. U posljednje vrijeme pažnja se sve više okreće problemu nasilja na internetu i društvenim mrežama i brojnim slučajevima koji su ukazali na potrebu promjene pristupa razmatranju sigurnosti mladih u online prostoru. Pored toga, ekonomski i društveni problemi utječu i na porodice te je sve više slučajeva nasilja u porodici, što za posljedicu ima ugroženost djece i mladih kao jedne od najugroženijih kategorija. Zato je posebno bitno kreiranje novih pristupa sigurnosti ne samo od strane policijskih tijela i agencija nego i šire društvene zajednice i drugih ustanova koje treba uključiti da bi se ostvarila sigurnost mladih.

2.1.8.1. Pravni i institucionalni okvir

Sigurnost je u Bosni i Hercegovini garantirana prvenstveno aktima krivičnog zakonodavstva, koje čine Krivični zakon BiH te krivični zakoni entiteta i Brčko distrikta BiH. Pored krivičnih zakona koji čine osnovu pravnog okvira, sigurnost mladih, iako ne izričito, garantirana je i kroz druge zakone države Bosne i Hercegovine, entiteta i Brčko distrikta BiH kojima su eventualno propisana krivična djela. Navedeni zakoni čine dopunsko krivično zakonodavstvo, te se kazne i druge sankcije mogu propisivati jedino ako su u skladu s odredbama sistemskog krivičnog zakonodavstva. U širem smislu, u pravni okvir kojim se osigurava sigurnost mladih ubrajaju se i krivični procesni zakoni (Zakon o krivičnom postupku BiH, zakoni o krivičnom postupku na nivou entiteta kao i Zakon o krivičnom postupku Brčko distrikta BiH), kao i Zakon o izvršenju krivičnih sankcija. Važno je navesti i posebno krivično zakonodavstvo, poput Zakona o ravnopravnosti spolova BiH, kojim je 2003. godine prvi put regulirano seksualno uznemiravanje, kao i Zakona o zabrani diskriminacije BiH, a koji moraju biti u skladu s krivičnim zakonima u pogledu uvjeta odgovornosti i kažnjivosti.

U kontekstu mladih, važno je napomenuti da Krivični zakon Federacije BiH ne propisuje krivično djelo vršnjačkog nasilja, stoga se na maloljetne počiniocima krivičnih djela primjenjuju Krivični zakon Federacije BiH, Zakon o krivičnom postupku Federacije BiH kao i Zakon o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku Federacije BiH. Također, na maloljetne prijestupnike primjenjuje se i Zakon o prekršajima Federacije BiH. Postupanje s djecom i mladim počiniteljima krivičnih djela podrazumijeva prvenstveno njihovu zaštitu, podršku i pronalazak najboljih rješenja kako bi se korigirala njihova neprimjerena ponašanja. Djeca i mladi spadaju u osjetljivu kategoriju čija se ličnost odlikuje posebnim psihofizičkim karakteristikama, što zahtijeva i posebna pravila postupanja. Ona su utvrđena Zakonom o zaštiti i postupanju sa maloljetnicima u krivičnom postupku Federacije BiH, koji u svojoj primjeni ima zadatak da štiti najbolji interes djeteta. Zakon o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku FBiH podrazumijeva brojne aktore koji su uključeni u pružanje pomoći djetetu, a to su: policija, organi starateljstva, porodica, škola, brojne institucije društvene zajednice te na kraju tužilaštva i sudovi.

U Kantonu Sarajevo se primjenjuje Zakon o unutrašnjim poslovima Kantona Sarajevo,³² a rad Ministarstva unutrašnjih poslova ovog kantona temelji se na Ustavu BiH, Ustavu Federacije BiH, Ustavu KS te zakonima i drugim propisima BiH, FBiH i KS. U slučaju kada je Ministarstvu povjereno vršenje poslova iz nadležnosti Federacije ili prilikom vršenja poslova iz zajedničke nadležnosti Federacije i Kantona, Ministarstvo neposredno primjenjuje zakone i druge propise Federacije.

Propisi prema kojima postupaju Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo su brojni, a ističemo neke od njih koji su važni za mlade i njihovu sigurnost:

³² Zakon o unutrašnjim poslovima Kantona Sarajevo („Sl. novine Kantona Sarajevo“, br. 1/2016, 6/2019 – autentično tumačenje, 26/2019, 31/2019 i 39/2020); dostupno na: <https://www.paragraf.ba/propisi/kantona-sarajevo/zakon-o-unutrasnjim-poslovima-kantona-sarajevo.html>.

- Porodični zakon Federacije BiH („Sl. novine FBiH“, broj: 35/05, 31/14, 41/05);
- Zakon o prekršajima protiv javnog reda i mira („Sl. novine Kantona Sarajevo“, br. 18/2007, 7/2008 i 34/2020);
- Zakon o sprečavanju i suzbijanju zloupotrebe opojnih droga („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj 08/06);
- Zakon o zaštiti od nasilja u porodici („Sl. novine FBiH“, br. 20/13, 75/21);
- Zakon o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku („Sl. novine FBiH“, broj: 7/14, 74/20).

Ustavno uređenje BiH usložnjava i oblast sigurnosti, a što za posljedicu ima velik broj institucija, tijela i službi koji se bave pitanjem sigurnosti u BiH. Na nivou BiH za pitanje sigurnosti je nadležno Ministarstvo sigurnosti BiH. U sastavu Ministarstva su Direkcija za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine, Granična policija BiH, Državna agencija za istrage i zaštitu, Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja, Agencija za školovanje i stručno usavršavanje kadrova, Agencija za policijsku podršku i Služba za poslove sa strancima.

Na nivou Federacije BiH djeluje Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova, u okviru kojeg policijske poslove iz svog djelokruga vrše policajci Federalne uprave policije. Usvajanjem Dejtonskog mirovnog sporazuma 1995. godine, napravljena je asimetrija u hijerarhiji i organizaciji policijskih poslova. Temeljna organizacija je i dalje policijska stanica u okviru policijske uprave, a policijske uprave su u sastavu kantonalnih ministarstava unutrašnjih poslova. Svako od deset kantonalnih ministarstava ima vlastite zakone o unutrašnjim poslovima i zakone o policijskim službenicima, što dodatno usložnjava sistem sigurnosti u FBiH. Pored toga, kantonalna ministarstva samostalno vrše svoje poslove propisane zakonima kao i odabir i školovanje kadrova, činovanje, te svi imaju svoje budžete.

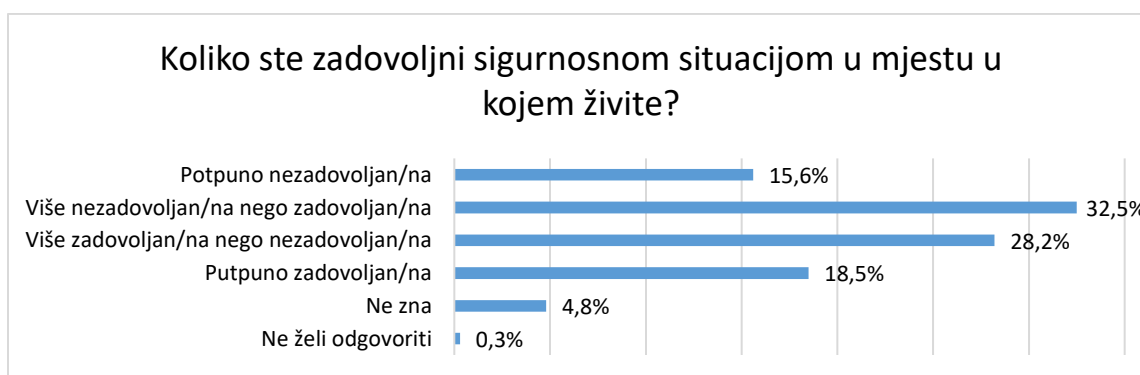
Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo (MUP KS) nadležno je za pitanje sigurnosti na području Kantona Sarajevo i zaduženo za izvršavanje poslova propisanih Zakonom o unutrašnjim poslovima Kantona Sarajevo („Sl. novine Kantona Sarajevo“, br. 1/2016, 6/2019 – autentično tumačenje, 26/2019, 31/2019 i 39/2020).

Na području općine djeluje Policijska uprava Vogošća. Policijska uprava Vogošća ima važnu ulogu u očuvanju sigurnosti mladih kroz provođenje zakona, prevenciju kriminaliteta i saradnju sa lokalnom zajednicom. U okviru svojih nadležnosti, Policijska uprava prati stanje sigurnosti na području općine, preduzima mjere na sprječavanju maloljetničke delinkvencije, nasilja među mladima i zloupotrebe opojnih droga, te reaguje na sve oblike ugrožavanja javnog reda i mira. Poseban fokus stavlja se na preventivne aktivnosti kroz saradnju sa školama, institucijama, roditeljima i organizacijama civilnog društva, s ciljem podizanja svijesti mladih o sigurnom i odgovornom ponašanju. Kroz kontinuirano praćenje sigurnosnih izazova i provođenje preventivnih i represivnih mjera, Policijska uprava Vogošća doprinosi stvaranju sigurnog okruženja za odrastanje i razvoj mladih u lokalnoj zajednici.

2.1.8.2. Iz analize o položaju i potrebama mladih

Sigurnosnom situacijom u Vogošći 32,5% mladih više je nezadovoljno nego zadovoljno. S druge strane, sigurnosnom situacijom je više zadovoljno nego nezadovoljno 28,2% ispitanih. Da su potpuno zadovoljni sigurnosnom situacijom odgovorilo je 18,5% mladih, a potpuno nezadovoljnih je 15,6%. Na pitanje o zadovoljstvu sigurnosnom situacijom u njihovom gradu s „ne znam“ odgovorilo je 4,8% mladih iz Vogošće.

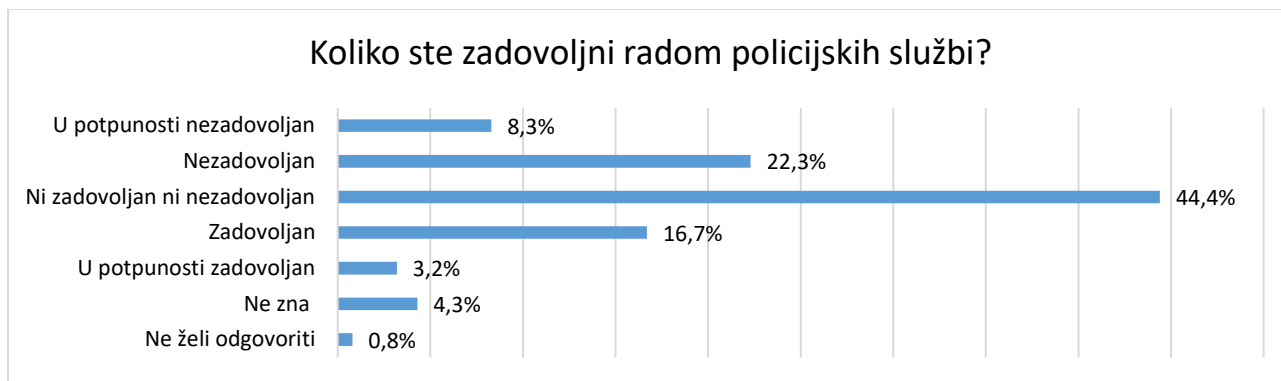
Grafikon 26. Zadovoljstvo sigurnosnom situacijom

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Kada je u pitanju rad policijskih službi u Vogošći, 44,4% mladih je neutralno, odnosno niti zadovoljno niti nezadovoljno radom organa sigurnosti. Pored toga, zadovoljnih i potpuno zadovoljnih njihovim radom ima 19,9%, a nezadovoljnih i potpuno nezadovoljnih ima 30,6%.

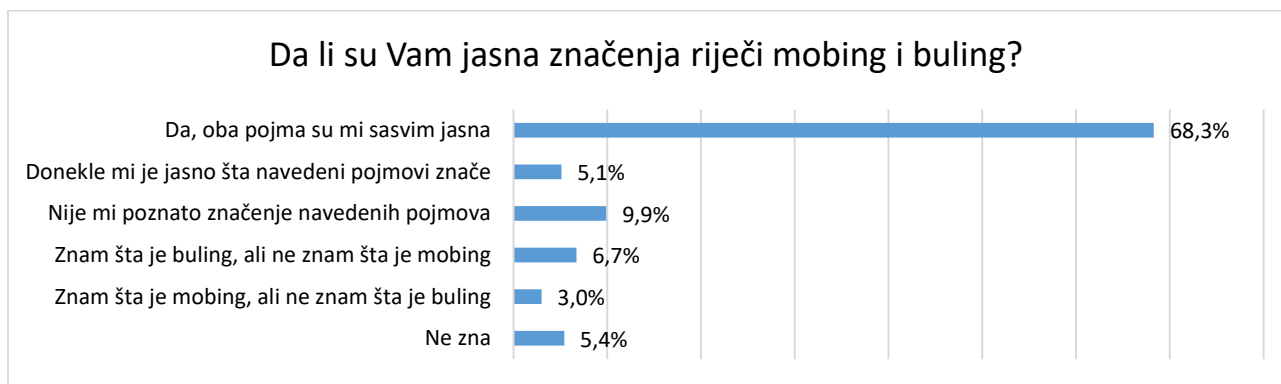
Grafikon 27. Zadovoljstvo radom policijskih službi

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Kada je riječ o međuvršnjačkom nasilju, 8,6% ispitanika izjavilo je da poznaje žrtvu, dok je kod nasilja na internetu i razbojništva jednak udio mladih (4,6%) naveo isto. Dodatno, isti broj ispitanika (2,4%) poznaje osobu koja je bila žrtva nasilja na radnom mjestu ili partnerskog nasilja, dok je 2,2% mladih izjavilo da poznaje žrtve nasilja ekstremističkih grupa (poput navijačkih, religijskih i sličnih grupa). Inače, 71,2% mladih odgovorilo je da ne poznaje nikoga ko je bio žrtva bilo kojeg oblika nasilja. Također, na pitanje da li su oni bili žrtve nekog oblika nasilja, 76,3% mladih je kazalo kako nikada nisu bili žrtve. Kada je riječ o poznavanju pojmova „mobing“ i „buling“, 68,3% mladih izjavljuje da potpuno razumiju značenje tih pojmova, dok 5,1% navodi da im je ono donekle jasno. Svaka deseta mlada osoba (9,9%) ne poznaje ove pojmove, dok 6,7% mladih zna šta je „buling“, ali ne zna šta znači „mobing“, a 3% mladih zna samo šta je „mobing“, ali ne i „buling“.

Grafikon 28. Poznavanje pojmova mobing i buling

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Stanje sigurnosti na području općine Vogošća

Sigurnost mladih uključuje različite aspekte od fizičke sigurnosti djece i mladih kroz period odrastanja, preko osjećaja sigurnosti na mjestima gdje sreću vršnjake, sigurnosti od nasilja u porodici i vezama, sigurnosti na internetu, u saobraćaju, do socijalne i ekonomske stabilnosti i podrške za samostalnost, nezavisnosti i opstanka u Bosni i Hercegovini. Zaštita lične sigurnosti djece i mladih, njihova sigurnost u procesu obrazovanja, prilikom dolaska i odlaska u školu/fakultet, ali i u svakodnevnom životu, na internetu, kao i zaštita prava djece i mladih pokazatelj su odgovorne društvene zajednice. Tokom prelaska iz djetinjstva u svijet odraslih, odnosno kroz odrastanje, djeca i mladi se susreću s izgradnjom vlastitog identiteta te imaju snažnu potrebu za dokazivanjem i nezavisnošću. Ovo uključuje razvijanje svijesti o sebi, svom tijelu, ali i traženje novih interesa, upoznavanje novih društvenih grupa, stvaranje veće samostalnosti kroz svakodnevnicu te uključivanje u aktivnosti vlastitim izborom. Upravo u ovom periodu života mladi počinju provoditi svoje slobodno vrijeme i jako je bitno u kom smjeru ide taj proces (sport, muzika, internet, druženje isl). Kroz ovaj proces mladi bivaju izazivani djelovati samostalnije, učestvovati u aktivnostima zajednice, samostalno birati te utjecati na svoje vršnjake. Starija grupa mladih, zasnovano na ovom iskustvu, već ima izgrađene obrasce ponašanja i drugačije potrebe kada je u pitanju sigurnost.

Kroz „Rad u zajednici“ održavaju se redovni sastanci više aktera sa područja Općine Vogošća (Centar za mentalno zdravlje, Centar za socijalni rad, Crveni križ, Općina Vogošća, PU Vogošća i NVO-npr MAK) na raznovrsne teme. Ovo je jako bitan i kvalitetan vid međusektorske saradnje u cilju jačanja sigurnosti djece i mladih, ali i očuvanju zdravlja.

U sklopu projekata “Rad policije u zajednici” i školskih radionica, obrađuju se teme prevencije ovisnosti (alkohol, narkotici, cigarete), zdrave ishrane i važnosti fizičke aktivnosti. Prethodnih godina projekat “Vršnjačko nasilje – NEMA ŠANSE” uvezo je MUP KS, Centar za socijalni rad, osnovne škole i omladinske organizacije. Time su mladi dobili podršku na više nivoa: psihološku, policijsku i institucionalnu.

Sve škole na području Općine Vogošća su trenutno obezbjeđene na način da je obezbjeđeno nešto od sljedećeg: ležeći policajci, usporivači brzine, kamere itd...

✓ Rad PU Vogošća

U 2025. godini PU Vogošća realizovala je poslove i zadatke uz dosljednu primjenu zakona, uredbi, pravilnika i ostalih podzakonskih akata. Prioriteti u radu policije bili su zaštita života, lične i imovinske isgurnosti građana, spriječavanje i rasvjetljavanje kriminogenog ponašanja pojedinaca i grupa, osiguranje manifestacija, kontrola učesnika u saobraćaju i drugo. Ostvarena je saradnja sa nadležnim općinskim i kantonalnim organima i organizacijama, javnim preduzećima i nevladinim sektorom. U 2025. godini evidentirana su 152 događaja sa obilježjima krivičnog djela. Službenici PU Vogošća rasvjetlili su 135 krivičnih djela. U 2024. godini od ukupno 172 prijavljenih krivičnih djela ravijetljeno je 130 istih. Uspoređujući podatke primjetno je smanjenje za 20 događaja sa obilježjima krivičnog djela u 2025. godini. Što se tiče krivičnih djela nasilje u porodici, tokom 2025. godine zabilježeno ih je 29 a tokom 2024. 28 djela što predstavlja poprilično visok broj ovih djela. Radi se o vrsti krivičnih djela gdje policijski službenici mogu samo represivno djelovati.

U 2025. godini registrovano je i izvršenje 207 prekršaja narušavanja javnog reda i mira što je za 60 prekršaja manje u odnosu na 2024. godinu.

U strukturi prekršaja protiv javnog reda i mira najveći broj njih se odnosi na uživanje opojnih droga na javnom mjestu i naročito drskog ponašanja te konzumiranja alkohola na otvorenim prostorima.

Posebno treba naglasiti opredjeljenje MUP-a Kantona Sarajevo na realizaciji projekta rad policije u zajednici. PU Vogošća provodi čitav niz aktivnosti od sastanaka sa građanima, MZ, te predavanja u osnovnim školama, posjeta obrazovnim ustanovama, te kontakta i saradnje sa nevladnim organizacijama. Osnovni cilj ovih aktivnosti je približavanje građana i policije, upoznavanje sa problemima, zajedničko planiranje i preduzimanje mjera za rješavanje problema iz raznih segmenta djelovanja. Bitno je istaknuti da su se policijski službenici naročito zalagali za edukovanje školske djece u oblasti sigurnosti saobraćaja, prevencije zloupotrebe pirotehničkih sredstava, te projekat pod nazivom „stop međuvršnjačkom nasilju“. Vrijedi spomenuti i edukaciju učenika o štetnosti lažnih dojava o podmetnutim bombama, jer se tokom septembra, oktobra i novembra 2025. godine dešavao veliki broj lažnih dojava o podmetnutim bombama u školama.

Identifikovani problemi u oblasti:

1. Pojava nasilnih navijačkih grupa među mlađim uzrastima

Na području općine primijećena je pojava učešća grupa djece uzrasta od 12 do 13 godina u navijačkim grupama koje učestvuju u sukobima i drugim rizičnim ponašanjima. S obzirom na njihov uzrast, ova djeca ne podliježu krivičnoj odgovornosti prema Krivičnom zakonu Federacije BiH, što dodatno otežava institucionalno djelovanje u prevenciji i sankcionisanju ovakvog ponašanja. Također, zabilježeni su slučajevi u kojima stariji maloljetnici i mladi (15–19 godina) podstiču ili utiču na ovakve aktivnosti, što može dovesti do eskalacije sukoba, tuča i drugih oblika nasilja među mladima.

2. Utjecaj društvenih mreža na sukobe među mladima

Društvene mreže predstavljaju jedan od najvećih izazova kada je riječ o sigurnosti i ponašanju mladih. Sukobi između različitih grupa mladih često započinju kroz komunikaciju i provokacije na društvenim mrežama, nakon čega prerastaju u fizičke obračune i druge oblike nasilja u stvarnom okruženju. Nedostatak svijesti o odgovornom korištenju digitalnih platformi, kao i nedovoljna edukacija o sigurnosti na internetu, mogu doprinijeti širenju konflikata i negativnih obrazaca ponašanja među mladima.

3. Rizična ponašanja mladih

Među određenim grupama mladih prisutna su rizična ponašanja koja uključuju konzumaciju alkohola, upotrebu opojnih droga, učestvovanje u tučama i drugim oblicima nasilnog ponašanja. Ovakvi oblici ponašanja mogu imati dugoročne negativne posljedice po zdravlje, sigurnost i društveni razvoj mladih. Nedostatak preventivnih programa, edukacije i kvalitetnih sadržaja za mlade može dodatno povećati rizik od uključivanja mladih u ovakve aktivnosti.

2.2. Vizija razvoja institucionalne brige o mladima u općini Vogošća

Vizija: Općina Vogošća je sigurna, inkluzivna i prosperitetna zajednica u kojoj mladi imaju kvalitetno obrazovanje, dostupne prilike za rad i razvoj, podršku zdravlju i socijalnoj sigurnosti te aktivno učestvuju u kulturnom, sportskom i društvenom životu. Vogošća je sredina koja prepoznaje potencijal mladih kao pokretačku snagu razvoja i gradi uslove za njihov ostanak, napredak i doprinos lokalnoj zajednici.

Vizija razvoja Općine Vogošća u oblasti mladih ostvaruje se kroz tri međusobno povezana strateška cilja koji odgovaraju na ključne potrebe i izazove mladih u lokalnoj zajednici. Prvi strateški cilj usmjeren je na unapređenje obrazovanja i stvaranje povoljnijeg poslovnog ambijenta za mlade, kroz jačanje kvaliteta obrazovnog sistema, unapređenje infrastrukture i razvoj praktičnih znanja koja će mladima olakšati prelazak iz obrazovanja na tržište rada. Kroz ove mjere teži se povećanju zapošljivosti mladih, razvoju poduzetništva i stvaranju kvalifikovane i konkurentne generacije mladih koja može aktivno doprinositi ekonomskom razvoju Općine Vogošća.

Drugi strateški cilj fokusira se na izgradnju zdravog, sigurnog i socijalno uključivog okruženja za mlade. Ovaj cilj podrazumijeva jačanje sistema zdravstvene, socijalne i sigurnosne podrške kroz preventivne programe, promociju mentalnog zdravlja, smanjenje rizičnih ponašanja i jačanje saradnje između relevantnih institucija. Posebna pažnja posvećuje se mladima koji su u riziku od socijalne isključenosti, kako bi se osigurao jednak pristup podršci i prilikama za razvoj.

Treći strateški cilj odnosi se na povećanje učešća mladih u kulturnom, sportskom i društvenom životu zajednice. Kroz razvoj kulturne i sportske infrastrukture, unapređenje sistema informisanja i podsticanje mobilnosti i aktivizma mladih, nastoji se stvoriti okruženje koje mladima omogućava kvalitetno provođenje slobodnog vremena, razvoj talenata i aktivno učešće u društvenim procesima. Realizacijom ovih ciljeva Općina Vogošća nastoji izgraditi zajednicu u kojoj su mladi informisani, aktivni i uključeni u razvoj lokalnog društva, te prepoznati kao važan pokretač pozitivnih promjena.

U periodu trajanja Strategije prema mladima, Općina Vogošća teži sistematskom unapređenju položaja mladih kroz razvoj održivih politika, jačanje saradnje između institucija, ustanova, organizacija civilnog društva i privatnog sektora, te kroz kontinuirano ulaganje u programe i infrastrukturu namijenjenu mladima. Poseban fokus stavlja se na stvaranje okruženja koje mladima pruža prilike za obrazovanje, zapošljavanje, kreativno izražavanje i aktivno učešće u društvenom životu. Na taj način Općina Vogošća nastoji zadržati mlade u lokalnoj zajednici, osnažiti njihove potencijale i omogućiti im da budu aktivni nosioci razvoja i pozitivnih promjena u društvu.

3. STRATEŠKI CILJEVI

Strateški cilj 1. Unaprjeđivati podršku obrazovanju mladih i razvijati poslovni ambijent za mlade

Pravci djelovanja: Unaprijediti sistem obrazovanja i podrške zapošljavanju mladih kroz razvoj infrastrukture, praktičnih znanja i saradnju sa tržištem rada.

Šta se želi postići: razviti bolje uslove u školama što će unaprijediti kvalitet nastave, povećana zapošljivost mladih, bolja pripremljenost za tržište rada i veće mogućnosti za rad, samozapošljavanje i poduzetništvo.

Razvojni efekti: Razvijeniji lokalni ljudski kapital, smanjena nezaposlenost mladih i zapošljivosti mladih kroz stvaranje kvalifikovane, konkurentne i preduzetnički orjentisane omladine koja doprinosi održivom razvoju zajednice

Strateški cilj 2. Izgraditi zdravo i sigurno okruženje za mlade uz osiguranu socijalnu uključenost

Pravci djelovanja: Ojačati sistem zdravstvene, socijalne i sigurnosne podrške mladima kroz preventivne programe, zaštitu mentalnog zdravlja i smanjenje rizičnih ponašanja kod mladih. Sprječavanje porasta različitih oblika nasilja te bolja upoznatost sa dostupnim zdravstvenim uslugama. Razvijati socijalne programe i mjere za najugroženije mlade.

Šta se želi postići: Zdravije, sigurnije i socijalno uključenije okruženje koje doprinosi stabilnom razvoju mladih.

Razvojni efekti: Pобољшан kvalitet života mladih, smanjenje društvenih rizika i troškova povezanih sa nasiljem, ovisnostima i socijalnom isključenošću te izgradnja sigurnije i otpornije lokalne zajednice.

Strateški cilj 3. Povećati učešće i doprinos mladih u kulturnom, sportskom i društvenom životu kroz razvoj infrastrukture, prilagođene informacione kanale, mobilnost i aktivistički angažman

Pravci djelovanja: Povećati dostupnost kulturnih i sportskih sadržaja, unaprijediti informisanje i mobilnost mladih te podstaći njihovo aktivno učešće u društvenom životu. Unaprijediti sportsku infrastrukturu na području općine, pružiti podršku nadarenim sportistima i umjetnicima.

Šta se želi postići: Veća društvena uključenost mladih, aktivno provođenje slobodnog vremena i jačanje omladinskog aktivizma. Razvoj sporta i kulture te još veće uključivanje mladih.

Razvojni efekti: Veći nivo društvene kohezije, aktivno građanstvo i jačanje identiteta lokalne zajednice kroz uključene, informisane i društveno odgovorne mlade.

3.1. PREGLED STRATEŠKIH CILJEVA S INDIKATORIMA

Redni broj i oznaka	NAZIV	Indikatori (3 po stavci)		
		Indikatori strateškog cilja ³³	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
Strateški cilj 1	Unaprjeđivati podršku obrazovanju mladih i razvijati poslovni ambijent za mlade	Postotak mladih koji ne vide perspektivu u daljem obrazovanju	18%	15%
		Postotak mladih koji nisu zaposleni u struci/ne rade posao za koju su se školovali	48,5%	42%
		Postotak mladih koji izjavljuju da rade posao za koji su se obrazovali	41,1%	48%
Strateški cilj 2	Izgraditi zdravo i sigurno okruženje za mlade uz osiguranu socijalnu uključenost	Postotak mladih koji su nezadovoljni zdravstvenim uslugama lokalnog Doma zdravlja	21,5%	18%
		Postotak mladih koji imaju vlasništvo nad stambenom jedinicom	14,8	17%
		Postotak mladih koji su nezadovoljni sigurnosnom situacijom	48,1%	40%
Strateški cilj 3	Povećati učešće i doprinos mladih u kulturnom, sportskom i društvenom životu kroz razvoj infrastrukture, prilagođene informacione kanale, mobilnost i aktivistički angažman.	Postotak mladih koji navode da često imaju priliku prisustvovati sportskim događajima	32,8%	40%
		Postotak mladih koji navode da često imaju priliku prisustvovati kulturnim događajima	13,4	20%
		Postotak mladih koji nisu članovi niti jedne organizacije na lokalnom nivou	82,3%	75%

³³ Izvor za indikatore strateškog cilja je većinom Analiza rezultata istraživanja položaja i potreba mladih općine Vogošća, Institut za razvoj mladih KULT, decembar 2024. Za indikatore gdje su vrijednosti preuzete iz drugih izvora oni su navedeni.